

ITÄ-SUOMEN ESR-OHJELMAN 2007–2013 VÄLIKERTOMUS

ITÄ-SUOMEN ESR-RAHOITTAJAVIRANOMAISET

ITÄ-SUOMEN ESR-OHJELMAN 2007–2013 VÄLIKERTOMUS

ASTIKAINEN TUIJA
HILPINEN MERJA
HUOTARI ANNE
KAIPIAINEN JUHA
LAPPETELÄINEN RAISA
MARTTILA SARI
MUSTONEN VERNA
OLLILA TIMO
PIRSKANEN PIA
RAASSINA SIRPA
ROIVANEN JUSSI
SILLANPÄÄ PEKKA
SOKKA IRJA
TUOMELA TUIJA
TUOMISTO SANTTU

RAPORTEJA 76 | 2013

ITÄ-SUOMEN ESR-OHJELMAN 2007–2013 VÄLIKERTOMUS

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Taitto: Mainostoimisto Aihe Oy

Kansikuva: Lauri Sonny

Kartta: Mainostoimisto Aihe Oy

Painopaikka: Kopijyvä Oy, Kuopio

ISBN 978-952-257-842-6 (painettu)

ISBN 978-952-257-843-3 (PDF)

ISSN-L 2242-2846

ISSN 2242-2846 (painettu)

ISSN 2242-2854 (verkkajulkaisu)

URN:ISBN:978-952-257-843-3

www.ely-keskus.fi/julkaisut | www.doria.fi/ely-keskus

Sisältö

Esipuhe	2
Johdanto	3
Keskeisimpiä tuloksia.....	4
Itä-Suomi osana valtakunnallista ESR-ohjelmaa	5
Keskeisiä toiminnan lukuja.....	6
TOIMINTALINJA 1: Työorganisaatioiden, työssä olevan työvoiman ja yritysten kehittäminen sekä yrittäjyyden edistäminen	8
Kehittämistavoite: Työyhteisöjen joustavuuden ja muutosvalmiuden lisääminen ja monimuotoistuvat työyhteisöt sekä työhyvinvoinnin turvaaminen	9
Esimerkkejä kehittämistoiminnasta	10
Kehittämistavoite: Pk-yritysten johdon ja henkilöstön osaamisen vahvistaminen sekä tuottavuuden ja innovatiivisuuden kehittäminen yrityksissä ..	12
Esimerkkejä kehittämistoiminnasta	13
Kehittämistavoite: Yrittäjyyden edistäminen, alkavien yritysten ja erityisryhmien yrittäjyyden tukeminen	15
Esimerkkejä kehittämistoiminnasta	15
TOIMINTALINJA 2: Työllistymisen ja työmarkkinoilla pysymisen edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen	18
Kehittämistavoite: Työmarkkinoiden toimivuuden edistäminen sekä työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannon varmistaminen.....	20
Esimerkkejä kehittämistoiminnasta	20
Kehittämistavoite: Sosiaalisen osallisuuden edistäminen yhdenvertaisten työmarkkinoiden kehittämiseksi	22
Esimerkkejä kehittämistoiminnasta	23
Kehittämistavoite: Nuorten työllisyysvalmiuksien kehittäminen	26
Esimerkkejä kehittämistoiminnasta	26
TOIMINTALINJA 3: Työmarkkinoiden toimintaa edistävien osaamis- ja palvelujärjestelmien kehittäminen	29
Kehittämistavoite: Alueellisten osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointi	30
Esimerkkejä kehittämistoiminnasta	30
Kehittämistavoite: Työelämälähtöisten ja -läheisten palvelu- ja koulutusjärjestelmien kehittäminen	32
Esimerkkejä kehittämistoiminnasta	32
Kehittämistavoite: Innovaatioympäristöjen ja -verkostojen luominen ja tukeminen	36
Esimerkkejä kehittämistoiminnasta	37
TOIMINTALINJA 4: Jäsenvaltioiden ja alueiden välinen yhteistyö ESR-toiminnassa	40
Kehittämistavoite: Työperusteisen maahanmuuton edistäminen	41
Esimerkkejä kehittämistoiminnasta	41
Kehittämistavoite: Yleinen kansainvälisyyskasvatus, hyvien käytäntöjen etsiminen, levittäminen ja valtavirtaistaminen	44
Esimerkkejä kehittämistoiminnasta	44
Lähteet	46
Liitteet	46

Esipuhe

Tuloksekas kehittämistyö vaatii työn seurantaa ja kriitistäkin tarkastelua. Käsillä oleva julkaisu nostaa esille Euroopan sosiaalirahaston tuella tehdyn työn tuloksia viime vuosilta. Usein olemme turhankin vaatimattomia tai pureudumme liiaksi ongelmiin, joita haastavassa kehittämistyössä ja säänneltyjen rahoitusvälineiden käytössä ilmenee.

On tärkeää nostaa esiin tuloksia ja pohtia saavutuksia sekä kehittämistyön haasteita avoimesti. Sitä käsillä oleva julkaisu osaltaan tekee. Tulevaisuuden kannalta meidän tulee oppia tekemään vähenevillä kehittämisrahoilla entistä vaikuttavampaa työtä ja uskaltaa sitoutua yhdessä asettamiimme tavoitteisiin.

Rahoittajien välinen yhteistyö on tärkeää. Myös hankkeiden käytännön toteuttajien työn tukeminen tulee olla keskeinen viranomaistyön periaatteista. Kokemus on osoittanut, että hanketyö vaatii onnistuakseen oikean ajoituksen ja alueen kehittämistarpeen lisäksi oman organisaation ja rahoittajien riittävää tukea. Vain silloin projektin henkilöstö pystyy tekemään työsään tuloksia.

Kehityspanostukset ovat olleet viime vuosina Itä-Suomessa merkittäviä. Näkyviä tuloksia on ollut lupa odottaakin. Merkittävimmät muutokset tapahtuvat elinkeinojen kehittämisessä, mihin suunnatut kehittämisresurssit ovat tuoneet alueelle paljon dynamiikkaa ja uudistunutta liiketoimintaa. Euroopan sosiaalirahaston merkittävin haaste on tukea elinvoimaisten elinkeinojen kasvumahdollisuuksia vaikuttamalla osaamisen ja yhteistyöverkostojen kehittymiseen. Erityinen haaste on kansainvälistymiskehityksen tukeminen. Kehittämistyötä on tehty viime vuodet vaikeissa taloudellisissa olosuhteissa.

Tulevaisuuteen voimme vaikuttaa alueella itse, resurssit tulee saattaa entistä tehokkaampaan käyttöön ja yhteistyön eri toimijoiden kesken tulee toimia entistä jouhevammin.

Toivottavasti löydät julkaisusta itsellesi mielenkiintoisia asioita,

Kari Virranta

ylijohtaja

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY)

Kari Virranta

Johdanto

Suomessa on ohjelmakaudella 2007–2013 yhteinen ESR-toimintaa ohjaava Manner-Suomen ESR-ohjelma, joka on jaettu Etelä-, Länsi-, Itä-, ja Pohjois-Suomen suuralueet kattavaksi kokonaisuudeksi. Ohjelman kehittämistoimet on jaettu neljään eri toimintalinjaan ja toimintalinjojen sisällä on määritelty vielä erityisiä kehittämistavoitteita. Rahoituksen kohdentuminen ja sitä kautta kehittämistoimien painopisteet vaihtelevat suuralueittain. Tämä raportti on välikatsaus Itä-Suomen ESR-toimintaan ohjelmakaudella 2007–2013 ja se on kirjoitettu alueella rahoitusta välittävien tahojen, ELY-keskusten ja maakuntien liittojen, yhteistyönä.

Euroopan sosiaalirahaston rahoittamia hankkeita on Itä-Suomessa ollut käynnissä pian 20 vuotta. Ensimmäiset hankkeet käynnistettiin vuonna 1995 alkaneella ohjelmakaudella. Uutuudenviehätys hanketoiminnasta on hävinnyt. Vaikuttavuus on noussut keskeiseksi hanketyötä ohjaavaksi tekijäksi. Tämän raportin tavoite on nostaa esiin Itä-Suomen neljän maakunnan: Kainuun, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan sekä Pohjois-Savon ESR-hankkeiden tuloksia ohjelmakaudelta 2007–2013. Tehtävä ei ole aivan yksinkertainen, sillä noin 530:sta rahoitetusta ohjelmakauden hankkeesta suuri osa on edelleen käynnissä ja vaikuttavuuden kannalta keskeinen tekijä on käynnistettyjen toimien pysyvyys ja pitkäaikaiset vaikutukset.

Ohjelmakautta valmisteltiin keskellä talouden nousua, mutta ohjelman käynnistyessä 2008 taloudellinen tilanne oli heikentynyt selvästi. Hankkeiden oli vaikea saada kohderyhmiä mukaan hankkeiden toimiin tai osarahoittajia mukaan hankkeita tukemaan. Ohjelmakausi käynnistyi lähes puolitoista vuotta myöhässä ke-

sällä 2008. Iso suma hankkeita käynnistyi lyhyen ajan sisällä, kun päätöksiä jouduttiin odottamaan pitkään. Tämä osaltaan heikensi toimijoiden mahdollisuuksia löytää oma kohderyhmä.

Indikaattoritiedot Itä-Suomen suuralueen ESR-ohjelman toteumasta puhuvat paljon puolestaan; 89 600 hankkeissa aloittanutta henkilöä, 343 000 lyhytkestoisissa toimenpiteissä ja tiedotustilaisuuksissa ollutta, lähes 18 000 hankkeisiin osallistunutta yritystä ja 5 600 muuta organisaatiota, 1 245 000 koulutus- ja henkilötyöpäivää. Uusia työpaikkoja on syntynyt noin 3 400 ja uusia yrityksiä lähes 2 600 kappaletta. Väli-raportin indikaattoritiedoissa ja hankelistauksissa on mukana projektipäätöksen saaneet hankkeet ohjelmakauden alusta vuoden 2012 loppuun.

Hankkeille on myönnetty 290 miljoonaa euroa ESR-rahoitusta. Lisäksi kunnat ja muut julkiset toimijat sekä yritykset ovat osallistuneet hankkeiden rahoitukseen 72 miljoonalla eurolla. Kuntien rahoitusta tästä on 32 miljoonaa ja yritysten 36 miljoonaa euroa. Loput 4 miljoonaa tulevat lähinnä yliopistoilta ja eri tutkimusorganisaatioilta.

Hankkeille on myönnetty 290 miljoonaa euroa ESR-rahoitusta.

Uusia työpaikkoja on syntynyt noin 3 400 ja uusia yrityksiä lähes 2 600 kappaletta.

Itä-Suomen suuralueeseen kuuluu neljä maakuntaa: Kainuu, Etelä-Savo, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo. Alueella asuu n. 650 000 ihmistä.
Kartta: Mainostoimisto Aihe Oy.

Hankkeita ei toteuteta ohjelman vuoksi, vaan niillä täytyy olla aina alueellinen vaikuttavuusnäkökulma ja selkeä päämäärä. Tavoitteellisuus ei saa unohtua hankkeita valmisteltaessa tai valittaessa. Riittävä kunnianhimo ja terve kilpailuasetelma luovat edellytyksiä onnistumisille. Kokemus osoittaa myös, että hankkeiden taustalla olevien organisaatioiden täytyy olla sitoutuneita hankkeiden tuloksien hyödyntämiseen ja omistautua johtoa myöten viemään hankkeet tuloksekkaaseen päätökseen. Usein kaiken työn ja vastuun kantaa projektipäällikkö, jonka kyvykyys on avainasemassa hankkeiden tuloksekkaassa läpiviemisessä. Tähän tarvitaan ammattitaidon ja johtamiskykyjen lisäksi rahoittajien ja oman organisaation tukea työlle. Siinä on meille kaikille vielä työtä.

Keskeisimpiä tuloksia

Tuloksia tarkasteltaessa on huomioitava, että maakunnissa on erilaisia painotuksia ESR-rahoituksen käytössä ja ne näkyvät myös tulosindikaattoreissa. Selkeimmin tämä näkyy valintoina työvoimapolitiittisten toimien rahoittamisessa. Pohjois-Karjalassa ei esimerkiksi ole rahoitettu ESR-rahoituksella starttiyrityshankkeita, vaan siellä näiden toimien rahoitukseen on käytetty vaihtoehtoisia rahoituslähteitä.

Raportti keskittyy Itä-Suomen ohjelmakauden tuloksien tarkasteluun tuoden niitä esille hanke-esimerkkien sekä indikaattoritietojen kautta. Raporttia varten on hyödynnetty ESR-seurantajärjestelmää, mutta erillistä tiedonkeräystä raporttia varten ei ole juurikaan tehty. Laadullisia tulosindikaattoreita tulisi tämäläntyyppiin raporteihin kuitenkin sisällyttää, koska paljon arvokasta ja vaikutuksiltaan merkittävää jää nykyisellä seurantajärjestelmällä vaikuttavuustietojen ulkopuolelle. Hankkeiden toteuttajien ja rahoittajien kannalta on vaikeaa saada esille saavutettuja tuloksia, koska ne eivät useinkaan ole suoraan numeroina esitettävissä. Tietoisesti emme raportissa käsittele rahoitukseen ja hankkeiden hallinnointiin liittyviä teknisiä tai muita byrokraattisia haasteita, joita edelleenkin esiintyy.

Euroopan sosiaalirahaston rahoitus (ESR) on Itä-Suomessa merkittävä, muttei ainut, alueen elintasoja ja kilpailukykyä kohottava rahoitusväline. Edelleen on onneksi käytössä myös muita, kansallisia ja alueellisia kehittämisvälineitä. Muista rahoitusmuodoista Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) sekä maaseuturahastojen alueellinen merkitys korostuvat etenkin yritysten kilpailukykyyn ja maaseudun toimintaedelly-

Vaikuttavuus on noussut keskeiseksi hanketyötä ohjaavaksi tekijäksi.

tysten kehittämisessä Itä-Suomessa. Tuloksekas ja vaikuttava kehittämistyö vaatii eri rahoitusvälineiden koordinaatiota ja viestinnällistä osaamista. Asiakkaiden kannalta eri rahoitusvälineiden käyttö täytyy saada selkeästi avattua, menettämättä niiden monipuolisuutta ja erilaisia mahdollisuuksia. Hyvät kehittämistulokset ovat aina eri rahoitusvälineiden ja toimijoiden yhteistyön tulosta.

Euroopan sosiaalirahaston ja Euroopan aluekehitysrahaston yhteiskäyttö on merkittävässä osassa molemmissa ohjelmissa. Vaikka ohjelmakaudelle 2007–2013 rahastot on eriytetty erillisiin ohjelmiin, niiden yhteiset tavoitteet ja keskinäinen riippuvuus on säilynyt merkittävänä. Syy yhteiskäytön tarpeeseen tulee rahastojen erilaisista sisällöistä ja toimien tukikelpoisuuksista. Esimerkiksi ESR-ohjelmassa ei juurikaan voida rahoittaa konkreettisia investointeja koulutukseen ja tutkimukseen. Tällöin työjohtavasti ESR-hankkeissa toteutetaan usein sisällöllistä kehittämistä, koulutusta ja osaamisen hankintaa, ja EAKR-hankkeilla hankitaan tarvittavaa infrastruktuuria. Tällaisia hankekokonaisuuksia on erityisen paljon korkeakoulujen yhteydessä toimivissa tutkimusympäristöissä, mutta myös yritysten toimintaa tukevien neuvonta- ja tukipalveluiden yhteydessä. Tulosten tuloksin onkin syytä muistaa erilaiset rahoitus- ja kehittämiskyökset. Myös Tekesin myöntämä tutkimusrahoitus sekä kansallisena että EAKR-rahoituksena on merkittävästi tukenut ESR-ohjelmankin tavoitteiden toteutumista.

ESR- ja EAKR-rahoituksen keskinäinen riippuvuus on säilynyt merkittävänä.

Esimerkiksi Pohjois-Savossa on seurattu EAKR-ohjelman toimintalinjan 2 maakunnallisten teemojen toteutumista ja yhtenä tavoitteena onkin ollut, että ESR-ohjelma tukisi EAKR-ohjelman toteutumista. Seurattavia EAKR-ohjelmaan liittyviä teemoja on ollut neljä: energia- ja ympäristöteknologia, teknologiateollisuuden uudet suunnittelu- ja tuotantomenetelmät,

mittaus- ja sensoritekniikka sekä hyvinvointialan yritysten tuotteiden ja palveluiden kaupallistaminen sekä liiketoiminnan kehittäminen. Näin onkin tapahtunut ja erityisesti hyvinvointialan yritysten kehittämiseen liittyvää kehittämisohjelmaa tukevia ESR-hankkeita on rahoitettu merkittävästi.

Itä-Suomi osana valtakunnallista ESR-ohjelmaa

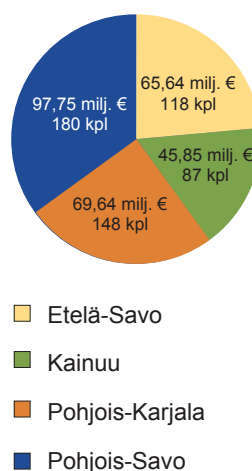
ESR-rahoitusta täytyy tarkastella osana laajempaa alueellista kehittämiskokonaisuutta. Kehittämissuunnitelmien ja rahoituksen täytyy saumattomasti tukea muita alueellisen kehittämisen kannalta tärkeitä ulottuvuuksia. Valtakunnan tasolla ESR-ohjelman sisältöjen kohdentumiseen ovat vaikuttaneet hallitusohjelmien lisäksi esimerkiksi kansallisten valtakunnallisten politiikkaohjelmien suuntaukset. Samoin aluetasolla yhteys maakunnan kehittämisrahalla rahoitettuihin hankkeisiin on ollut toisiaan vahvasti tukevaa. Pelkäämään ELY-keskuksen sisällä on käytössä monenlaisia erilaisia alueellisen kehittämisen rahoitusmuotoja, joiden tavoitteet ja suunta tulee synkronoida aluetasolla kokonaisvaikuttavuuden pitämiseksi mahdollisimman korkealla tasolla.

Itä-Suomen ESR-rahoitus on osa Manner-Suomen valtakunnallista ESR-ohjelmaa. Manner-Suomen ESR-ohjelman sisällä on niin sanottuja valtakunnallisia kehittämisohjelmia, joissa on ollut tavoitteena tukea valtakunnallisesti merkittäviä kehittämistavoitteita, koordinoitujen asioiden kehittämistä koko maan huomioiden. Kehittämisohjelmien tavoitteena on ollut lisätä näin hanketoiminnan vaikuttavuutta ja vähentää päällekkäistä kehittämistoimintaa. Itä-Suomi on ollut näiden kehittämisohjelmien osalta monelta osin sivussa, koska Itä-Suomen ESR-rahoitus on ollut irrallaan muun maan rahoituksesta. Vaikka pyrkimys on ollut olla mukana kansallisten kehittämisohjelmien tavoitteiden toteuttamisessa, ei niillä voi nähdä alueen kannalta suurta ohjaavaa merkitystä. Syitä kehittämisohjelmien vähäiseen ohjaavaan vaikutukseen on useita; kehittämisohjelmia on paljon ja niiden sisältö on ollut turhan laava. Lisäksi aito yhteys Itä-Suomeen on jäänyt toteutumatta useissa kehittämisohjelmissa. Tämä on johtunut siitä, ettei kehittämisohjelmien toteutukseen ole Itä-Suomessa erikseen ohjattu rahoitusta. Itäsuomalaisten mukanaoloa ei ole pidetty tukikelpoisena tai keskeisenä vaikuttavuutta tuottavana asiana.

Kaikkien maakuntien osalta ei ole pidetty tarkkaa seurantaä itäsuomalaisten hankkeiden kehittämis-

ohjelmaa tukevista tavoitteista. Itä-Suomessa useat hankkeet ovat kuitenkin selkeästi olleet kehittämisohjelmien tavoitteita toteuttavia tai osaltaan tavoitteita tukevia. Esimerkiksi Pohjois-Savossa kehittämisohjelmien suhteen on varsinkin ohjelmakauden alussa oltu aktiivisia. Alueelta on osallistuttu ohjelmien ohjausryhmiin ja hankkeita on ohjeistettu olemaan yhteydessä kehittämisohjelmien koordinoijiiin sekä aktiivisesti osallistumaan ohjelmien tilaisuuksiin. Pohjois-Savon osalta ohjelmakauden aikana rahoitetuista hankkeista 66 prosenttia on ollut valtakunnallisia kehittämistavoitteita tukevia. Rahoitusta nämä hankkeet ovat saaneet puolet myönnetystä, lähes 100 miljoonasta eurosta. Aivan erityisesti työmarkkinoille sijoittumista ja työelämäyhteyksiä on kehitetty kehittämisohjelmien tavoitteiden mukaisesti, eli 30 hankkeella. Toinen vieläkin vahvempi yhteys kansalliseen kehittämiseen löytyi innovaatioympäristöjen kehittämisestä, joita Pohjois-Savossa on rahoitettu yli 40 hankkeella. Myös luovan talouden osalta tavoitteita on tuettu useissa laajoissa hankkeissa. Luokittelu on tietenkin melko karkeaa, mutta kertoo paljon siitä, että kehittämisohjelmien sisältöjä on toteutettu koko Itä-Suomessa.

Kaavio 1:
Hankkeille myönnetty rahoitus (milj. euroa) ja lukumäärä maakunnittain

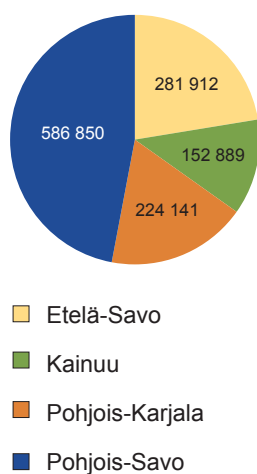

Keskeisiä toiminnan lukuja

Itä-Suomessa on neljän maakunnan alueella myönnetty yhteensä 279 miljoonaa euroa EU:n ja valtion rahoitusta. Kaikkea tätä ei vielä ole hankkeissa käytetty, vaan toimenpiteitä jatketaan monen hankkeen osalta jopa vuoden 2015 kevääseen saakka. Rahoitusta on myönnetty vuosien 2007–2013 välisenä aikana noin 40 miljoonaa euroa vuodessa. Käytettävissä oleva valtuus on hieman suurempi, yhteensä 291 miljoonaa euroa ja se tullaan vielä vuoden 2013 aikana myöntämään hankkeille käyttöön. Suurin rahoituspotti on ollut käytössä Pohjois-Savossa, lähes 100 miljoonaa euroa. Ohjelmakauden alun viivästyminen johti patoutuneeseen rahoituspaineeseen vuosien 2008–2009 aikana, mutta muuten hankkeita on syntynyt suhteellisen tasaisesti. Itä-Suomi on pysynyt kansallisessa vertailussa rahoituksen kohdistamisessa hankkeisiin hyvällä tasolla.

ESR-ohjelmassa kehitetään tyypillisesti koulutusten sisältöjä ja hankintaan uutta osaamista organisaatioihin sekä kehitetään osaamis- ja työvoimapalveluiden rakenteita tukemaan parempaa työllistymistä. Nuoriin ja vaikeasti työllistyviin kohdistuvissa toimenpiteissä tavoite voi olla myös yleisen osallisuuden lisääminen yksilöityjen palvelujen avulla. Kaikissa hankkeissa ei tavoitella suuria osallistujamääriä, vaan toimia kohdistetaan palveluja kehittäviin toimenpiteisiin.

Kaavio 2:
Hankkeissa toteutuneet koulutus- ja henkilötyöpäivät maakunnittain

Yhteensä ESR-hankkeissa on ollut noin 90 000 osallistujaa. Sama henkilö lasketaan vain kerran samaan hankkeeseen aloittaneeksi, vaikka hän olisi useassa toimenpiteessä mukana. Laskennallisesti 14 prosenttia itäsuomalaisista olisi nykyisen ohjelmakauden aikana osallistunut ESR-hankkeeseen. Suhteellisesti eniten osallistujia maakunnista on ollut Kainuusta. Tämä johtuu Kainuun saamasta suurimmasta, 590 euron tukimäärästä asukasta kohden ohjelmakauden aikana. Vastaava luku Pohjois-Karjalassa on 451 euroa ja Etelä-Savossa 434 euroa. Suhteellisesti luku on pienin Pohjois-Savossa, 411 euroa henkeä kohden. Muutoin osallistujamäärät jakaantuvat maakunnittain varsin tasaisesti 12-13 prosenttiin koko väestön määrästä.

Yhteensä ESR-hankkeissa on ollut noin 90 000 osallistujaa.

Kokonaisia koulutuspäiviä 15–64-vuotiaille, jotka ovat ohjelman kohderyhmää, olisi tarjottu hankkeissa keskimäärin 3 henkeä kohden. Tästä kohderyhmästä Kainuussa 27 prosenttia on laskennallisesti osallistunut ESR hankkeeseen. Muissa maakunnissa vastaava luku on noin 20 prosenttia. Koulutuspäivillä laskettuna Pohjois-Savossa on tarjottu ohjelman kohderyhmälle kuitenkin eniten koulutuspäiviä – 3,7 koulutuspäivää henkeä kohden. Etelä-Savossa ja Kainuussa vastaava luku on 3 ja Pohjois-Karjalassa 2,1 koulutuspäivää vastaavalle ikäluokalle. Eroja siis löytyy ja enimmäkseen ne johtuvat valituista tukien painopisteistä, mutta myös väestön rakenteesta sekä yritysten tilanteista henkilöstönsä suhteen.

Keskeinen kohderyhmä ovat olleet työssä olevat henkilöt, heitä on osallistuneista 60 %. Seuraavaksi eniten osallistujista on työttömiä 21 %, joista

TL1 Art Hub -hankekokonaisuus vaikutti osaltaan myös Luovien alojen keskus Myllyn syntymiseen Kuopioon.
Kuva: Anu Rantonen / www.artmylly.com

kolmasosa on ollut pitkäaikaistyöttömiä. Lähes 67 % hankkeisiin osallistuneista henkilöistä on iältään 25–54-vuotiaita, ja toisaalta alle 25-vuotiaita nuoria on hieman alle 20 prosenttia. Keskeyttäneiden määrä on toimenpiteissä pysynyt hyvin alhaisella tasolla, alle 1,5 % aloittaneista. Luku selittyy projektien mahdollisuuksilla kohdentaa räätälöityjä koulutus- ja neuvontapalveluita kohderyhmälleen. Osaltaan lukua selittää myös toimenpiteiden lyhytkestoisuus.

Rahoituksen kohdentuminen toimintalinjoittain

Manner-Suomen ESR-ohjelmassa määritellyistä toimintalinjoista on tavoitteiden mukaisesti rahoitusta käytetty toimintalinjassa 1, yhteensä 96 miljoonaa euroa lähes 160 hankkeeseen. Hankkeilla on kehitetty yritysten henkilöstön osaamista eri toimialoilla ja erityisesti on haluttu kehittää maakuntien kannalta keskeisiä vahvuusaloja. Sellaisiksi voi mainita etenkin teknologiateollisuuden tarpeet eri maakunnissa. Toisaalta toimilla on pyritty edistämään työelämän kehittymistä joustavammaksi sekä parantamaan työssä jaksamista ja tuottavuuskehitystä. Toimintalinjalla on ollut myös merkittävä yrittäjyyden kehittämislinjaus ja sitä on toteutettu laajasti maakunnissa. Yrittäjyyden tukemiseen ja uusien yritysten synnyttämiseen on ohjautunut rahoitusta tältä toimintalinjalta yli 30 miljoonaa euroa. Yhtenä painopisteenä toimintalinjalla on ollut myös luovan talouden edistäminen, joka sekä on saanut merkittävän kehittämispanoksen ESR-ohjelmasta, pelkästään Pohjois-Savossa 2,6 miljoonaa euroa.

Toimintalinja 2:ssa on tuettu työmarkkinoiden toimintaa ja erityisesti nuorten sijoittumista työelämään ja koulutukseen. Varoja tähän on käytetty yhteensä 83 miljoonaa euroa. Laajempaan tavoitteena on ollut pa-

rantaa alueen huoltosuhdetta ja purkaa rakennetyöttömyyttä. Äkilliset rakennemuutosalueet ovat tämän toimintalinjan kautta saaneet myös merkittäviä resursseja muutosten hallintaan ja uusien työurien edistämiseen. Tämä tuki on kohdistunut erityisesti Joensuun seudulle ja Varkauteen.

Toimintalinja 3:lla on Itä-Suomen kannalta merkittävä tehtävä alueen elinkeinorakenteen uudistamisessa ja kehittämisessä. Se on näkynyt merkittävinä panostuksina uusille osaamisaloille erityisesti korkeakoulujen yhteydessä. Myös ammatillinen koulutus on saanut työelämäyhteyksiensä kehittämiseen tukea. Toimintalinjalla on ollut eniten hankkeita, yhteensä 208 kappaletta ja rahoitusta on myönnetty niihin 91 miljoonaa euroa. Toimintalinjan merkittävä piirre on tiivis yhteys EAKR-toimintalinja 2:n osaamispanostuksiin. Lisäksi esimerkiksi Pohjois-Savossa toimintalinjan hankkeet ovat tukeneet valittujen maakunnallisten kehittämisteemojen toteutumista.

Toimintalinjan 4 merkittävin tavoite on koskenut työperäisen maahanmuuton edistämistä ja kansainvälisyyden yleistä edistämistä maakunnassa. Työperäistä maahanmuuttoa on tuettu yli 4,5 miljoonalla eurolla. Odotukset toimintalinjalta olivat kuitenkin toteutusta suuremmat. Kesken ohjelmakauden tulleen taloudellisen taantumun vuoksi työperäistä maahanmuuttoa edistävät toimet jäivät suunniteltua vähäisemmiksi. Kansainvälistymiskehitystä on tuettu muidenkin toimintalinjojen kautta, jolloin erillisiä kansainvälistymishankkeita ei ole tarvinnut rahoittaa erikseen.

TL2 Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän ja Joensuun Nuoriverstas ry:n toteuttamassa Nuorten Tuki -hankkeessa kehitetään toimintamalleja nuorten työllistämiseen.
Kuva: Annika Sutinen / Mainostoimisto Fabrik.

TL3 SuuPIRSSI -hankkeessa oppimisympäristönä toimi liikkuvan suunhoidon palvelutoimintayksikkö. Suuhygienistiopiskelija harjoittelee ja ohjaa seuraavaa.
Kuva: Kirsi Tikkinen.

TL4 Celestine Nkubana opitunnilla Kainuun monikulttuurinen toimintakeskus Monikassa.
Kuva: Ville Kinnunen.

TOIMINTALINJA 1: Työorganisaatioiden, työssä olevan työvoiman ja yritysten kehittäminen sekä yrittäjyyden edistäminen

Toimintalinjan 1 tavoitteena Itä-Suomessa on ollut työorganisaatioiden, työssä olevan työvoiman ja yritysten kehittäminen sekä yrittäjyyden edistäminen. Alueen yrityskanta painottuu vahvasti mikro- ja pk-yrityksiin. Kehittämistoiminnassa on maakunnallisten kärkitoimialojen kehittämisen lisäksi otettu huomioon monipuolisen yrityskannan synty ja kehittäminen myös kärkitoimialojen ulkopuolella. Hanketoiminnan kautta on ollut pyrkimys aikaansaada kehityskykyisiä työorganisaatioita sekä yritystoimintaa, joiden kautta saadaan luoduksi uusia teknologisia ja sosiaalisia innovaatioita sekä osaamisverkostoja.

Kehittämistoiminnan haasteina ovat olleet Itä-Suomen alhainen työllisyystaso ja rakenteellinen työttömyys. Toimenpiteitä on suunnattu toisaalta yritysten ja yrittäjyyden kehittämiseen ja kasvuun, toisaalta työssä olevan työvoiman osaamisen kehittämiseen ja työssä jaksamiseen. Monipuolinen osaamisen kehittäminen ja muutosvalmius kaikilla toimialoilla, julkisessa palvelutuotannossa ja kaikissa henkilöstöryhmissä ovat edellytyksiä työyhteisöjen toimivuudelle ja työhyvinvoinnille.

Taulukko 1:
Toimintalinjan 1 erityistavoitteet

Tavoite 1	Tuotosindikaattori	Tulosindikaattori
Kehittää työorganisaatioiden henkilöstön työhyvinvointia ja työssä jaksamista	Aloittaneiden henkilöiden määrä (tavoite: 170 000 ohjelmakauden aikana, koko maassa)	Työssä pysyminen, jaksaminen ja työhyvinvointi (sairaspoissaolojen määrä sekä työntekijöiden kokemus työssä jaksamisen ja viihtyvyyden lisääntyminen kohdeorganisaatioissa)
	Itä-Suomessa 16 621 henkilöä (tilanne vuoden 2012 lopussa)	Erillisarviointi ohjelmakauden päätyttyä
Tavoite 2	Tuotosindikaattori	Tulosindikaattori
Tukea uuden yritystoiminnan syntyä	Uusien yritysten määrä (tavoite: 5 600 yritystä ohjelmakauden aikana, koko maassa)	ESR:n tuella syntyneiden uusien yritysten eloonjäämisaste 3 vuotta perustamisen jälkeen (pidennetään ESR-tuella perustettujen yritysten eloonjäämisastetta)
	Itä-Suomessa 2 593 yritystä (tilanne vuoden 2012 lopussa)	Erillisarviointi ohjelmakauden päätyttyä

Yritystoiminnan ja työnteon erilaisten muotojen vahvistaminen on ollut harvaan asutun, kasvukeskittyisiin ja laajaan maaseutuun jakaantuneen Itä-Suomen yksi keskeisin kehittämisedellytys. Hanketoiminnan avulla on pyritty turvaamaan elinkeinotoimintaa myös kasvukeskusten ulkopuolella. Uusien yritysten synnyttämiseen on panostettu vahvasti kaikissa maakunnissa. Lisäksi on kiinnitetty huomiota erilaisiin työnteon mahdollisuuksiin ja muotoihin. Monista toimintaympäristön haasteista huolimatta alueen vahvuuksia kuten alueellisia osaamiskeskittyviä, monipuolisia koulutusjärjestelmiä sekä luonnonvarojen ja ympäristön kestävää hyödyntämistä, on saatu kehitettyä hanketoiminnan kautta.

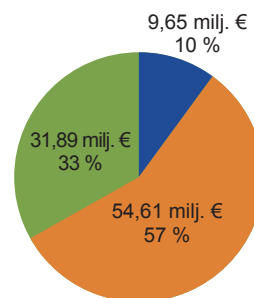
Toimintalinjassa on kaksi erityistavoitetta, joita seurataan Manner-Suomen ohjelma-asiakirjan määrittelykriteerein ja niille on asetettu määrälliset tavoitteet. Näitä määrällisiä tavoitteita ei ole eritelty suuralueittain vaan niitä tarkastellaan koko maan tasolla. Molempien erityistavoitteiden tulosindikaattorit, eli se mitä hyötyä kehittämistoimet ovat kohderyhmälle tuoneet, selvitetään erilliselvityksellä ohjelmakauden päättyessä valtakunnallisella tasolla.

Ensimmäinen erityistavoite on työorganisaatioiden henkilöstön työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen kehittäminen. Sen tuotosindikaattorina käytetään aloittaneiden henkilöiden määrää, joka on Itä-Suomessa yhteensä 16 621 (tilanne vuoden 2012 lopussa). Tavoitetaso koko Manner-Suomen ESR-ohjelmassa on 170 000 aloittanutta koko ohjelmakauden aikana. Uuden yritystoiminnan syntymisen tukeminen on toisenä erityistavoitteena. Sen tuotosindikaattorina käytetään uusien yritysten määrää, joka on Itä-Suomessa yhteensä 2 593 (tilanne vuoden 2012 lopussa). Tavoitetaso koko Manner-Suomen ESR-ohjelmassa on 5 600 syntynyttä uutta yritystä koko ohjelmakauden aikana.

Kehittämistavoite: Työyhteisöjen joustavuuden ja muutosvalmiuden lisääminen ja monimuotoistuvat työyhteisöt sekä työhyvinvoinnin turvaaminen

Hanketoiminnan tavoitteena on ollut edistää työorganisaatioissa ja työpaikoilla tapahtuvaa oppimista proaktiivisesti, jotta on voitu varautua rakennemuutoksiin työyhteisöissä ja eri toimialoilla. Työorganisaatioiden uusiutuminen ja osaamisen lisääntyminen muutostilanteissa on ollut hanketoiminnan keskiössä niin yksityisellä kuin julkisellakin sektorilla. Työyhteisöjen monimuotoistumisen myötä osaamisen ja johtamisen toimintatapojen kehittämiseen on panostettu hanketoiminnassa. Kehittämistavoitteita tukeville 25 hankkeelle on myönnetty rahoitusta n. 9,65 miljoonaa euroa.

Kaavio 3:
Toimintalinja 1, myönnetyn rahoituksen jakaantuminen kehittämistavoitteittain

- Työyhteisöjen joustavuuden ja monimuotoisuuden lisääminen; monimuotoistuvat työyhteisöt ja työhyvinvoinnin turvaaminen
- PK-yritysten johdon ja henkilöstön osaamisen vahvistaminen sekä tuottavuuden ja innovatiivisuuden kehittäminen yrityksissä
- Yrittäjyyden edistäminen, alkavien yritysten tukeminen ja erityisryhmien yrittäjyyden tukeminen

Työmarkkinoiden vetovoimaan, työssä jaksamiseen ja monipuoliseen työhyvinvointiin on hanketömminnässä kiinnitetty runsaasti huomiota. Liikunta, ravitsemus ja henkinen hyvinvointi osana työntekijöiden kokonaisvaltaista työssä jaksamista ja työhyvinvointia on ollut painopisteenä lukuisissa hankkeissa, joita on toteutettu alueen mikro- ja pienyrityksissä; erityisenä kohderyhmänä ovat olleet maaseutuyrittäjät. Hanke-toiminnan kautta on pyritty luomaan uusia, monipuolisia keinoja työntekijöiden työssä jaksamisen edistämiseksi sekä työhyvinvoinnin painopisteen siirtämiseksi korjaavista toimenpiteistä kohti ennaltaehkäiseviä toimia.

Esimerkkejä kehittämistoiminnasta

Työelämän laadun, työssä jaksamisen sekä työhyvinvoinnin panostuksia

Etelä-Savossa on toiminut useita hankkeita, joissa on pyritty työorganisaatioiden aktiiviseen kehittämiseen ja työelämän laadun parantamiseen. *Voi hyvin yrittäjä* -hankkeessa on edistetty yksinyrittäjien ja mikroyritysten henkilöstön työssä jaksamista ja työhyvinvointia yksilökeskustelujen ja ryhmätoiminnan avulla sekä laatimalla yrityskohtaiset työhyvinvoinnin kehittämissuunnitelmat.

HYMY -hyvä maatalousyrittäjä -hankkeessa on keskitytty erityisesti maatalousyrittäjien ja maaseudun pienyrittäjien työhyvinvoinnin parantamiseen kehittämällä yrittäjiä tukevaa pienryhmätoimintaa. Työhyvinvoinnin edistäminen on koettu tärkeänä, mutta samalla haasteena on ollut asiakkaiden tavoittaminen ja pienten yritysten lähteminen mukaan toimintaan. Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan yhteisessä *ITYÖLÄS*

Innostuneita esimiesvalmennettavia Kaikilla on Ikä -hankkeessa.

– *Työlähtöisen työterveyshuollon ja kuntoutuksen Itä-Suomen oppimisverkosto sosiaali- ja terveydenhuollon muuttuvien työorganisaatioiden ja pk-yritysten tukena* -hankkeessa on puolestaan onnistuttu lisäämään työterveyshuollon ja kuntoutuksen tuntemusta asiakkaidensa työstä, mikä on auttanut pääsemään parempaan yhteistyöhön asiakkaiden kanssa.

Kainuulaisten työssä jaksamiseen ja monipuoliseen työhyvinvointiin on vaikutettu erityisesti yritysten ja työyhteisöjen henkilöstön liikunta- ja ravitsemustottumuksia kehittämällä. Kainuun Liikunta ry:n hankkeet *Haasta itsesi kunnolla* sekä *Hyvinvointi Hyrrä – räätälöidyt yritysten hyvinvointi- ja liikuntapalvelut* ovat olleet tässä keskeisessä roolissa. Panostukset työhyvinvointiin ovat olleet tarpeen, sillä maakunta on valtakunnan sairain. Toteutettujen hankkeiden välilliset vaikutukset näkyvät pidemmällä tähtäimellä mm. vähentyneinä sairauspoissaoloina sekä pidempinä työurina. Erilaisilla koulutuksilla työyhteisöjä on pyritty herättelemään tasa-arvokysymyksiin, ikäjohtamisen problematiikkaan sekä monimuotoisten työyhteisöjen haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Julkisen sektorin rakennemuutoksen osalta RKTL:n Paltamon toimipaikan kehittämishankkeessa pyritään löytämään uusia toiminnan muotoja valtion tutkimuslaitosten niukkenevissä resursseissa.

Luonto Liikuttaa -hankkeessa kehitetään hyvinvointipalveluja luontokohteisiin.

Kuvat: © Marko Haapalehto.

Pohjois-Karjalassa on kehitetty Taiten tuottoa -keskus palvelemaan työnantajia ja työyhteisöjä. Keskus tarjoaa uudenlaisia luovia, kulttuuri- ja taidelähtöisiä menetelmiä yritysten ja organisaatioiden työhyvinvoinnin kehittämiseksi. Toimintaa ylläpitää Esittävän taiteen tila ry ja keskuksen perustamiseen johtaneita hankkeita olivat toteuttamassa myös Itä-Suomen yliopisto, Taidekeskus Ahjon kannatusyhdistys ry ja Taito Pohjois-Karjala.

Pohjois-Savossa on työhyvinvoinnin kehittämistoimissa toteutettu maaseutuyrittäjien työssä jaksamisen kehittämiseen *Kuntosavotta* -hankkeessa mm. henkilökohtaisten hyvinvointisuunnitelmien ja erilaisten ryhmätoimintojen avulla sekä Voimavarariihitoimilla, Irti Arjesta- ja Arjen voimaa -ryhmillä, ja Vertaisliikuttajakoulutuksella sekä Kuntoremonttikursseilla. Lisäksi kannustettiin työterveyshuoltoon osallistumista. Toimien pysyvyyden varmistamiseksi yhteistyöorganisaatioiksi valittiin yrittäjiä ja lomittajia lähellä olevia tahoja. Yhteistyökumppanit osallistuivat hankkeesta tiedottamiseen ja markkinoivat projektin toimia. Yhteistyökumppaneita, sidosryhmiä ja eri organisaatioita hankkeessa oli mm. MTK-yhdistykset, Mela, Työterveyslaitos, meijerit, teurastamot, ProAgria, Marjaosaamiskeskus, työterveyshuollot, maaseutuhallinnot, lomituspalvelut, pankkeja, vakuutusyhtiöitä, Pohjois-Savon kylät ry, Agrologi AMK opiskelijat.

Lisäksi hankeyhteistyötä tehtiin niin maataloushankkeiden kuin Savon Yrittäjien hankkeiden kanssa.

Itä-Suomen yliopisto toteuttaa sekä Pohjois-Karjalassa että Pohjois-Savossa *Ikä 3.0 – ikäjohtamisen mahdollisuudet työhyvinvoinnin kehittämässä ja työurien pidentämisessä* sekä *Kaikilla on ikä* -hankkeet. Molemmissa kehitetään ikäjohtamisosaamista lähes tyyten teemaa esimiestyön ja työyhteisöjen kehittämisen näkökulmista. Lähtökohtana on työntekijöiden työelämäkulun ja erilaisten vaiheiden huomioiminen yritysten ja muiden organisaatioiden toiminnan kehittämisessä strategiatasolta käytännön pilotointeihin. Hankkeissa kiinnitetään erityistä huomiota toimintamallien ja hyvien käytäntöjen levittämiseen.

Työyhteisöjen ja työmenetelmien kehittämiseen panostuksia

Karelia-ammattikorkeakoulun ja Savonia-ammattikorkeakoulun toteuttamassa *Väljästi asuttujen alueiden palveluiden kehittäminen*, *Vaske* -hankkeessa pohdittiin optimoinnin hyödyntämistä väljästi asuttujen alueiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kehittämisessä. Yli maakunnallisessa hankkeessa oli mukana kuntia Pohjois-Karjalasta ja Pohjois-Savosta. Painopisteenä oli palveluiden kustannusten, logistii-

kan ja järjestämistavan systemaattisessa ja aiempaa tuottavammassa suunnittelemisessa. Hankkeessa kehitetty konsepti tarjoaa väljästi asutun alueen kunnille myös mahdollisuuden arvioida ja hyödyntää eri tahojen yhteistyötä sosiaali- ja terveystalv palveluiden järjestämisessä. Pitkän aikavälin vaikutuksena on toisaalta sosiaali- ja terveystalv palveluiden kustannusten hallinta ja toisaalta palveluiden saatavuuden turvaaminen väljästi asutuilla alueilla.

Julkisella sektorilla opetushenkilöstön osaamista muuttuvassa työssä on kehitetty muun muassa eteläsavolaisessa *Luova ja oppiva organisaatioverkosto (LOVE)* -hankekokonaisuudessa sekä pohjoiskarjalaisessa *Luova ja oppiva organisaatioverkosto Pohjois-Karjalassa (LOVE 2)* -hankkeessa. Hankkeiden tuloksena opettajilla on uudenlainen valmius hyödyntää opetus- ja ohjaustyössään tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia sisällöllisesti, menetelmällisesti ja teknologisesti. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajien osaamista vahvistettiin esimerkiksi *Tuettu uusi opettajuus (TUO)* -hankkeessa, jossa Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän henkilöstö kehitti ammatillista ja pedagogista osaamistaan, arviointia sekä uudenlaista opettajuuden kollegiaalisuutta, yhdessä tekemistä ja keskinäistä tukemista. Hankkeen vaikutukset välittyvät työelämään aiempaa laadukkaamman ammatillisen koulutuksen kautta.

Savonia-ammattikorkeakoulun *SaWe – Sairaanhoidajaksi verkostoissa ja verkoissa* -hankkeen lähtökohtana oli terveydenhuollon organisaatioiden tarve työn vaatavuustason kasvaessa muuttaa nykyisiä virkarakenteita sairaanhoitajapainotteisemmaksi. SaWe-hankkeessa tähän haasteeseen vastattiin tarjoamalla työelämässä oleville, toisen asteen terveystalv alan tutkinnon suorittaneille henkilöille mahdollisuus suorittaa sairaanhoitajan tutkinto työn ohessa. Samalla nousi tarve kehittää koulutusta yhä työelämäläheisemmäksi, joustavammaksi ja uutta opetusteknologiaa hyödyntäväksi. Uusi koulutusmalli kehitettiin läheisessä yhteistyössä työelämän kanssa. Koulutukseen haki 182 henkilöä, joista soveltavuustestien kautta koulutukseen valittiin 45 opiskelijaa. Vaikka aikuisopiskelijoilla työn, opiskelun ja perhe-elämän yhteensovittaminen sekä uudenlaisten oppimis- ja opetusmenetelmien omaksuminen on ollut ajoittain haastavaa, sairaanhoitajan tutkinnon saa hankkeen toteutusaikana valmiiksi 34 opiskelijaa.

Kehittämistavoite: Pk-yritysten johdon ja henkilöstön osaamisen vahvistaminen sekä tuottavuuden ja innovatiivisuuden kehittäminen yrityksissä

Hankkeiden tavoitteena on ollut edistää pk-yritysten johto- ja avainhenkilöstön liiketoimintaosaamisen kehittämistarpeisiin vastaamista yritysanalyysien ja muiden kartoitusten avulla. Lisäksi hankkeiden kautta on toteutettu pk-yritysten tarpeita vastaavia valmennusohjelmia ja johtamiskoulutusohjelmia.

Alueen yritystoiminnan monipuolistumista tukeva osaamisen vahvistaminen on selkeästi ESR-ohjelman vahvin painopiste. Se on keskeinen osa ESR-ohjelman tavoitteita ja se on myös toteutunut laajasti, sillä osaamista sekä tuottavuuden ja innovaatiotoiminnan kehittämistä on tuettu lähes 55 miljoonalla eurolla. Hankkeita on ollut yli 80, joka kertoo osaltaan siitä, ettei laajoihin keskitettyihin hankekokonaisuuksiin ole kyetty. Laajoja ylläalueellisia hankkeita on suhteellisen vähän. Asiakkailla, erityisesti yrityksillä, voi olla vaikeuksia löytää itselleen sopivia sisältöjä runsaasta hanketarjonnasta.

Alueen yritystoiminnan monipuolistumista tukeva osaamisen vahvistaminen on selkeästi ESR-ohjelman vahvin painopiste.

Uudistettuja ja aivan uusia koulutus- ja osaamiskokonaisuuksia on syntynyt Itä-Suomen kannalta merkittävälle liiketoimintasektoreille ja tukemaan yritysten kansainvälistymistä. Monet aloitteista ovat tulleet suoraan alueen yrityksiltä. Pysyvien vaikutusten kannalta kehitettyjen koulutuspalvelujen ja innovaatiojärjestelmien kytkeminen osaksi toimivaa järjestelmää on tärkeää, se vaatii sitoutumista projektien toteuttajilta ja alueen toimijoiden työnjaon selkiyttämistä.

Kaikkissa Itä-Suomen maakunnissa osaamiseen ja erilaiseen liiketoimintaosaamisen kehittämiseen on panostettu vahvasti. Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Savossa kehittämispanostukset ovat kuitenkin olleet muita merkittävämpiä ja suurempia. Osittain tätä selittää maakuntien elinkeinorakenne ja osittain yliopiston merkittävä kehittämisrooli.

Esimerkkejä kehittämistoiminnasta

Yritysten tuottavuus ja innovatiivisuus

Yritysten tuottavuutta ja innovatiivisuutta on tuettu tarjoamalla erilaisia tuotteistettuja asiantuntijapalveluita yrityksen erilaisiin kehittämisen haasteisiin mm. liiketoimintasuunnitelman arviointiin, päivittämiseen, kansainvälistymisen tai myynnin ja markkinoinnin kehittämiseen. Yrityspalveluja on pyritty koordinoimaan ja kehittämään viime vuosina voimakkaasti sekä alueellisesti että kansallisesti. *Kainuun alueen seudulliset yrityspalvelut* sekä muut Yritys-Suomi -palvelujen kehittämiseen liittyvät hankkeet ovat verkottaneet alueellisia toimijoita yhteen. Yritys-Suomi on luonut kansallista palvelubrändiä ja Internet-palvelua, yhtä sähköistä luokkua, josta yritykset löytävät kaikki julkisesti tarjottavat yrityspalvelut. Alueellisesti toimijaverkoston työnjakoa, yhteistyötä ja osaamista on kehitetty.

Yrityksiin suuntautuvia työhyvinvoinnin kehittämistoimia ovat olleet mm. ikäjohtamisohjelmien kehittäminen, palvelutuottajaverkoston luominen työpaikkojen työhyvinvoinnin kehittämisen tueksi sekä alueellisten HR-henkilöiden verkoston luominen työpaikkojen HR-henkilöiden keskinäiseksi tueksi työhyvinvoinnin kehittämisessä.

Pk-yritysten osaamisen kehittäminen on Kainuussa ollut tärkeä rahoituksen painopiste. Keskeisiä hankkeita ovat olleet mm. Kainuun ELY-keskuksen toteuttama *Pk-yritysten osaamisen kehittämispalvelut Kainuussa* sekä maakunnallisen kehittämissyhtiön, Kainuun Etu Oy:n yhdessä kainuulaisten koulutusorganisaatioiden kanssa toteuttama *ORDER*-hanke. Hankkeissa on panostettu toteutettujen koulutusten ja konsultointien avulla mm. yritysten liiketoimintaosaamisen, myynnin ja markkinoinnin sekä uusien liiketoimintamahdollisuuksien tunnistamiseen ja kehittämiseen. Kehittämistoimenpiteitä on suunnattu maakunnassa tärkeiksi nähdylle toimialoille kuten mitaus- ja peliteknologiaan, ICT-alalle sekä metallialalle. Hanketoiminnalla on myös pyritty kehittämään Oulun yliopiston Kajaanin yliopistokeskuksen mittalaitelaboratorion ja biotekniikan laboratorion osaamista ja palvelututkimusta yhteistyöyritysten tarpeet huomioiden.

Etelä-Savossa on edistetty yritysten ympäristötietoisuutta ja ympäristöosaamista osana *Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen kehittämishanketta*. Hankkeen osiossa Yritysten ympäristötietopalvelu osana Yritys-Suomi palvelujärjestelmää on koottu yhteen pk-yrityksien kannalta keskeinen ympäristöasioihin liittyvä tietous ja käynnistetty asiantuntijapalvelu. Ympäristöasioihin liittyvä tietous on koottu omaksi osiokseen kansallisille Yritys-Suomi www-sivuille. Asiantuntija-

palvelussa yritykset ja niiden sidosryhmien edustajat ovat voineet sähköpostitse lähettää kysymyksiä ympäristöasiantuntijoille. Hankkeen osiassa EcoStart-ympäristöjärjestelmän edelleen kehittäminen on valtakunnallistettu pilottina viiden ELY-keskuksen alueella.

Yritysten johdon ja henkilöstön osaamisen kehittäminen

Joensuun Tiedepuiston toteuttama *Uudistuvan liiketoiminnan osaajat -ohjelma* koostuu ESR- ja EAKR-osarahoitteisista hankkeista, joita rahoittavat Pohjois-Karjalan ELY-keskus ja Pohjois-Karjalan maakuntaliitto. Euroopan sosiaalirahaston resurssien tavoitteena on liiketoimintaosaamisen lisääminen, tuottavuuden parantaminen ja kilpailukyvyn kehittäminen pohjoiskarjalaisissa tuotannollisten alojen yrityksissä kotimaisilla ja kansainvälisillä markkinoilla. Ohjelmassa on mukana 64 yritystä ja hanke on ylittänyt jo tavoitteensa. Ohjelmassa on tehty yli sata koulutusta ja kehittämistoimeksiantoa liittyen johtamiseen, johtamisjärjestelmiin, myyntiin, laadunhallintaan ja tuotannon tuottavuuden kehittämiseen. Hankkeen tuella yrityksissä on tehty yritysten tarpeiden mukaisia asioita, jotka pitävät kilpailukykyä yllä tulevina vuosina. Kilpailukykyä on nostettu monin tavoin yritysten tuottavuusajattelua uudistamalla. Tuottavuustyön ansiosista myös asiantuntijaverkosto on vahvistanut palveluntarjontaa. Asiantuntijoiden kesken on syntynyt uusia osaamisverkostoja alueelle, jotka kasvavat edelleen. Hankkeessa tehdään aktiivisesti kehitys- ja yhteistyötä muiden organisaatioiden kanssa.

Itä-Suomen yliopiston kauppätieteiden laitoksen toteuttamassa *Itäsuomalaisten pk-yritysten markkinointiosaamisen kehittäminen* -hankkeessa järjestettiin pohjoiskarjalaisille pk-yrityksille markkinointiosaamisen koulutuksia kahdeksasta eri teemasta. Lähtökohdaksi oli pienyritysten näkökulma ja osallistujat saivat käyttöönsä kattavan tieto- ja työkalupaketin hyödynnettäväksi oman yrityksensä markkinoinnissa. Hankkeessa onnistuttiin myös vahvistamaan kauppätieteiden laitoksen ja pk-yrityskentän sekä yritysten keskinäistä verkottumista yhteistyössä Karelia-ammattikorkeakoulun ja elinkeino-yhtiöiden kanssa. Hankkeen jälkeen yritysten käytössä on sähköinen MARKIDEA-sivusto, josta löytyy koulutusmateriaalien lisäksi alan ajankohtaisia asioita.

Yliopiston kauppätieteiden laitos on lähtenyt kehittämään myös palveluliiketoiminnan osaamista *Palveluliiketoiminnan kehittäminen* -hankkeessa. Palveluliiketoiminta on osoittautunut kilpailukyvyn kannalta keskeiseksi osaamisalueeksi, joka tarjoaa hyviä kasvu- ja selviytymismahdollisuuksia niin hyvässä taloustilanteessa kuin myös taantumien aikana. Hankkeessa tarjotaan yrityksille palveluliiketoiminnan täydennyskoulutusta sekä vahvistetaan myös yliopiston omia osaamisrakenteita kehittämällä koulutussisältöjä ja järjestämällä työelämässä oleville maisterikoulutusohjelmaa.

Savonia-ammattikorkeakoulun *Infrarakentamisen ja kaivannaisalan työnjohton koulutus* -hankkeella vastattiin kaivannais- ja infra-aloilla vallitsevaan työnjohtotehtäviin kykenevien henkilöiden työvoimatarpeeseen. Hankkeen tavoitteena on ollut hakea ratkaisuja tähän tarpeeseen toteuttamalla rakennusalan työnjohton koulutusohjelman koulutus sekä kehittämällä toimintamalleja työpaikalla tapahtuvan oppimisen ohjaamiseen ja tukemiseen Savonia-ammattikorkeakoulun tekniikan alan aikuiskoulutuksessa. Hankkeen avulla on saavutettu hyvät yhteydet alan yhdistyksiin, yrityksiin ja alueen viranomaisiin. Kaikki opiskelijat työskentelivät alan yrityksissä ja opinnäytetöiden aiheet olivat työnantajayrityksistä, jolloin kehittämistyö on ollut tarvelähtöistä ja vienyt näin yritysten toimintaa eteenpäin.

Oppiva yritys -hankkeessa on keskitytty suunnitelmalliseen yritysten liiketoiminnan ja osaamisen kehittämisen mallin läpiviemiseen. Hankkeen toimesta on yrityksissä tehty osaamiskartoituksia, joiden pohjalta on laadittu koulutussuunnitelmia. Yrityksille on järjestetty teemailtoja ja tilaisuuksia, joissa on aktivoitu yrityksiä lisäämään henkilöstönsä osaamista. Yritysverkostoja on kehitetty mm. verkostoitumisvalmennuksilla ja yhteismarkkinointikoulutuksilla sekä vapaamuotoisilla teemailloilla. Yhteistyön lisäämiseksi neljälle seutukunnalle on perustettu kehittämistiimi. Kehittämistiimeissä pohditaan koulutus- ja kehittämistarpeita.

Kehittämistavoite: Yrittäjyyden edistäminen, alkavien yritysten ja erityisryhmien yrittäjyyden tukeminen

Yrittäjyyden edistämiseen ja alkavien yritysten tukemiseen on panostettu vahvasti. Hankkeita, joista osa on ollut hyvinkin kunnianhimoisia, on ollut 52. Tukea niille on myönnetty yhteensä n. 32 miljoonaa euroa. Kehittämistyötä on kohdistunut huomattavasti alkavien yritysten liiketoimintaosaamisen vahvistamiseen tarjoten tukea liikeidean kehittämiseen, joko koulutuksen, ohjauksen, starttirahan tukitoimien tai yritys-hautomotoiminnan avulla. Aloittavia yrittäjiä on tuettu toimialasta riippumatta, mutta osa hankkeista on kohdistunut uusille toimialoille kuten peli- ja kulttuurialoille. Erityisenä kehittämisen kohteena ovat olleet luovan alan aloittaneet ja jo toimivat yritykset, joiden liiketoiminta- ja tuotteistusosaamista on vahvistettu.

Oppilaitoksissa on toteutettu useita hankkeita, jotka tähtäävät yrittäjyysopintojen liittämiseen eri opintoaloihin tai yrittäjyysopintojen sisältöjen kehittämiseen. Tavoitteena on saada myös nuoret ja vastavalmistuneet miettimään tai perustamaan yritystoimintaa.

Jo toimivien yritysten sekä aloittavien yritysten neuvontapalveluverkostojen toimintaa ja osaamista on kehitetty, samoin kuin verkkopalveluita mm. alueellisen Yritys-Suomen palvelukonseptin kautta.

Yrittäjien keski-ikä on nousussa pienissä yrityksissä ja yhä useammassa yrityksessä tapahtuu omistajanvaihdos. Omistajanvaihdoksia on tuettu mm. tarjoamalla koulutusta, ohjausta sekä perustamalla sähköinen yrityspörssi, jossa myytävät yritykset ovat näkyvissä.

Luovien alojen yritystoimintaa on vahvistettu maakunnissa useilla hankkeilla kouluttamalla yrittäjiä ja yrittäjiksi aikovia, mutta myös kehittämällä yritysneuvontaa. Luovilla aloilla toimivien henkilöiden toimeentulo koostuu usein monesta eri lähteestä ja alan yritys-toiminnalla on perinteisistä tuotannollisista yrityksistä tai asiantuntijayrityksistä poikkeavia erityispiirteitä. Sen vuoksi myös yritysneuvonnalta edellytetään luovan talouden ymmärrystä ja luovan työn toimintatapojen tuntemusta.

Erityisenä kehittämisen kohteena ovat olleet luovan alan yritykset, joiden liiketoiminta- ja tuotteistusosaamista on vahvistettu.

Esimerkkejä kehittämistoiminnasta

Yrityspalveluiden kehittäminen

Seudullisten yrityspalveluiden kehittämistä on tuettu Etelä-Savossa kohdistamalla voimavaroja erityisesti uusyrityskeskusten toimintaan. ESR-rahoituksella on kehitetty kolmen seutukunnan alueella toimivien uusyrityskeskusten toimintaa muun muassa panostamalla jo alkaneiden nuorten yritysten tukemiseen, jota normaalilla uusyrityskeskustoiminnalla ei pystytä niiden resurssien puutteen vuoksi tekemään. Alkavien ja nuorten teknologiayritysten tukitoimia on kehitetty teknologiakeskus Miktech Oy:n toteuttamien hautomo- ja koulutustoimintojen avulla.

Alkavien yritysten neuvontaan ja ohjaamiseen on Kainuussa satsattu voimakkaasti Yritys-Suomi-toimintamallia kehittämällä Kainuun ELY-keskuksen hallinnoimassa *Kainuun alueen seudulliset yrityspalvelut* -hankkeessa. Alueellisten yritysneuvojen kautta kulkee suuri osa Kainuussa toimintansa aloittavista yrityksistä vuosittain. Luovien alojen yrittäjyyttä on Kainuussa edistetty erityisesti kulttuurialalla sekä peliteollisuudessa.

Pohjoiskarjalaisessa *Kirkastamo*-hankkeessa kehitettiin verkostomaista toimintamallia yrittäjyyttä suunnittelevien ensi vaiheen neuvontaan. Hanke toimi tiiviissä yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön koordinoiman Luovien alojen verkoston kanssa.

Yrittäjyyden edistäminen koulutuksen kehittämisen avulla

Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän toteuttamassa *Yrittäjyys ammatillisessa koulutuksessa* -hankkeessa sekä Etelä-Savon *FIRMA -yrittäjyyteen valmistaminen toisella asteella* -hankkeessa tuodaan yrittäjämäistä ajattelutapaa opettamiseen, oppimiseen ja ammattitaitoon. Karelia-ammattikorkeakoulun toteuttamassa *Advanced Collaboration for Entrepreneurship – ACE* (Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden aluemalli) hankkeessa ja Itä-Suomen yliopiston *Osaamisperustaisen yrittäjyyden ja uuden liiketoiminnan synnyn edistäminen Pohjois-Karjalassa* -hankkeessa edistettiin korkeakoululähtöistä ja innovaatiopainotteista yrittäjyyttä. Näiden eri oppilaitosten yrittäjyys-hankkeissa on kehittämistyön rinnalla maakuntaan tullut ainakin kolmekymmentä uutta yritystä ja lisää on tulossa. Hankkeissa haettiin ja löydettiin yrittäjyyteen

uudenlaisia näkökulmia muun muassa monialaisuudessa, luovuudessa, jatkuvassa oppimisessa ja verkostoitumisessa.

Kajaanin ammattikorkeakoulu on suuntautunut vahvasti tekemällä oppimiseen sekä yrittäjämönteisen ilmapiirin edistämiseen niin opiskelijoiden kuin opettajienkin keskuudessa. Hanketoimintana käynnistetty *Innovaatio- ja yrittäjyyskeskus Innova* on vakiintunut ammattikorkeakoulun normaalksi toiminnaksi, jonka kautta erityisesti pelialan yrityksiä on saatu maailmalle lukuisia. Yhtenä työkaluna nuorten yrittäjyyden edistämiseksi voidaan tulevaisuudessa käyttää *SPARK-hankkeessa* kehitettävää pelillistä verkko työkalua osana Yritys-Suomen palveluita. Kyseessä on täysin uusi innovaatio, jolla on leviämispotentiaalia myös valtakunnan rajojen ulkopuolelle.

Luovan talouden kehittäminen

Pelialan yrittäjyyttä, alan osaamista ja koulutusta kehitetään Pohjois-Karjalassa työelämälähtöisesti. Tavoitteena on tuottaa osaavia työntekijöitä alan yrityksille sekä tuottaa uutta pelialan yritystoimintaa. *Pelialan työelämälähtöisen osaamisen ja toimintaympäristön kehittäminen Pohjois-Karjalassa* -hanke on osa jatkumoa, joka on muotoutunut viime vuosina pelialaan liittyvien kehittämishankkeiden myötä. Hankkeiden kautta toteutettu kehittämistyö on selkeästi kehittynyt yksittäisluonteisista hankkeista laajemman kehittämiskokonaisuuden eteenpäin viemiseen. Keskeiset toimijat ovat sitoutuneet kehittämistoimintaan. Vuoden 2012 aikana ESR-rahoituksella toteutettiin pienimuotoiset selvityshankkeet, *Pohjois-Karjalan pelialan kehittämishanke* sekä *Oasis Game Inc.*, joissa luotiin maakunnallinen pelialan kehityssuunnitelma sekä käynnisteltiin ensivaiheen toimenpiteitä. Aikaisempien hankkeiden kautta Joensuun Tiedepuistossa on nyt olemassa toimintakuntoinen toimintaympäristö, jossa pelialaan liittyvä koulutus- ja yritystoiminta voivat kohdata toisensa. Tiedepuiston yrityshautomon kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Oppilaitokset ja erilaiset hautomon- tai asiantuntijapalvelut ovat tärkeitä tuottaessa maakuntaan pelialan osaamista, jota pelitoimialan kehittyminen vaatii. Pelihankkeiden myötä maakuntaan on syntynyt muutamia aloittelevia pelialan yrityksiä.

Joensuun Popmuusikot ry on lähtenyt systemaattisesti kehittämään Pohjois-Karjalan musiikkialaa ja musiikkiyrittäjyyttä ja yhdistyksenä hyödyntänyt uusia, hallinnollisesti kevyempiä rahoitusmalleja. *Musiikki-alan klusteri* -hankkeessa tehdään muun muassa selvitystyötä musiikkialan tilanteesta ja lukuisista kytköksistä muihin aloihin aluetaloudellisesta näkökulmasta sekä rakennetaan toimintamallia vuosittaiselle alan tilastolliselle ja ennakoivalle katsaukselle. *Harjoitus- ja työtilahotelli* -hankkeessa haetaan tiloja ja rakennetaan toimintakonseptia musiikkialan yrittäjien ja harrastajien yhteiselle synergiaa tuovalle toiminnalle. *Pumppu 013* -hankkeessa kehitetään muusikkojen ja alan harrastajien biisinteko-osaamista ja liiketoiminta-osaamista sekä avataan musiikkibisneksen rakennetta ja vaihtoehtoja erilaisille ansaintalogiikoille.

Pohjois-Savossa luovan talouden kehittämisedellytyksiä on tuettu useilla hankkeilla. ESR-hankkeiden keskeinen rooli on ollut aktivoida ja tukea toimijoita tuotteistamaan ja kehittämään tuotteitaan ja palveluitaan. Hankkeet ovat käynnistäneet prosesseja, joissa maakunnallista työtä alan kehittämiseksi on pystytty jatkamaan tukemalla verkostoja ja kouluttamalla toimijoita. Tällä tavoin on voitu tukea toimijoiden edellytyksiä saada rahoitusta yritysten omiin kehityshankkeisiin. Näiden prosessien tukemana Pohjois-Savo on osallistunut kokeilevaan Crema-rahoitukseen yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön, Lapin ja Pohjanmaan ELY-keskusten sekä Luova Tampere -ohjelman kanssa. Keskeisinä hankkeina Pohjois-Savossa ovat toimineet *SARKA Luova Pohjois-Savo*, *ArtHub-hankekokonaisuus*, *Makers house* sekä *Itä-Suomen liikunnan kehittämishanke eli LIKE-hanke*.

TOIMINTALINJA 2: Työllistymisen ja työmarkkinoilla pysymisen edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen

Toimintalinjalla 2 edistetään työllistymistä ja työmarkkinoilla pysymistä sekä ehkäistään syrjäytymistä. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni työkäinen osallistuisi työmarkkinoiden toimintaan. Toimintalinjan hankkeissa kohderyhmänä ovat työttömät sekä henkilöt, jotka ovat vaarassa syrjäytyä työmarkkinoilta. Itä-Suomessa tällä toimintalinjalla erityisenä painopisteenä ovat olleet nuoret, työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannon edistäminen sekä ohjausosaamisen kehittäminen. ESR-rahoituksen avulla täydennetään kansallista palvelujärjestelmää uudenaikaisilla palvelumalleilla, toimintatavoilla sekä toimijaverkostoilla.

Haasteina toteuttamisessa ovat olleet väestön ikärakenteen muutos, osaamis- ja työvoimatarpeiden yhteensovittaminen, työvoiman saatavuusongelmat ja aikainen eläköityminen, rakennetyöttömyyden katkaiseminen, nuorten ja pitkäaikaistyöttömien syrjäytymisen ennaltaehkäisy, maahanmuuttajien integroiminen suomalaiseen yhteiskuntaan, rakennemuutostilanteiden hallinta sekä palvelujärjestelmän jäykkyys. Kehitettäviä toimia rahoitettaessa on tiedostettu, että osaavan työvoiman saatavuudella, työvoiman osaamisen kehittämisellä ja toimivilla työmarkkinoilla sekä korkealla työllisyysasteella on ratkaiseva merkitys Itä-Suomen menestymiselle tulevaisuudessa.

Taulukko 2:
Toimintalinjan 2 erityistavoitteet

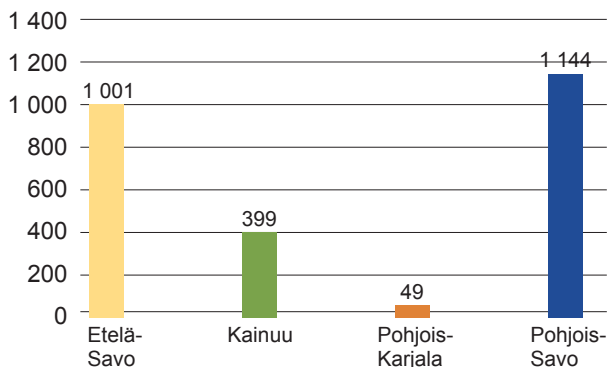
Tavoite 1	Tuotosindikaattori	Tulosindikaattori
Työttömien työllistyminen avoimille työmarkkinoille	Aloittaneiden työttömien lukumäärä (tavoite: 80 000 ohjelmakauden aikana, koko maassa)	Työttömien sijoittuminen työhön tai koulutukseen (osallistuneiden työttömyystilanne 3 kk:n jälkeen toimenpiteestä)
	Itä-Suomessa 19 027 henkilöä (tilanne vuoden 2012 lopussa)	Erillisarviointi ohjelmakauden päätyttyä
Tavoite 2	Tuotosindikaattori	Tulosindikaattori
Syrjäytymisen ehkäisy	Aloittavien pitkäaikaistyöttömien, yli 55-vuotiaiden sekä maahanmuuttajien lukumäärä (tavoite: 24 000 ohjelmakauden aikana, koko maassa)	Osallistuneiden sijoittuminen 3 kk:n jälkeen toimenpiteestä (yhä useampi olisi töissä tai koulutuksessa)
	Itä-Suomessa 20 478 henkilöä (tilanne vuoden 2012 lopussa)	Erillisarviointi ohjelmakauden päätyttyä

Ohjelmakauden aikana on tapahtunut talouden murroksia, jotka ovat kohdistuneet teollisuuspaikkakunnille myös Itä-Suomessa. Äkillisen rakennemuutoksen tilanteissa on ohjattu rahoitusta muutostilanteiden hallintaan. ESR-rahoitusta on käytetty uusien työpaikkojen kehittämiseen ja etsintään sekä erilaisten koulutusväylien löytämiseen muutostilanteisiin joutuneille ihmisille. ESR-rahoituksen ohella on käytetty niin kansallista rahoitusta kuin myös EAKR-rahoitusta yritysten toimintaympäristöjen kehittämiseen ja suorien yritysinvestointien tukemiseen.

Äkillisen rahoitusmuutoksen rahoitus on ollut erikseen haettavissa Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon yhteisestä rahoitusvarauksesta ja erillinen hakumenettely on koettu hankalaksi ja huonosti ohjelman muuhun rahoitukseen kytkeytyväksi. Merkittävimmät rakennemuutokset on koettu Pohjois-Karjalassa Joensuun seudulla sekä Varkauden seutukunnalla Pohjois-Savossa. Suurin rahoitus hankkeiden kautta on kohdistunut Pohjois-Karjalaan (yli 5 miljoonaa euroa) sekä Pohjois-Savoon (n. 2,8 miljoonaa euroa). Etelä-Savoon rakennemuutostilanteisiin varattua rahoitusta on käytetty n. 2,1 miljoonaa euroa. Kainuun osuus äkillisen rakennemuutoksen varoista on ESR-ohjelmassa hoidettu ilman erillistä hakumenettelyä. Suurin osa äkillisen rakennemuutoksen haasteiden taklaamiseksi saaduista varoista on käytetty toimintalinjan 2 hankkeisiin, mutta joitain hankkeita on ollut myös muissa toimintalinjoissa.

**Kaavio 4:
Hankkeissa syntyneiden uusien yritysten määrä maakunnittain.**

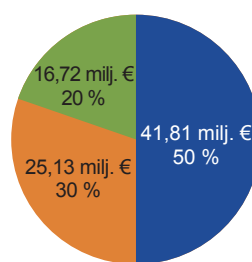
Pohjois-Karjalassa ESR-varoja ei käytetty aloittavia yrityksiä tukeviin, ns. starttirahaa jakaviin projekteihin. Tämän vuoksi syntyneiden yritysten määrä jää poikkeuksellisen pieneksi.

Toimintalinjassa on kaksi erityistavoitetta, joita seurataan Manner-Suomen ohjelma-asiakirjan määrittelemien kriteerein ja niille on asetettu määrälliset tavoitteet. Näitä määrällisiä tavoitteita ei ole eritelty suuralueittain vaan niitä tarkastellaan koko maan tasolla. Molempien erityistavoitteiden tulosindikaattorit, eli se mitä hyötyä kehittämistoimet ovat kohderyhmälle tuoneet, selvitetään erilliselvityksellä ohjelmakauden päättyessä valtakunnallisella tasolla.

Ensimmäinen erityistavoite on työttömien työllistymisen avoimille työmarkkinoille. Sen tuotosindikaattorina käytetään aloittaneiden työttömien määrää, joka on Itä-Suomessa yhteensä 19 027 (tilanne vuoden 2012 lopussa). Tavoitetaso koko Manner-Suomen ESR-ohjelmassa on 80 000 aloittanutta työtöntä koko ohjelmakauden aikana. Syrjäytymisen ehkäisy on toisena erityistavoitteena. Sen tuotosindikaattorina käytetään aloittaneiden pitkäaikaistyöttömien, yli 55-vuotiaiden ja maahanmuuttajien lukumäärää, joka on Itä-Suomessa yhteensä 20 478 (tilanne vuoden 2012 lopussa). Manner-Suomen ESR-ohjelmassa tavoitetasoksi on asetettu 24 000 henkilöä koko ohjelmakauden aikana.

**Kaavio 5:
Toimintalinja 2: Myönnetyn rahoituksen jakautuminen kehittämistavoitteittain**

- Työmarkkinoiden toimivuuden edistäminen sekä työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannon varmistaminen
- Sosiaalisen osallisuuden edistäminen yhdenvertaisten työmarkkinoiden kehittämiseksi
- Nuorten työllisyysvalmiuksien kehittäminen

Kehittämistavoite: Työmarkkinoiden toimivuuden edistäminen sekä työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannon varmistaminen

Hanketoiminnan tavoitteena on ollut työnantajien työllistämiskynnysten madaltaminen erityisesti Itä-Suomen ikääntyvän työvoiman maakunnissa ja tätä tavoitetta tukevia hankkeita on rahoitettu yli 25 miljoonalla eurolla. Lukumääräisesti hankkeita on lähes 50.

Kuluvan rakennerahastokauden aikana on koettu taantuma, jolla on ollut selkeitä vaikutuksia myös hanketoimintaan. Tällä toimintalinjalla on käytetty rahoitusta, yhdessä kansallisten työvoimapolitiittisten resurssien kanssa, taantuman ja työttömyyden kasvun aiheuttamien vaikutusten pehmentämiseen. Monien hankkeiden kohdalla tämä merkitsi kuitenkin alkupeiräisten tavoitteiden ja toimintaideoiden tarkistamista, ja joidenkin hankkeiden kohdalla osallistujatavoitteita myös nostettiin. Toisaalta taloustilanteen heilahtelut ovat näkyneet hanketoiminnassa mm. siten, että suunnitteluvaiheessa työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaantoon tai työvoimapulaan kohdennettujen hankkeiden painotus muuttui toteutusvaiheessa enemmän työttömiksi joutuneiden työllistymisen tukemiseen ja koulutukseen.

Työllistämishankkeiden arvioinnissa on nähty, että ESR-ohjelma ja hankkeiden toteutus ovat hyvin kykeneviä vastaamaan nopeisiin rakennemuutoksiin.

Työllistämishankkeiden arvioinnissa on nähty, että ESR-ohjelma ja hankkeiden toteutus ovat hyvin kykeneviä vastaamaan nopeisiin rakennemuutoksiin. Hankkeiden alueellinen ohjaus on mahdollistanut sen, että resursseja ja toimia on voitu kohdentaa nopeasti alueen ongelmapaikkoihin. Esimerkiksi toimia ja resursseja on kohdennettu joustavasti työmarkkinoilla ilmenneiden tarpeiden mukaan työvoimakoulutukseen, nuorten työ- ja koulutusmarkkinoille integroitumiseen tai rakennemuutoksen ja irtisanomisten pehmentämiseen. ESR-resursseista ja hankkeista on ollut merkittävä lisäarvo tarvelähtöisen toiminnan järjestämisessä ja työmarkkinoiden ongelmatilanteisiin vastaamisessa.

Työllisyys Hankkeet tuottavat lisäarvoa hyvin monella tasolla. Hankkeissa tehdyt palvelutarvearvioinnit ja urasuunnitelmat sekä hankkeiden tarjoama yksilöllinen ohjaus ja tuki ovat merkittävä lisäarvo, mistä osallistujat ovat hyötäneet. Hankkeissa tehtyjen osallistujapalautteiden mukaan työllisyys Hankkeet ovat vastanneet asiakkaiden tarpeisiin keskimäärin hyvin. Hankkeisiin osallistumisesta nähtiin olevan hyötyä erityisesti aktiivisuuden lisääntymisen, oppimismotivaation kasvun, koulutus- ja työmahdollisuuksia koskevan tiedon lisääntymisen sekä työllistymismahdollisuuksien parantumisen muodossa.

Moniammatillinen yhteistyö yli organisaatioarajojen on mahdollistanut kokonaisvaltaiset yksilön tarpeista lähtevät palvelut. Työnantajien kanssa tehty aktiivinen yhteistyö on tukenut asiakkaiden hankkeista saamaa hyötyä. Kontaktit ja verkostoituminen työnantajiin on myös merkittävä hankkeiden tuottama lisäarvo. Hankkeet ovat myös kehittäneet erilaisia tapoja lähestyä työnantajia työllistämiskynnysten madaltamiseksi. Lisäksi ESR-resursseista on ollut merkittävä lisäarvo tarvelähtöisen toiminnan järjestämisessä ja työmarkkinoiden ongelmatilanteisiin vastaamisessa.

Asiakastyön rinnalla ESR-hankkeissa on kehitetty uusia toimintamalleja työllisyyspalveluihin, mistä on hyötyä myös hankkeiden toiminnan päätyttyä. Mallien avulla edistetään työllistymistä työmarkkinoille. Hankkeissa on kehitetty ohjausosaamista ja erilaisia palvelutuotteita. Monissa kehitetyissä toimintamalleissa on kyse erilaisten asiakaslähtöisten räätälöityjen palvelujen ja ohjauksellisten mallien käytöstä, soveltamisesta ja edelleen kehittämisestä.

Esimerkkejä kehittämistoiminnasta

Äkilliseen rakennemuutokseen reagointi

Äkilliset laajat irtisanomiset koettelivat eri seutukuntien taloutta sekä elinvoimaisuutta. Isojen irtisanomisten julkistamisen jälkeen ja äkillisen rakennemuutosrahoituksen varmistuttua käynnistettiin nopeasti hankkeita, joiden avulla käynnistettiin tehostettuja toimia irtisanottujen työllistämiseksi. Etelä-Savo ei varsinaisesti kuulunut äkillisen rakennemuutoksen kohdemaakunta-alueeksi, eikä alueella ole toistaiseksi tapahtunut mittavia irtisanomisia tai suurempien työpaikkakeskitymien alasajoja. Etelä-Savo kuvaa paremminkin hiiptuva rakenteellinen työttömyys, joka näkyy korkeina työttömyyslukuina, erityisesti Savonlinnan seudulla.

Työttömyys kohdentuu erityisesti ikääntyvään työikäiseen väestöön. Etelä-Savon haasteena on uusien työpaikkojen synnyttäminen, yrityskannan uudistaminen ja elinkeinoelämän monipuolistaminen. Yhtäältä haasteena on rakenteellisen työttömyyden purkaminen ja työttömäksi jääneiden henkilöiden osaamisen uudistaminen ja uudelleen kouluttautuminen.

Varkauden seudun ja Koillis-Savon kehittämissyhtiöiden toteuttamien hankkeiden eri toimenpitein tuettiin omaa aktiivisuutta työnhakuun, tarjottiin ajantasaista tietoa työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksista sekä kannustettiin hakeutumaan erilaisiin koulutuksiin. Yrittäjyyteen, ml. osuuskuntayrittäjyys, järjestettiin koulutusta sekä pilotoitiin erityisesti korkeasti koulutetuille yrittäjyyskoulutusta. Asiakkaiden aktiivisuutta ylläpidettiin asiakaskirjeillä ja henkilökohtaisella ohjauksella. Talous- ja velkaneuvoja sekä seurakunnat olivat oppilaitosten ja TE -toimiston lisäksi mukana aktiivisessa toimijaringissä. *Varkauden seudun äkillinen rakennemuutos (Äkkimuutos)* -hankkeessa kokeiltiin myös puhelimitse annettavaa ammatinvalintapsykologin ohjausta.

Puhtia työllisyyspalveluihin tuotteistamisella

Uusia toimintamalleja työllisyyspalveluihin pyrittiin kehittämään mm. Itä-Suomen yliopiston *Osaava työ- ja työhönvalmennusta* -hankkeella, jossa tuettiin työllistymispalveluita järjestävien organisaatioiden kehittämistyötä alueilla laajoina kokonaisuuksina. Hanke toimi kolmiportaisesti: hanke tarjosi samanaikaisesti tukeaan alueellisiin kehittämissohjelmiin, organisaatioille heidän kehittämistyössään sekä koulutusten kautta henkilöstön osaamisen kehittämiseksi. Näistä muodostuu yksi yhtenäinen kokonaisuus, kuitenkin niin, että Pohjois-Savon alueelliset ja toimijoiden erilaiset tarpeet voitiin ottaa huomioon. Kehittämistyö kohdistui mm. palvelujen tuotteistamiseen ja kuvaamiseen, seuranta-, arviointi- tai palautejärjestelmien kehittämiseen, toiminnan kannattavuuden kehittämiseen, laatu- ja toimintajärjestelmän rakentamiseen ja käyttöönottoon. Lisäksi kartoitettiin henkilöstön osaamista ja selkeytettiin työnkuvia organisaation sisällä sekä sovittiin työnjaosta myös eri toimijoiden välillä.

Keski-Karjalassa *Akseli-hanke* turvaa alueen yritysten työvoiman saatavuutta ja keskikarjalaisten työllistymistä. Yritysten työvoimatarpeiden pohjalta laaditaan koulutussuunnitelmia ja työnhakijoiden osaamis- ja kehittämistarpeita kartoitetaan. Näin pyritään suuntaamaan työnhakijoiden ammatillista osaamista alueen työelämän tarpeita vastaavaksi.

Uusia polkuja työttömille ja työttömyysuhan alaisille

Työmarkkinoiden toimivuuden edistämiseen ja rakenteiden kehittämiseen on Kainuussa satsattu erityisesti Kainuun maakunta -kuntayhtymän toteuttamien hankkeiden avulla. Suurilta osin *Kainuulainen työ- ja terveystarkastusmalli (Kaito)* -projektin ansiosta työttömien työnhakijoiden terveystarkastukset saatiin maakunnassa vihdoin vakiinnutettua ja vastuuhoidajat nimettyä kaikkiin kuntiin. Hankkeen kautta yhteensä 2 500 työtöntä henkilöä kävi terveystarkastuksessa; lukumäärä on valtakunnallisestikin tarkastellen erittäin korkea. Työllisyys Hankkeiden ja eri työllisyyskannan toimivien tahojen kokonaisvaltaista koordinoitua sekä verkostoitumista on hanketoiminnan avulla saatu vietyä eteenpäin. Tästä on esimerkkinä *Kaira-projekti – Vaikuttavuutta Kainuun rakennetyöttömyyden purkamiseen*. Toiminnan vakiinnuttamiselle haasteita ovat aiheuttaneet kuitenkin talouden taantuma, Kainuun maakuntakokeilun päättymisen vuoden 2012 lopussa sekä kuntien jatkuva vaikea taloustilanne. Hanketoiminnan pitkäkestoisina tuloksina Kainuussa voidaan kuitenkin pitää kuntouttavan työtoiminnan laajamittaista käynnistämistä ja kehittämistä, toimijoiden tietoisuuden lisääntymistä mm. rakennetyöttömyyden haasteista, toimijoiden välisiä verkostoja ja yhteistyötä sekä yrittäjien tiedon lisäämistä tukityöllistämismahdollisuuksista.

Valtakunnallisesti ainutlaatuinen Paltamon työllisyyskokeilu käynnistyi ESR-rahoitteisen valmistelu-hankkeen myötä. Kajaanissa puolestaan on lähdetty kehittämään työttömille työnhakijoille yksilöllisiä, räätälöityjä palveluja työllistymisen polulla Kainuun Nuotta ry:n *Näytön aika* -hankkeen toimesta. Toimintaa jatketaan välittäjäorganisaation kautta yhteistyössä yhdistyskentän ja alueen yritysten kanssa.

Etelä-Savossa mallinnettiin *Osallistuva ohjaaja-menettelmä* -hankkeella uudenlaista ohjausmallia, jossa asiakkaan kuntoutusprosessin ohjaukseen liitettiin osallistuva ohjaaja. Osallistuva ohjaaja toimii kokemusasiantuntijan roolissa ja tuo asiakkaan kuntoutumisprosessiin kokemuksellisuuden näkökulman. Hänellä on oma kokemus kuntoutumisesta takaisin työelämään. Oman kuntoutumiskokemuksen kautta osallistuva ohjaaja osaa asettaa kuntoutujan asemaan ja mielentilaan. Osallistuva ohjaaja toimii kuntoutuvan asiakkaan rinnalla yhdessä työohjaajan ja kuntoutusohjaajan kanssa. Taustalla työssä ohjaamisessa on vertaistuki ja ymmärrys kuntoutusprosessista. Menetelmän kautta edistetään osatyökykyisten

työllistymistä ja pärjäämistä työelämässä. Menetelmä on kehitetty Mikkelissä Mikemet Oy:ssä, joka toimii sosiaalisena yrityksenä.

Etelä-Savo toteutti äkilliseen rakennemuutokseen varatulla ESR-rahoituksella *Työkuntovalmennus ja työllistymismallin kehittämis- ja pilotointihankkeen*, jonka tavoitteena oli antaa kokonaisvaltaista tukea työttömäksi jääneille mahdollisimman pian työttömyyden alettua. Tavoitteena oli ehkäistä työttömyyden pitkittyminen ja antaa työttömiksi jääneille mahdollisimman realistinen kuva omasta tilanteestaan, osaamisestaan ja työkunnostaan. *Työkuntovalmennus* -hankkeessa mallinnettiin valmennusohjelma, jossa yhdistettiin työvoimahallinnon palveluihin kuntoutuksen osaamista sekä toimintamalleja. Hankkeen toteutti Kruunupuisto Oy:n Punkaharjun kuntoutuskeskuksen moniammatillinen työryhmä. Valmennuksessa tarkasteltiin irtisanomistilanteita ja niiden aiheuttamia yksilöllisiä ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Ryhmissä etsittiin keinoja irtisanomisten vaikutusten lieventämiseksi. Irtisanotuille henkilöille taattiin mahdollisuus tulla kuulluksi hänen omassa asiassa. Tavoitteena oli varhainen aktivoituminen omassa tilanteessa ja nopea uudelleen sijoittuminen työelämään. Lähtökohtana oli, että ihmisen tulee voida uskoa tulevaisuuteen sekä siihen, että hän voi kokea työttömänäkin elämänsä arvokkaaksi.

Kehittämistavoite: Sosiaalisen osallisuuden edistäminen yhdenvertaisten työmarkkinoiden kehittämiseksi

Hanketoiminnan tavoitteena on ollut parantaa välityömarkkinoiden toimenpiteillä työnhakijoiden työkykyä ja osaamista. Lisäksi tavoitteena on ollut panostaa kolmannen sektorin toimijoiden kehittämiseen palveluntuottajina ja työllistävän toiminnan kehittäjänä ja tukea em. toimijoita jo ennestään kehitettyjen palvelujen tuotteistamiseen, edesauttaa sosiaalista osallisuutta ja tukea samalla yksilöllisten työ- tai kuntoutuspolkujen löytymistä sekä edistää sosiaalisten yritysten toiminnan kehittämistä ja niiden laajentumista.

Ohjelmakauden käynnistyessä vallitsi korkea työllisyystilanne ja työvoimapula oli monilla toimialoilla kasvun esteenä. Työperäinen maahanmuutto nähtiin tärkeänä keinona alueen väestön vanhetessa ja nuoren ikäluokan pienentyessä. Hankkeiden käynnistyessä talouden alamäki vei kuitenkin toimintaedelly-

tyksiä hankkeilta, eikä työperäiseen maahanmuuttoon ole kohdistettu suunniteltua määrää resursseja. Tältä osin tehtävää jää vielä paljon.

Yksilöllisten palvelujen kehittäminen on nähty ratkaisuksi vaikeimmin työllistyvien kohderyhmässä. Tulokset ovat olleetkin monissa hankkeissa hyviä, tosin palvelujen säilyttäminen osana palvelujärjestelmää palvelu-uudistusten ja niukentuvien resurssien välitessä on vaikeaa. Hankkeiden tulosten saaminen osaksi arkityötä on osoittautunut monesti liian haastavaksi.

Hankkeita on rahoitettu 65 kappaletta ja rahoitusta on kohdistunut kehittämistoimiin yli 40 miljoonaa euroa. Hankekoko vaihtelee suuresti, sillä mukana on sekä ELY-keskusten suuria oman tuotannon hankkeita, joista varoja on osoitettu huomattavasti koulutukseen ja palkkatukeen työllistymisen edistämiseksi, että pienten järjestöjen pieniä hankkeita.

Esimerkkejä kehittämistoiminnasta

Välityömarkkinoiden kehittäminen

Kuluvalle rakennerahastokaudella on toteutettu koko Etelä-Savon alueen kattavia välityömarkkinoiden kehittämishankkeita. Toteutetut välityömarkkinahankkeet olivat *Väylä-hanke* ja myöhemmin *KANAVA – työvoimaa avoimille työmarkkinoille* -hanke (Savonlinnan seutu), *Vaaksa – Mikkelin seudun välityömarkkinoiden kehittämishanke*, *MEET*, *SISARMEET* ja *MEETIT* -hankkeet (Pieksämäen seutu), *Verkko-hanke* ja *Välityömarkkinoiden tukihanke* (koko Etelä-Savo). Toteuttajatahoina ovat olleet Mikkelin ja Savonlinnan kaupungit, Bovallius-palvelut, Sauvasäätö, Savonlinnan ja Pieksämäen TE-toimistot se-

kä Etelä-Savon ELY-keskus oman tuotannon hankkeellaan. Hankkeiden päätavoitteena on ollut kehittää kolmannen sektorin toimintaa, välityömarkkinoiden ja kuntien sekä TE-hallinnon palvelurakenteita. Keskeisenä sisältönä on ollut kehittää vaikuttavia toiminta- ja työllistymismalleja henkilöille, jotka ovat olleet pitkään työttömänä, tai ovat muuten haasteellisessa työmarkkina-asemassa, tai henkilöitä, joilla vamma tai sairaus vaikeuttaa työllistymistä. Kohderyminä ovat pääsääntöisesti olleet rakenteellisen työttömyyden kohdejoukko ja nuoret (Verkko-hanke).

Sosiaalista osallisuutta yhdenvertaisten työmarkkinoiden kehittämiseksi on Kainuussa edistetty lukuisten hankkeiden kautta. Esimerkkeinä voidaan mainita mm. Hyrynsalmella ja Puolangalla toteutettu *KOTVANEN, kohdennettu työelämään valmentautuminen* -hanke sekä Kuhmon työttömien yhdistyksen *Työvalmennuskeskus Työsilta* -hanke. Toimintaa on suunnattu erityisesti vaikeasti työllistyvien välityömarkkinoiden kehittämiseen, yksilöllisiin palveluuihin sekä henkilökohtaiseen ohjaukseen. Hankkeiden kautta on vahvistettu kolmannen sektorin roolia sekä palveluntuottajana että työllistävän toiminnan kehittäjänä. Työllisyshankkeiden keskiössä on ollut kehitettyjen palveluiden tuotteistaminen sekä sosiaalisten yritysten mahdollisuuksien selvittäminen. Kainuun Nuotta ry:n hallinnoimalla usean vuoden kestäneellä maakunnallisella maahanmuuttajahankkeella, *Juuret ja Siivet*, on saatu maahanmuuttajien kohtauspaikkatoiminta juurrutettua sekä kehitetty omakielistä neuvokitoimintaa. Maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseen ja yhteiskuntaan integroitumiseen on panostettu mm. omakielisen yrittäjyyskoulutuksen kautta yhteistyössä Yritys-Suomen kanssa sekä osuuskuntamuotoisen toiminnan avulla.

Itä-Suomen yliopiston hallinnoimassa *MONIKKO – Monikulttuurisen kasvatustyön, kotoutumisen ja ope-*

Romanien työllistymistä on edistetty Etelä-Savossa Vaaksa-hankkeessa. Vasemmanpuoleisimmassa kuvassa hankkeen romanimentori ja ohjaaja Tenho Palm. Kuvat: Kristiina Markkula, Itä-Suomen AVI.

tuksen kehittäminen -hankkeessa parannettiin kuntien henkilöstön toimintavalmiuksia kohdata ja tehdä yhteistyötä maahanmuuttajataustaisten henkilöiden ja perheiden kanssa laajalla koulutuspaketilla. Hankkeen kantavana teemana oli suvaitsevaisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen ja rasismien vastustaminen. Erityisesti nuorten sosiaalista osallisuutta on tuettu usealla hankkeella. Joensuun kaupungin nuorisotoimen ja Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän toteuttamassa *Kohtaamo – nuorten virtuaalisen ja fyysisen kohtaamisen uudet ympäristöt* -hankkeessa kehitetään perinteisen nuorisotyön rinnalle uusia verkko- ja mediapohjaisia nuorisotyön muotoja sekä luodaan uusia koulutussisältöjä alan opiskelijoille ja ammattilaisille.

Erityisryhmien osallisuuden vahvistaminen

Kolmen maakunnan alueella toteutetussa *Vaikeavammaisten yhteiskunnallisen tasa-arvon ja osallisuuden kehittäminen* -hankkeessa edistettiin vaikeavammaisten henkilöiden yhteiskunnallista tasa-arvoa ja koulutukseen osallistumisen mahdollisuuksia kehittämällä etäopetusta ja kommunikaatiomahdollisuuksia. Hankkeessa myös lisättiin tietoisuutta vammaisten henkilöiden työelämään osallistumisesta sekä järjestettiin erilaisia koulutuksia vammaisten henkilöiden parissa työskenteleville. *UraKompassi – Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden uraohjauksen kehittäminen* -hankkeessa kehitettiin uraohjausmenetelmiä ja järjestettiin koulutuksia vammaisten nuorten työllistymisen parantamiseksi. Hankkeiden tuloksia voidaan hyödyntää ammatillisissa erityisoppilaitoksissa ja muussa vaikeavammaisten sekä erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden koulutuksessa valtakunnallisesti.

Anttolan venevajojen kunnostustyöt käynnissä.
Kuva: Ympäristönhoitotyöt Etelä-savossa -hanke.

Mielekkäiden ympäristönhoitotöiden ja työllisyyden edistäminen on onnistuneesti kytketty yhteen Etelä-Savossa toteutetuissa ympäristönhoitotyöhön liittyvissä *Näkymiä ympäristöön – tienvarsien kunnostusta Etelä-Savossa* sekä *Ympäristönhoitotyöt Etelä-Savossa* -hankkeissa. Hankkeet ovat tarjonneet pitkäaikaistyöttömille, nuorille tai muuten haastavassa työmarkkina-asemassa oleville työttömille mielekkäitä ja monipuolisia töitä sekä mahdollisuuden oppia uusia erityistaitoja esim. perinnerakentamiseen tai luonnon hoitoon liittyen. Hankkeella on ollut asiantuntijavastuu kohteiden hankinnasta, suunnittelusta ja ohjauksesta. Työkohteiden toteuttamisesta ovat vastanneet yhteistyökumppanit: kunnat, työpajat, kolmannen sektorin toimijat, erilaiset yhteisöt tai yksityiset henkilöt. Tuloksena on ollut onnistuneita perinnemaisemien hoitoja, kulttuuriarvoltaan merkittävien kohteiden kunnostuksia sekä yleishyödyllisiä maisemanhoidollisia töitä. Hankkeen yhteiskunnallinen arvo näkyy alueen vetovoimaisuudessa, kohteiden yhteiskunnallisena arvon nousuna (esim. museorakennukset) ja välillisesti matkailussa. Työllisyyden näkökulma on toteutunut osallistujien työllistymis- ja koulutuspolkuina, nuorten saamina työkokemuksina sekä mestari-kisällimallin tuomisessa uudestaan nuorten oppimis- ja työnteonmalliksi työelämään ja koulutukseen.

Mikkelissä *Vaaksa*-hankkeen osaprojektina on toteutettu erityisryhmien työllistämismallia ns. Romani-mentorimalli. Toimintamalli on otettu hyvin vastaan ja kohderyhmään kuuluvia on tuettu onnistuneesti työelämään tai oppimispoluille. Tämä osa hankkeesta on toiminut myös valtakunnallisena pilottina.

Pohjois-Savossa toteutettuun *Vankikoulutuksen kehittämishankkeeseen* osallistui vapautumassa olevia vankeja, jotka halusivat tutustua tai opiskella rakennusalaa. Koulutus nähtiin yhtenä keinona tukea vankien sijoittumista normaaliin elämään ja paran-

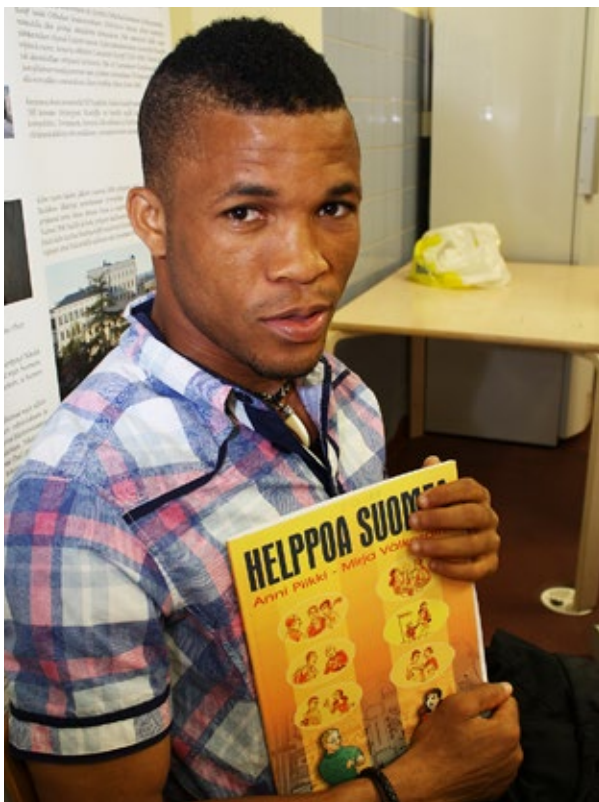

Pärekaton rakentamista Mäntyharjun pappilan kunnostustöissä kesällä 2011. Kuva: Ympäristönhoitotyöt Etelä-savossa -hanke.

taa työllisyysmahdollisuuksia vapautumisen jälkeen. Koulutus toteutettiin käytännönläheisesti todellisessa korjausrakennuskohteessa, joka selkeästi tuki opiskelumotivaatiota ja onnistumiset kohottivat itsetuntoa. Hankkeen tulokset olivat rohkaisevia, sillä mm. puolet osallistujista suoritti rakennusalan perustutkinnon ja myös osatutkintoja sekä näyttöjä suoritettiin.

Maahanmuuttajille suunnattujen työvoimapalvelujen kehittäminen

Etelä-Savossa on toteutettu koko kuluneen rakennerahastokauden aikana Etelä-Savon alueellisesti kattava *Pointti – Maahanmuuttajat työvoimaksi Etelä-Savossa* -hanke, jonka toteuttajana toimi Etelä-Savon ammattiopisto. Hankkeessa on kehitetty ja tuotettu Etelä-Savossa asuvien ja alueelle muuttavien maahanmuuttajien ohjaus-, neuvonta-, koulutus- ja työllistämispalveluja. Hanke toimii verkosto- ja kehittämiskumppanuusperiaatteella. Toimijoina ovat olleet oppilaitokset: Etelä-Savon Ammattiopisto ja Savonlinnan ammatti- ja aikuisopisto, Mikkelin ja Pieksämäen seudun sekä Savonlinnan kaupungin maahanmuuttajatyö, kolmannen sektorin toimijat ja muita erilaisia hanketoimijoita. Hanke on myös osa *ALPO – Alkuvaiheen polku Suomeen muuttaneille* -hankkokonaisuutta. Hankkeessa on kehitetty mm. poikkiallinnollinen palveluohjausmalli, ohjauspistetoimintaa,

asiantuntijaverkostoa, kulttuuritulkkitoimintaa ja koulutuskokeiluja. Lisäksi hankkeessa on luotu malli maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen sekä tuettu kotoutumiskoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen nivelvaihetta. Hankkeessa on koottu myös kattavasti tietoa Etelä-Savon maahanmuuttotilanteesta ja se on toiminut tukena ja välineenä erityisesti TE-hallinnon ja kuntien maahanmuuttotyön kehittämisessä.

Etelä-Savon maahanmuuttajatyön kehittämistä tehdään myös *MARTHA, maahanmuuttajanaisten integroitumisen tukeminen* -hankkeessa, joka toimii Mikkelin seudulla. Hankkeen kohderyhmänä ovat maahanmuuttajanaiset, joilla on pitkä matka työllistymiseen avoimille työmarkkinoille heikon suomen kielen taidon, oppimisvalmiuksien, perhetilanteen, yhteiskunta- tai työelämäntuntemuksen vuoksi. Hankkeen tavoitteena on etsiä ja motivoida kaikkein heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevia maahanmuuttajanaisia osallistumaan suomalaiseen yhteiskuntaelämään, motivoitua kielen opiskeluun ja omien voimavarojen löytämiseen.

Pohjois-Karjalassa Lieksaan on tullut lyhyessä ajassa runsaasti ulkomaalaistaustaisia henkilöitä. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun (nykyinen Karelia-ammattikorkeakoulu) toteuttama *Monikulttuurinen Lieksa* -hanke oli Lieksan kaupungin tukena maahanmuuttajien kotoutumisen edistämässä sekä monikulttuurisuusosaamisen lisäämisessä maakunnassa.

Vastaanottava Pohjois-Savo -hankkeessa kehitettiin kuntien valmiuksia vastaanottaa maahanmuuttajia kehittämällä alkuvaiheen ohjausta ja kotoutumista tukevia monikulttuurisia palveluja. Hankkeessa tuettiin viranomaisten työtä välittämällä tietoa ja materiaaleja maahanmuuttajatyöstä sekä tuottamalla kuntiin mm. erikielistä tiedotusaineistoa ja tukimateriaaleja. Kuntia tuettiin kotouttamisohjelmien päivittämisessä sekä kokoamalla tietoja keskitetysti maahanmuuttajatyöstä ja muista teemoista kuntien internet-sivuille. Lisäksi toteutettiin runsaasti koulutusta maahanmuuttoon liittyvistä teemoista osaamisen kehittämiseksi.

Simon Chibueze oppitunnilla Kainuun monikulttuurinen toimintakeskus Monikassa.
Kuva: Ville Kinnunen.

Nuorten tuki kantaa tulevaisuuteen. Kuvassa projektipäällikkö Tero Vornanen sekä Nuorten tuki -hankkeeseen osallistuneita nuoria
Kuva: Mainostoimisto Fabrik, Annika Sutinen.

Kehittämistavoite: Nuorten työllisyysvalmiuksien kehittäminen

Hanketoiminnan tavoitteena on ollut ehkäistä koulutuksen keskeyttämistä ja edistää joustavia väyliä ammatilliseen koulutukseen ja työelämään. Hankkeiden avulla halutaan mm. siirtää nuorten työpajatoiminnan painopistettä työkokemusta antavasta toiminnasta valmentavaan toimintaan, jossa sosiaalisen vahvistamisen, arjenhallintataitojen tukemisen sekä koulutukseen ja työelämään ohjaamisen valmiuksien tukeminen korostuu. Tavoitteita tukevia hankkeita on ollut lähes 30 ja tukea on käytetty 16,7 miljoonaa euroa.

Siirtymät koulutukseen ja työelämään, ns. nivelvaiheet, ovat usein haasteellisia vaiheita, joissa sujuva eteneminen ei aina onnistu. ESR-hankkeiden kehittämistyötä on kohdennettu mm. nuorten syrjäytymisen ja koulutuksen keskeyttämisen ehkäisyyn sekä nivelvaiheiden palveluiden kehittämiseen. Euroopan sosiaalirahaston rahoituksella on tuettu nuorten yhteiskuntatakuun toteuttamista myös kehittämällä työllistymisvalmiuksia ja elämänhallintaa.

Esimerkkejä kehittämistoiminnasta

Nuorten aktivointi ja syrjäytymisen ehkäiseminen

Etelä-Savossa ESR-rahoitusta on kohdennettu merkittävästi nuorten aktivoimiseen, osallisuuden edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Nuorten yhteiskuntatakuun toteutumista on edistetty ohjaamalla nuoria kouluttautumista ja työllistymistä tukeviin toimenpiteisiin. Hankkeissa on kehitetty nuorille suunnattujen työpajojen toimintamalleja ja pyritty lisäämään pajatoiminnan vaikuttavuutta. Lisäksi on kehitetty matalan kynnyksen rekryointimalleja, koulutustarjontaa sekä henkilökohtaisia ohjaus- ja tukipalveluja ammatillista koulutusta vailla oleville, heikosti kouluttautuneille ja huonossa työmarkkina-asemassa oleville. Mikkelin *Nuorten ohjauspalvelujen kehittämishanke Olkkari* -hankkeessa on mm. uudelleenorganisoitu nuorten ohjauspalvelut siten, että nuoret saavat kokonaisvaltaista ohjausta elämänsä eri tilanteissa mm. koulutukseen, työhön sekä myös tarvittaessa mielenterveyteen sekä päihteiden käyttöön liit-

tyvissä asioissa. *Iskussa inttiin* -hanke on puolestaan onnistunut aktivoimaan nuoria miehiä kunnon kohottamiseen ja elämänhallintaan liittyvissä kysymyksissä. Hankkeissa on onnistuttu luomaan uusia pysyviä toimintamalleja, mutta samalla haasteiksi toimintojen kehittämisessä on koettu tietosuojakysymykset sekä erilaiset tulkinnat siitä, miten nuori voi siirtyä joustavasti toimenpiteestä toiseen.

Etelä-Savossa on keskitytty turvaamaan osaavan työvoiman saatavuutta parantamalla eri kouluasteilta valmistuvien työllistymismahdollisuuksia. *Nuorten ammattilaisten valmennushanke NASEVA* ja *Nuorten ammattilaisten työvoimapoliittinen koulutushanke NOHEVA* -hankkeissa on mm. annettu nuorille yksilöllistä valmennusta sekä autettu nuoria ja työnantajia kohtaamaan toisensa.

Kainuussa nuorten työllisyysvalmiuksien kehittämiseen on hanketoiminnalla panostettu hankemäärällisesti verrattain vähän. Puhtaasti nuoriin kohdistuvia hankkeita on ohjelmakaudella ollut yhteensä kolme, tosin esimerkiksi sosiaalisen osallisuuden edistämiseen tähtäävissä hankkeissa nuoret ovat olleet yhtenä keskeisenä kohderyhmänä muiden kohderyhmäläisten joukossa. Kainuun hanketoiminta on nuorten osalta painottunut kolmannen sektorin toimijoiden toteuttamiin hankkeisiin. Spartak Kajaani ry:n maakunnallisesti toteuttamissa hankkeissa *Nuorten ammatinvalintaan ohjaava toiminta Kainuussa* sekä *Pop Rock – Voimaantumisen ja syrjäytymisen ehkäisy osana ammatinvalintaa Kainuussa* tavoitteina on ollut nuorten syrjäytymisen ehkäisy sekä jatkopolkujen löytäminen koulutukseen ja työelämään. Viime aikoina hanketyössä yleinen elämänhallinnan parantaminen on noussut esille keskeisenä haasteena, sillä monilla nuorilla ei ole edellytyksiä edetä kouluun tai työhön ennen arkirutiinien haltuun ottamista. Harrastustoiminnan merkitys nuorten voimaannuttamisessa ja elämänhallinnan parantamisessa on noussut vahvasti esille ja harrastukset on koettu erittäin hyväksi lähestymistavaksi nuorten kanssa toimimisessa. ESR-hankkeilla on pyritty täydentävyyteen mm. etsivän nuorisotyön sekä muiden toimijoiden kanssa siten, että tehtävänjako ja roolit eri toimijoiden välillä ovat selvillä ja palveluohjaus toimii asiakaslähtöisesti.

Ammattiin valmistuneille nuorille apua työnhakuun

Pohjois-Savon ELY-keskuksen toteuttamassa *Nuorille Töitä* -hankkeessa kehitettiin työnhakuklubia, jonka

tavoitteena on tukea jo ammattiin valmistuneita nuoria tehokkaaseen työnhakuun. Kehittämistyön tuloksena klubi toimii erittäin joustavasti osallistujien tarpeiden mukaisesti non-stop -periaatteella. Klubissa työtön nuori saadaan heti aktiivisesti miettimään työllistymistään ja toimimaan työpaikan löytämiseksi. Ohjaajat tukevat nuoria mm. valmistautumisessa työhaasteluihin ja oman osaamisen markkinointiin.

Uraohjaamo-hankkeessa etsitään vastauksia ammatinvalinnan kysymyksiin, kun nuorella ei ole vielä koulutusta. Nuoria tuetaan hakeutumaan koulutukseen tarjoamalla tietoa koulutuksista, ammateista ja tulevaisuuden aloista. Henkilökohtaisessa ohjauksessa nuori saa lisäksi apua harjoittelu-, oppisopimus- tai koulutuspaikan etsimiseen. Hanke ehkäisee syrjäytymistä edistämällä nuorisotakuun toteutumista kehittämällä palvelujärjestelmien parempaa toimivuutta perusasteen varassa oleville nuorille. Tähän pyritään maakunnallisella nuorisotakuun koordinoinnilla ja yhteisten toimintamallien kehittämisellä nuorisotakuun toteuttamisessa tukien etenkin kuntien nuorten monialaisia ohjaus- ja palveluverkostoja ja nuorisotakuutyöryhmiä. Hankkeessa kehitetään yhteistyössä kuntien kanssa maakunnallinen toimintamalli nuorisotakuun paikallisessa edistämisessä ja kehittämistyössä keskitytään ensimmäisen nivelvaiheen, eli peruskoulun päättäneiden palveluprosessien tunnistamiseen ja toimivuuteen sekä palvelujärjestelmän toimivuuden tehostamiseen.

Elämänohjauksen parantaminen ja koulutuksen keskeyttämistä ehkäisevien palveluiden kehittäminen

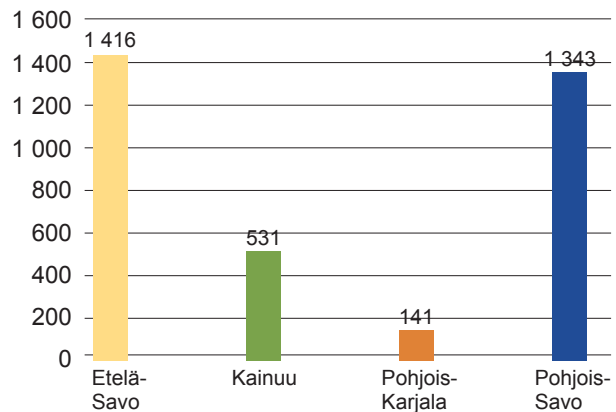
Runsasta valtakunnallista kiinnostusta herättäneessä Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän ja Joensuu Nuorisoverstas ry:n yhdessä toteuttamassa *Nuorten Tuki* -hankkeessa kehitetään toimintamalleja ja vailla ammatillista koulutusta olevien nuorten palveluun. Starttiverstas auttaa nuorta yksilö- ja ryhmävalmennuksen avulla hankkimaan arkielämän taitoja. Ohjaamot tarjoavat nuorelle matalan kynnyksen ohjauspalveluita koulutukseen ja työelämään liittyvissä kysymyksissä sekä muissa elämäntilanteisiin liittyvissä asioissa. Tavoitteena on löytää nuoren toiveisiin, tilanteeseen ja valmiuksiin parhaiten sopivia vaihtoehtoja. Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon Avoimessa ammattiopistossa nuori voi suorittaa ammattiopiston opetussuunnitelman mukaisia opintoja. Opiskella voi esimerkiksi ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia

ja ammatillisia opintoja tai suorittaa valmiiksi kesken jääneen ammatillisen tutkintonsa. Työvoimapolitiisena koulutuksena toteutetut avoimen ammattiopiston opinnot on rakennettu siten, että ne ovat hyväksi luetavissa ammattiopistossa. Toimintamallina avoin ammattiopisto madaltaa kynnystä tutkintotavoitteiseen opiskeluun sekä nopeuttaa tutkinnon suorittamista tulevaisuudessa. Toiminnallisen pedagogiikan ja vaihtoehtoisten suoritustapojen kautta edistetään opintojen joustavuutta ja henkilökohtaistamista. Opintojen rinnalla on mahdollista saada henkilökohtaista tukea ja ohjausta. Henkilökohtaisille ja joustaville palveluille on kysyntää ja hankkeen tulokset todentavat sen, että nuoret hyötyvät niistä. Työmarkkinajärjestöt ovat nostaneet avoin ammattiopisto -toimintamallin yhteiseksi työvälineeksi TE-toimistoille ja ammatillisen koulutuksen järjestäjille. Työmarkkinajärjestöjen mukaan avoin ammattiopisto -toimintamalli tukisi nuorisotakuun toteuttamista.

Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymässä toteutettiin *AmmattiURA*-hankekokonaisuus, jossa ehkäistiin toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opintojen keskeyttämistä ja edistettiin koulutuksen jälkeistä työllistymistä ja jatko-opintoihin hakeutumista. Hankekokonaisuudessa rekrytoitiin ammatillisiin oppilaitoksiin kehittäjä-/uraohjaajat, järjestettiin henkilöstölle monipuolista koulutusta sekä luotiin matalan kynnyksen opiskelijapalvelukeskukset, joista opiskelijoiden on helppo hakea neuvoa ja apua erilaisiin ongelmiinsa. Tarkoituksena on, että oppilaitosten henkilöstö hyödyntää moniammatillista verkostoaan opiskelijan tueksi. Hankkeiden tavoitteena on ollut myös vähitellen tapahtuva koko oppilaitoskulttuurin muutos kohti elinikäisen oppimisen ajattelua ja vahvempaa pedagogista hyvinvointia. Opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseen liittyy myös Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän ja Ammattiopisto Luovin yhteishanke *Hyvinvoiva oppilaitos – Hyvä Amis*, jossa tavoitteena on nollatoleranssi kiusaamisen suhteen. Oppilaitoksissa on otettu käyttöön esimerkiksi vertaissovittelemalli ja hyödynnetty tiedottamisessa digitarinamenetelmää. Opiskelijat vievät konfliktinratkaisuosaaamista ja hankkeessa käyttöön otettuja toimintamalleja mukanaan myös työpaikoilleen ja ovat näin edistämässä hyvää työilmapiiriä ja työhyvinvointia.

Kaavio 6:
Hankkeissa syntyneiden uusien työpaikkojen määrä maakunnittain.

Pohjois-Karjalassa ESR-varoja ei käytetty aloittavia yrityksiä tukeviin, ns. starttirahaa jakaviin projekteihin. Tämän vuoksi syntyneiden työpaikkojen määrä jää poikkeuksellisen pieneksi.

TOIMINTALINJA 3: Työmarkkinoiden toimintaa edistävien osaamis- ja palvelujärjestelmien kehittäminen

Toimintalinjalla 3 kehittämistavoitteena on ollut työmarkkinoiden muutosvalmiuden ja uudistumiskyvyn edistäminen (aikuskoulutuksen osallistumisen edistäminen) sekä työmarkkinoiden haasteiden ennakointi ja niihin valmistautuminen. Toimintalinjan hankkeissa on kehitetty mm. ennakointiosaamista, työllistymis- ja yrityspalveluita, tietyn toimialan opintokokonaisuuksia ja oppimisympäristöjä, toisen asteen ammatillisen koulutuksen sekä ammattikorkeakoulutuksen työelämävastaavuutta sekä aikuisopiskelun tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja. Tässä toimintalinjassa on rahoitettu useita hankepareja, joissa on ollut käytössä sekä ESR- ja EAKR-rahoitusta kehittämistyöhön ja siihen liittyviin investointeihin.

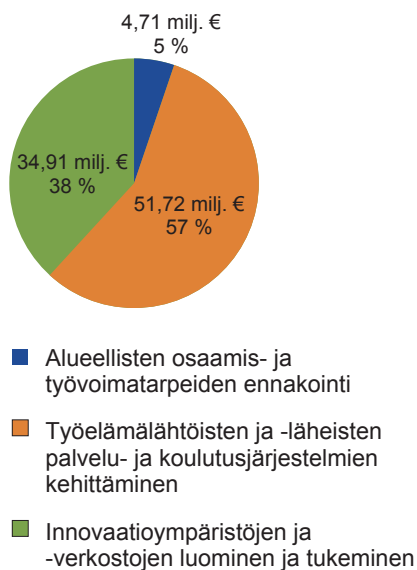
Hitaan talouskasvun, väestön ikääntymisen, globalisaation, kiristyvän kilpailun ja rakennemuutostilanteiden tuomista haasteista selviämiseksi Itä-Suomen menestymisen kannalta olennaisia tekijöitä ovat osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen sekä toimivan innovaatio- ja koulutusjärjestelmän luominen. Hankkeissa tähän on vastattu kehittämällä alueellista ennakointiosaamista, luomalla entistä työelämälähtöisempiä koulutusmalleja sekä vahvistamalla innovaatioympäristöjä ja -verkostoja. Hankkeilla on edistetty työvoiman tarjonnan ja kysynnän kohtaantoa, kehitetty erityisesti aikuisväestöä paremmin palvelevia koulutusmalleja sekä entistä joustavampia opintopolkuja. Yritysten sekä koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden yhteisillä kehittämistoimilla on edistetty alueellista innovaatiotoimintaa ja parannettu pk-yritysten kilpailukykyä.

Taulukko 3:
Toimintalinjan 3 erityistavoitteet

Tavoite 1	Tuotosindikaattori	Tulosindikaattori
Aikuisväestön koulutuksen osallistumisen edistäminen	Indikaattori 1: Neuvonta-, ohjaus- ja koulutusjärjestelmien lukumäärä (tavoite: yksi uusi neuvonta- ohjaus tai koulutusjärjestelmä ohjelmakauden päätyttyä)	Neuvonta-, ohjaus ja koulutusjärjestelmien toimivuus ja hyöty (järjestelmän hyödylliseksi kokoneiden käyttäjien %-osuus)
		Erillisarviointi ohjelmakauden päätyttyä
	Indikaattori 2: Aloittaneista henkilöistä yli 45-vuotiaiden lukumäärä (tavoite: 33 % aloittaneista, koko maa)	
	Indikaattori 2: Itä-Suomessa 39 % (tilanne vuoden 2012 lopussa)	
Tavoite 2	Tuotosindikaattori	Tulosindikaattori
Koulutuksen työelämään siirtyminen	Koulutettujen työpaikkaohjaajien ja opettajien määrä (tavoite: 28 000 työpaikkaohjaajaa ja 4 500 opettajaa ohjelmakauden aikana koko maassa)	Koulutettujen työpaikkaohjaajien ja opettajien koulutuksesta kokema hyöty (osallistuneista hyödylliseksi kokoneiden %-osuus)
	Itä-Suomessa 348 työpaikkaohjaajaa ja 3 541 opettajaa (tilanne vuoden 2012 lopussa)	Erillisarviointi ohjelmakauden päätyttyä

Kaavio 7:
Toimintalinja 3: Myönnetyn rahoituksen jakautuminen kehittämistavoitteittain

Rahoituksesta yli puolet on kohdistunut työelämälähtöisten ja -läheisten palvelu- ja koulutusjärjestelmien kehittämiseen, reilu kolmannes puolestaan innovaatioympäristöjen ja -verkostojen luomiseen ja tukemiseen. Alueellisten osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointiin on kaikissa neljässä maakunnassa käytetty 5 % rahoituksesta.

Toimintalinjassa on kaksi erityistavoitetta, joita seurataan Manner-Suomen ohjelma-asiakirjan määrittelemiin kriteereihin ja niille on asetettu määrälliset tavoitteet. Näitä määrällisiä tavoitteita ei ole eritelty suuralueittain vaan niitä tarkastellaan koko maan tasolla. Molempien erityistavoitteiden tulosindikaattorit eli se mitä hyötyä kehittämistoimet ovat kohderyhmälle tuoneet, selvitetään erilliselityksellä ohjelmakauden päättyessä valtakunnallisella tasolla. Ensimmäinen erityistavoite on aikuisväestön koulutukseen osallistumisen edistämisen. Sen tuotosindikaattorina käytetään aloittaneista henkilöistä 45–54-vuotiaiden ja yli 54-vuotiaiden lukumäärää. Heitä on Itä-Suomessa yhteensä 16 621 (tilanne vuoden 2012 lopussa). Tavoitetaso koko Manner-Suomen ESR-ohjelmassa on, että 33 % kaikista aloittaneista kuuluisivat em. ikäryhmiin. Koulutuksesta työelämään siirtymisen parantaminen on toisena erityistavoitteena. Sen tuotosindikaattorina käytetään aloittaneiden työpaikkaohjaajien ja opettajien määrää. Hankkeisiin on Itä-Suomessa osallistunut 348 työpaikkaohjaajaa ja 3 541 opettajaa (tilanne vuoden 2012 lopussa). Tavoitetaso koko Manner-Suomen ESR-ohjelmassa on 28 000 työpaikkaoh-

jaajaa ja 4 500 opettajaa koko ohjelmakauden aikana. Lisäksi toimintalinjassa tavoitteena on tuottaa ainakin yksi uusi neuvonta-, ohjaus- tai osaamisjärjestelmä.

Kehittämistavoite: Alueellisten osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointi

Alueellisten osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointiin on panostettu EU-ohjelmavaroilla eri puolilla Suomea 1990-luvulta alkaen. Kuluvalla ohjelmakaudella Itä-Suomessa punaisena lankana on ollut toiminnan pysyväksi saaminen ja alueellisten verkostojen toiminnan vakinaistaminen. Toisena pääasiallisena yhdistävänä tekijänä eri hankkeissa on ollut aito tulevaisuuden luominen ns. nousevilla tai kriittisillä aloilla. Molemmissa tavoitteissa on onnistuttu hyvin. Toiminta on saatu integroitua osaksi pysyvää aluekehittämistä paikallisesti sopivin ja toimivin mallein. Tämän tärkeyttä korostaa erilaiset toimijat eri maakunnissa. Uusia, nousevia aloja on saatu tuettua selvityksin ja luomalla uusia rakenteita mm. luonnonvarojen tehokkaamman ja kestävämmän käytön edistämiseksi.

Hanketoiminnan tavoitteena on kartoittaa alueellisten työvoima- ja osaamistarpeiden sekä elinkeinosten ennakoitintiedon tietokantojen ja -järjestelmien kehittämistarpeet, vahvistaa ja yhtenäistää alueellista ennakoitintiedon keräämistä ja tuottaa yhtenäinen alueellinen, verkostomainen suunnittelu- ja ennakoitintijärjestelmä eri hallinnonalojen yhteistyönä. Lisäksi kehitetään työmenetelmiä alueelliseen ja paikalliseen ennakoitintyöhön mukaan lukien työperäisen maahanmuuton tarpeen ennakointi. Kokemusten levittämistä jatketaan TE-toimistotasolta aina valtakunnan tasolle asti. Tavoitteena on myös ollut edistää paikallisten työmarkkinoiden toimintaa konkreettisesti yhteen sovitamalla työpaikkoja ja työvoimaa. Tavoitteita tukeviin hankkeisiin, joita on ollut 10, on tukea myönnetty n. 4,7 miljoonaa euroa.

Esimerkkejä kehittämistoiminnasta

Ylimaakunnallinen *Kotti-East* -hanke kehitti neljän maakunnan työvoima-, koulutus- ja kehittämistarvekartoitusmenetelmää yhteistyössä valtakunnallisen Kotti-hankkeen kanssa. Hankkeessa luotiin malli Yritysharava-haastatteluiden toteuttamiseksi sekä toteutettiin haastatteluita. *AlueEnnako*, *Alueellinen ennakointi työkaluksi Pohjois-Karjalassa* sekä *PO-*

KETTI – Pohjois-Karjalan ennakointityön yhteinen toimintamalli -hankkeet ovat koonneet ja tuottaneet tulevaisuustietoa aluekehittäjien tarpeisiin. POKETTI -hankkeen tavoitteena on luoda alueellinen toimintamalli, joka tukee maakunnan ennakointitoimijoiden yhteistyötä, toistensa palveluiden tuntemusta ja verkostoitumista.

Kiteen kaupungin toteuttaman *Keski-Karjalan II asteen koulutusstrategia* -hankkeen tuotoksena syntyi Keski-Karjalan toisen asteen koulutuksen strategia 2009–2015, jossa esitettiin toimenpiteitä seuraavissa asiakokonaisuuksissa: Koulutuksen tukipalvelut, lukiokoulutuksen järjestämismalli, kumppanuudet, opinto-ohjaus ja markkinointi. Projektin tuloksena syntyi myös seudullinen toimintatapojen ja yhteistyön malli toisen asteen oppilaitosten ja yhteistyökumppaneiden välille. Hankkeessa kehitetyn mallin seurauksena mm. koulupudokkuus on vähentynyt merkittävästi Keski-Karjalassa.

Etelä-Savon ELY-keskus toteuttaa *TENHO -työllisyyden, ennakoinnin, nuorten työllisyyden, hankinnan ja osaamisen kehittämishanketta*, jonka tavoitteena on kehittää Etelä-Savon työvoimapolitiikan palvelukokonaisuutta. Hanke sisältää kolme osiota: nuorten toimenpiteet, ennakoinnin sekä hankintojen kehittämisen. Nuorten osion tavoitteena on kehittää toimivia palvelumalleja työllisyyden edistämiseksi sekä luoda erityisesti TE-hallinnon ja verkostotoimijoiden yhteisiä palveluprosesseja. Hanke on toiminut hyvänä alustana nuorisotakuun toteuttamiselle Etelä-Savossa. Ennakointiosion tavoitteena on puolestaan tuottaa ajantasaista tietoa maakunnan päätöksenteon taustaksi ja tueksi. Ennakointityötä on kehitetty tiiviissä yhteistyössä maakunnan eri ennakointitahojen kanssa. Hankkeessa on luotu Etelä-Savon maakuntien yhteinen tietopohja, joka tukee alueen kehittymistä ja antaa tulevaisuudennäkymiä eri kehittäjätahoille, ra-

Kuopiossa pidettiin 7.11.2012 Itä-Suomen Nuorten foorumi, joka toimi yhteisenä avauksena Nuorisotakuun toteuttamiselle Itä-Suomessa. Kuva: Johanna Koponen.

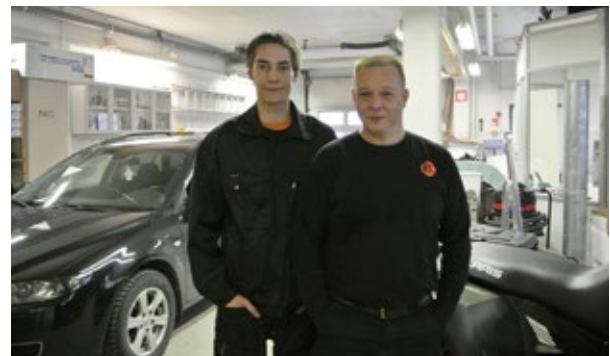
hoittajille, kouluttajille sekä työmarkkinaosapuolille kuten TE-hallinnolle, kunnille ja tiedotusvälineille. Hankinta-osiossa on kehitetty TE-hallinnon tarvitsemia hankintaprosesseja niin, että ne palvelisivat tarkoitukseenmukaisesti niin palvelun tarvisijoita (TE-palvelut, yritykset) kuin myös palvelun tarjoajia. Hankintatoiminnoissa on kehitetty myös mm. uusia tuotteita yrityksille. Kehittämistyöllä on luotu myös pohjaa uudelle ELY-keskusten yhteiselle hankintaosaamiselle.

Ennakointiosaamisen kehittäminen

Metsäalan uuden liiketoiminnan ennakointi -hankkeen päätavoitteena oli metsien käyttöön perustuvan uuden yritys- ja liiketoiminnan syntyminen edistäminen sekä olemassa olevan liiketoiminnan uusiutumisen tukeminen Pohjois-Karjalassa. Hankkeessa ennakoitiin metsään perustuvan liiketoiminnan toimintaympäristön muutoksia ja selvitettiin muutosten mahdollistamia liiketoimintamahdollisuuksia. Hankkeen pysyvinä vaikutuksina ja tuloksina arvioitiin tulevaisuusorientaation lisääntyneen sekä useiden hankkeiden ja hankesuunnitelmien käynnistyneen eri tahoilla. Ennakointiselvityksistä saatua tietoa käytettiin organisaatioiden strategia- ja viestintäprosesseissa sekä tulevan toiminnan suunnittelussa.

Innovaatiopajoissa esille tuoduista sadoista liikeideoista ja toimintamalleista osa on kehittymässä ja muotoutumassa käytännön liiketoiminnaksi yrityksissä. Kohderyhmien ennakointiosaaminen kehittyi, asiantuntijat verkottuivat ja yliopiston asiantuntijoiden yhteistyö yritysten kanssa lisääntyi. Samalla Joensuuun on syntynyt valtakunnallinen metsäalan ennakointiosaamisen keskittymä.

Pohjois-Savon liiton hallinnoiman *Pohjois-Savon Alue-ennakoinnin kehittämishankkeen* keskeisenä

TENHO-hanke on toiminut aktiivisesti nuorten työllisyyden edistämiseksi. Kuvassa vasemmalla Miro Kärkkäinen ja työnantajan edustaja Vesa Laitinen. Kuva: Johanna Koponen.

tavoitteena oli ennakoitavien toimijoiden yhteistyönä toteutettavan ennakkoinnin järjestäytyminen ja tiedon systemaattinen välittäminen. Tämän tavoitteen saavuttamisessa hanke onnistui hyvin. Hanke on ollut merkittävästä roolista Pohjois-Savon koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman laatimiseen tarvittavan tiedon keräämisessä ja analysoinnissa. Hankkeen aikana tähän liittyvä maakunnallinen yhteistyö on kehittynyt ja tiivistynyt. Toteutusaikana tuotettiin runsaasti materiaalia koulutuspoliittiseen keskusteluun, mm. katsauksia maakunnassa valmistuneiden työllistymisestä ja alueellisesta sijoittumisesta. Hankkeessa tehtiin erillisselvitykset Pohjois-Savon kilpailukyvästä sekä mm. bioöljyosaamisesta. Molemmat selvitykset saivat positiivisen vastaanoton ja niille on ollut kova kysyntä. Ennakointiportaali julkaistiin syksyllä 2011 ja sen ylläpito jatkuu Pohjois-Savon liitossa (www.pohjois-savo.fi/ennakointi). Portaalista löytyvät mm. säännöllisesti päivitettävät toimialakortit.

Kehittämistavoite: Työelämälähtöisten ja -läheisten palvelu- ja koulutusjärjestelmien kehittäminen

Hanketoiminnan tavoitteena on parantaa koulutuksen ja työmarkkinoiden kohtaantoa ja edistää koulutuksen alueellista vaikuttavuutta, tunnistaa työvoimakapeikkoja ja luoda ratkaisuja kapeikkojen poistamiseksi. Toiminnalla kehitetään mm. uudenlaisia oppimisympäristöjä, erilaisia oppimismalleja ja opetussuunnitelmia, jotka tukevat, edistävät ja vahvistavat työssä oppimista, elinikäistä oppimista, ammatillista liikkuvuutta, ikääntyvien oppimista, monikulttuurisuutta ja maahanmuuttajien ammatillista kehittymistä. Näitä toimintoja on tuettu lähes 52 miljoonalla eurolla ja tuki on jakautunut lähes 120 hankkeelle.

Itä-Suomessa työvoiman osaamista on kehitetty vastaamaan työelämän muuttuvia tarpeita. Hankkeissa on luotu uudenlaisia oppimisympäristöjä, koulutussisältöjä ja -muotoja verkostomaisilla toimintatavoilla tiiviissä yhteistyössä yritysten kanssa. Useissa tapauksissa haasteisiin on pystytty vastaamaan ESR- ja EAKR-hankkeiden tiiviillä yhteistyöllä. Aikuisväestön ammattitaidon ylläpitämiseen ja osaamisen kehittämiseen on vastattu rakentamalla uudenlaisia neuvontaja ohjauspalveluja, työelämäläheisiä koulutusmalleja sekä uusia pedagogisia ratkaisuja.

Esimerkkejä kehittämistoiminnasta

Maa- ja metsätalous sekä bioenergia

Biotalous- ja etenkin metsäbiotalousosaamista on kehitetty kaikissa itäsuomalaisissa maakunnissa. Pohjois-Karjalassa hankkeita ovat toteuttaneet Itä-Suomen yliopisto, Metsäntutkimuslaitos ja Kareliamattikorkeakoulu. *METSÄENERGIA – Metsäenergian ja -biomateriaalien kehittämis- ja tutkimuskeskus* -hankkeessa luotiin uusia valmiuksia metsäbioenergian arvoketjuihin perustuvan yritystoiminnan kehittämiseen ja tukemiseen Itä-Suomessa. *Hajautetut biojalostamot* -hankkeessa luodaan uutta osaamista metsäbiomassan mahdollisuuksista sekä edistetään alan yritystoimintaa. Uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntämiseen tähtäsi myös *Uusiutuvat liikennepolttoaineet Pohjois-Karjalassa – osaamisen kehittäminen* -hanke, joka oli osa suurempaa maakunnallista hankkokonaisuutta. Hankkeessa kehitettiin koulutusta sekä vahvistettiin mm. yrittäjien ja päätöksentekijöiden tietämystä ja osaamista uusiutuvista liikennepolttoaineista ja niiden valmistuksesta. Pohjois-Savossa Metlan Suonenjoen tutkimusasema on toteuttanut useita hankkeita, joissa on kehitetty uutta puun biojalostus- ja energiakäyttöä tukevaa metsänhoitoa.

Hajautetut biojalostamot -hankkeessa luodaan uutta osaamista metsäbiomassan mahdollisuuksista sekä edistetään alan yritystoimintaa.

Kansainvälisyys on ollut luonteva osa kehittämistyötä useimmissa hankkeissa. Esimerkiksi *Keski- ja Itä-Euroopan metsätietopalvelu KIEMET* -hankkeessa yrityksille haettiin yhteistyökumppaneita ja markkinoita ulkomailta samalla kun alan koulutusta ja yritysten

osaamista kehitettiin itäsuomalaisissa maakunnissa. Kansainvälisistä verkostoista hyötyvät sekä yritykset että koulutus- ja tutkimusorganisaatiot. Hankkeen puitteissa tehty koulutusyhteistyö on poikimassa jatkoa Romaniassa ja samalla uutta liiketoimintaa itäsuomalaiselle metsäsektorille.

Aluekehityksen strategisen osaamisen vahvistaminen -hankkeessa kehitettiin pohjoiskarjalaisten avainhenkilöiden aluekehityksen strategista ja verkostojohdamisen osaamista, tuettiin Pohjois-Karjalan uuden maakuntaohjelman ja -suunnitelman valmistelua, arvioitiin ja uudistettiin olemassa olevia maakunnallisia kehittämisstrategioita sekä vahvistettiin verkostomaisista yhteistyötä. Projektin tärkeimpiä tuloksia oli Tulevaisuusohjelma PK2030 -koulutus- ja kehittämisohjelman suunnittelu ja toteuttaminen sekä pitkäkestoisten kehittäjäverkostojen käynnistäminen. Koulutuksen toteuttamista tuettiin kahdella verkkoympäristöllä, joihin koottiin koulutuksen aineistoja ja tuotoksia, lisäksi niitä käytettiin asiantuntijapaneelien toteuttamiseen ja sosiaalisen median ympäristönä.

Pohjois-Savossa hanketoimintaa on suunnattu maakunnan yhden painopistealan, maitotalouden kilpailukyvyn kehittämistä edistäviin toimiin. Maitotalouden toimintaedellytyksiä parantavia hankkeita on rahoitettu paitsi ESR-varoin myös aluekehitys- ja maaseuturahastosta, ja niitä on toteutettu erityisesti Ylä-Savon alueella. Hankkeissa ovat olleet toteuttajina mm. Savonia-ammattikorkeakoulu, Ylä-Savon ammattiopisto ja MTT Maaninka. ESR-hankkeissa on

kehitetty alan koulutusta, tarjottu täydennyskoulutusta tuottajille sekä tehty tutkimusta ja siirretty näin tuotettua uusinta tietoa tiloille. Hankekauden aikana vetovastuu maitotalouden kehittämisestä maakunnassa on siirtynyt Savonia-ammattikorkeakoululle. MTT Maaningan tutkimustoiminnan tavoitteena on maitotilojen toimintaedellytysten turvaaminen.

Alueelliseen osaamistarpeeseen vastaaminen

Myynnin johtamisen osaaminen, MYYJO -hanke vastasi Pohjois-Savon yritysten tarpeisiin kehittää alan osaamista sekä tarjota alan täydennyskoulutusta alueella. Aloite myynnin johtamisen koulutuksen kehittämisestä tuli monen yritysjohtajan esityksenä. Hankkeessa suunniteltiin ja toteutettiin kauppatieteiden maisterin koulutukseen uusi, Suomen mittakaavassa ainutlaatuinen 30 op:n laajuinen myynnin johtamisen erikoistumisalue. Samalla kehitettiin Itä-Suomen yliopiston koulutus- ja kehittämisspalvelu Aducatessa ja Savonia-ammattikorkeakoulussa myynnin ja myynnin johtamisen täydennyskoulutustarjontaa. Hankkeen aikana luotiin laaja paikallinen yritys yhteistyöverkosto, jota on hyödynnetty mm. opetuksessa kutsumalla vierailuvia luennoitsijoita yrityksistä. Kansainvälisyys on ollut hankkeessa merkittävällä sijalla, ja hankkeen aikana on luotu kontaktit parhaisiin myynnin johtamisen asiantuntijoihin maailmalla. Hanke pääsi tavoitteisiinsa erinomaisesti,

Professori Adam Rapp Alabaman yliopistosta puhumassa Leading People in Sales -kurssilla Itä-Suomen yliopistossa (MYYJO-hanke).
Kuva: Rajja Törrönen, Itä-Suomen yliopisto.

ja se on saamassa jatkoa Itä-Suomen yliopistossa kansainvälisen liiketoiminnan ja myynnin johtamisen maisteriohjelman muodossa sekä Savonian Varkauden yksikössä erillisopinoina ja Aducatella osana eMBA-koulutusta.

Etelä-Savossa *Opin ovi* -hankkeella on pyritty kehittämään verkostomaisesti aikuisten tieto-, ohjaus- ja neuvontapalveluja aikuisten kouluttautumisen edistämiseksi. Palvelupisteissä on annettu henkilökohtaista ohjausta koulutukseen ja työllistymiseen liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi hankkeessa on kehitetty verkko-ohjausta, jotta myös muun muassa syrjäseuduilla asuvat pääsisivät yhtälailla ohjauksen piiriin. Ohjaushenkilöstön osaamista on puolestaan pyritty lisäämään järjestämällä hankkeessa aikuisten ohjaukseen keskittyvää oppilaanohjauskoulutusta. Vastaavaa toimintaa on rahoitettu myös Kainuussa *Aikuiskoulutuksen ohjauspalvelut (Opinraitti)* -hankkeessa sekä Pohjois-Savossa *Aikuiskoulutuksen kompetenssin toteuttamisohjelma II* -hankkeessa.

Kainuussa koulutushankkeiden avulla on lisätty Kainuun korkeakoulutustarjontaa olemassa olevien ja ennakoitavien työvoimatarpeiden mukaisesti. Korkeasteen koulutusta on järjestetty Jyväskylän, Oulun, Itä-Suomen ja Lapin yliopistojen toimesta liikuntatekno-

logian, elintarvikebiotekniikan ja kulttuuriyrittäjyyden maisterikoulutushankkeissa. Lisäksi Oulun yliopiston Kajaanin yliopistokeskuksen toimesta on toteutettu *VAKA-kehittämishanketta*, jolla on vastattu Kainuun kuntien tarpeisiin saada palvelukseensa päteviä lastentarhanopettajia. Lisäksi erilaisissa hankkeissa on myös kehitetty AMK-tasoisia koulutusrakenteita alueen työvoimatarpeiden mukaisesti. *Kaivannaisalan osaamisen kehittäminen Kajaanin ammattikorkeakoulussa osana Pohjois-Suomen korkeakouluverkoston* -hankkeessa on luotu toimintamalli ja opetuksen sisältö Kajaanin ammattikorkeakouluun kaivannaisalan AMK-tasoisien insinöörikoulutuksen järjestämiseksi syksystä 2013 alkaen. Hankkeen vaikutuksesta alueen kaivannaisalan yritykset saavat jatkossa tarpeisiinsa uudenlaisia osaajia, joilla yhdistyy insinööriosaaminen kaivannaisteollisuuden tarpeisiin. Vastavasti *Toimintamalli ja rakenne sosionomikoulutukselle Kainuussa* -hankkeessa Kajaanin ammattikorkeakoulu on yhteistyössä Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa luonut työelämälähtöisen toimintamallin sosionomikoulutuksen järjestämiseksi alueella.

Oppilaitosten ja työelämän yhteistyötä kehitetään Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän toteuttamassa *Prosessiteollisuuden koulutus- ja kehittämishank-*

keessa, joka liittyy Lieksaan perustetun prosessiteollisuuden moniosaajien koulutuskeskuksen toiminnan käynnistämiseen ja sen palvelun kehittämiseen yhdessä alan yritysten kanssa. Laiteinvestointeja on tuettu lisäksi Pohjois-Karjalan maakuntaliiton rahoittamalla Prosessimon EAKR-hankkeella. Hankkeen tavoitteena on kehittää valtakunnallisestikin korkeatasoinen prosessiteollisuuden oppimisympäristö Lieksaan. Uuden oppimisympäristön laitevarustus, koulutustuotteet ja muut palvelut suunnitellaan seutukunnan ja alan yritysten tarpeista lähtien. Hankkeella kootaan prosessialan yritysten koulutustarpeet prosessialan moniosaajien ammattitaidon kehittämiseen ja täydennyskoulutukseen. Selvitystyön pohjalta suunnitellaan ja muokataan alan opetusta sekä toteutetaan pilotointikoulutukset uudessa oppimisympäristössä. Hanke on edennyt hyvin ja saanut yritykset vahvasti mukaan hankkeen koulutustoimenpiteisiin. Prosessimokoulutukset ovat yhteistyöyritysten henkilöstökoulutuksia ja tutkintoon johtavaa oppisopimuskoulutusta sekä nuorille suunnattua perustutkintokoulutusta.

Pohjois-Karjalassa toteutettiin *KOMEET – Kone- ja metallitekniikan osaamis- ja koulutusverkosto* -hanke, jossa Karelia-ammattikorkeakoulu ja Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä kehittivät uudenlaista toimintatapaa ja oppimismallia kone- ja metallialan koulutukseen alan yritysten työvoimatarpeisiin vastaamiseksi. Konetekniset vaatimukset ja mekaanisen tarkkuuden kehittyminen sekä kansainvälisessä kilpailussa menestyminen edellyttävät jatkuvaa tutkimus- ja kehitystyötä sekä osaamisen kehittämistä. Hankkeen yhtenä uutena käytäntönä molempien oppilaitosten opiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat ratkaisuja yritysten toimintoihin omien ammattitaitovaatimustensa mukaisesti. Hankkeessa häivytettiin rajoja oppilaitosten ja yritysten välillä, rikottiin perinteisen luokkaopetuksen käytäntöjä ja annettiin opiskelijoille entistä enemmän mahdollisuuksia ja vastuuta.

Työssä olevan väestön osaamista on kehitetty useissa alakohtaisissa hankkeissa vastaamaan työelämän muuttuvia tarpeita. Logistiikka-alan osaamista ja verkostoitumista on kehitetty *POVERI, voimaa logistiikka-alan koulutukseen Itä-Suomessa* -hankkeessa koko Itä-Suomen tasolla. Alueelle on hankittu toisen asteen ammatillisten oppilaitosten yhteistyönä rekkasimulaattori, jonka avulla on lisätty logistiikka-alan osaamista laatimalla uudenlaisia koulutusmenetelmiä ja -sisältöjä sekä vahvistettu alan vetovoimaa. Etelä-Savossa on vahvistettu Itä-Suomen yliopiston Savonlinnan kampuksen osaamista opetusteknologiassa sekä taito- ja taidepainotteisessa opettajankoulu-

tuksessa professuurien avulla. Metall- ja kirjastoalalla on järjestetty koulutusta työssä olevien ammattitaidon ylläpitämiseksi. Luomuviljelijöiden luomuun liittyvää osaamista on puolestaan pyritty vahvistamaan, jotta pystyttäisiin paremmin vastaamaan luomutuotteiden lisääntyvään kysyntään sekä vahvistamaan kotimaista tuotantoa.

Pohjois-Savossa hankkeilla on luotu etenkin metallialan ammatilliseen koulutukseen innovatiivisia uusia oppimisympäristöjä. *Metallialan Oppimistehdas-* ja *Metallialan Innotehdas* -hankeparin avulla koulusta ja tutkimus- ja kehittämistoimintaa vietiin yritysten tuotantoliittymiin tiloihin. Hankekokonaisuuden tavoitteena oli turvata konepajateollisuuden ammattitaitoisen työvoiman saantia ja parantaa yritysten ja oppilaitosten henkilöstön osaamista sekä kehittää oppilaitosten, yritysten ja niiden verkostojen yhteistyötä ja opetusyhteistyötä yritysten ja oppilaitosten välillä. Lisäksi tavoitteena oli metallialan opetussuunnitelmapohjaisen koulutuksen muokkaaminen vastaamaan paremmin alueen erityistarpeita. Järjestely on edistännyt oppilaitosten ja työelämän välistä yhteistyötä, samoin koulutuksessa on pystytty huomioimaan entistä paremmin työelämän tarpeet.

Kaivannaisalan koulutusta on kehitetty usealla hankkeella. *Kaivannaisteollisuuden osaamispalvelut* -hankekokonaisuudessa tuotettiin koulutussisältöjä tiiviissä yritys yhteistyössä sekä toisen asteen ammatilliseen koulutukseen että Karelia-ammattikorkeakouluun. Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä jatkoi kehittämistyötä *Opetuskaivos* -kehittämishankkeessa, jossa kehitetään autenttisissa olosuhteissa toimivaa koulutuksen toimintaympäristöä sekä sisällöllisesti että kone- ja laitehankinnoin huomioiden koko kaivostyön toimintaprosessit. Kokonaisuuteen kuuluviin investointihankkeisiin osarahoitusta on saatu Pohjois-Karjalan maakuntaliitolta. Kaivannaisalan koulutuksen kehittäminen turvaa osaavan työvoiman saantia myös maakuntaa laajemmalla alueella. Lisäksi JOSEK Oy toteuttaa *Kaivannaisalan strategian 2010–2014 toteutuksen aktivointi Pohjois-Karjalassa* -hanketta, jolla edesautetaan kaivannaistoiminnan maakunnallisen strategian käytännön toteutusta. Strategiassa määriteltyjä painopisteitä ovat varantojen kartoitus ja tuotannollisten mahdollisuuksien selvittäminen, rahoituksen ja säädösten tasavertaisuus muiden tuotannollisten toimialojen kanssa, tutkimus- ja koulutusjärjestelmien kehittäminen sekä viestintäprosessit.

Työn ja työntekijöiden kohtaamis- mahdollisuuksien parantaminen

Työtä ja elämää Etelä-Savossa -hankkeen tavoitteena oli kehittää ja tehostaa työvoiman ja työpaikkojen kohtaantoa Etelä-Savon alueella. Hanke kehitti myös uudenlaisia henkilöstön rekryointipalveluja, joissa työnantajan tarve ja osaavan työvoiman tarjonta kohtaisi paremmin. Hankkeen toimintakausi osui keskelle taantumaa, mikä vaikeutti alkuperäisten tavoitteiden saavuttamista. Hankkeen tuloksina syntyi tiiviimpi yhteistyöverkosto työnantajien, yritysten ja toisaalta työhallinnon eri toimijoiden kesken. Hanke mallinsi myös Draivi-diili -koulutuksen, jossa vastavalmistuneet nuoret saatettiin täsmävalmennuksen keinoin työelämään. Koulutusmalli jäi elämään yhtenä koulutusmuotona opiskelijoiden ja työnantajien välille.

Työnantajakohtaisiin osaamistarpeisiin on pystytty vastaamaan Kainuun ELY-keskuksen toteuttamassa *Tulevaisuuden työvoima* -hankkeessa. Hankkeen tavoitteena on ollut osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen työnantajien rekryointitilanteissa sekä yritysten työssä olevan tai muutosturvan piiriin kuuluvan henkilöstön osaamisen kehittäminen. Työelämän tarpeisiin on reagoitu koulutuspalveluita toimiala- ja työnantajakohtaisesti räätälöiden.

Kehittämistavoite: Innovaatioympäristöjen ja -verkostojen luominen ja tukeminen

Itä-Suomen tavoitteet elinkeinorakenteen uudistamiseksi näkyvät toimenpiteinä innovaatiojärjestelmän kehittämisessä ja erilaisten tutkimus- ja yritysverkostojen rakentamisessa. Hankkeita on ollut kaikissa maakunnissa, mutta erityisesti Pohjois-Savossa kehittämispanostukset tälle sektorille ovat olleet mittavia, yhteensä yli 11 miljoonaa euroa. Etelä-Savossa ja Kainuussa hankkeita on rahoitettu molemmissa maakunnissa noin 5 miljoonalla eurolla.

Maakunnissa on selvästi halua vahvistaa tutkimus- ja koulutusyksiköiden kehittymistä maakunnan kannalta lupaavilla toimialoilla. Pitkäjänteistä kehittämistä on nähtävissä useissa maakunnissa jo edellisen ohjelmakauden aikana käynnistyneinä kokonaisuuksina. Erityisesti panostukset ovat kohdistuneet korkeakouluyksiköihin ja valikoitujen sektoritutkimuslaitosten osaamisen hyödyntämiseen.

Näillä panostuksilla on saatu bioenergian, myynnin, digitalisoinnin, muovitekniikan, fotonikan, metsäenergian, tarkkuustekniikan, biotekniikan, opetusteknologian, liikuntatieteiden, lääkekehityksen, eläinterveyden,

RFID-tekniikan ja mm. kaivannaisalan uusinta huippuosaamista oppilaitosten ja alueen yritysten käyttöön. Tällaisten tutkimus- ja liiketoimintaosaamista kehittävien osaamispalveluiden hyöty alueelle on vaikeasti arvioitavissa. Usein mukana olevien yritysten joukko on varsin pieni omasta maakunnasta, mutta osaaminen näillä aloilla voi olla hyvinkin kansainvälistä tasoa. Kaupallistamisen haasteet ovat usein sellaisia, etteivät ne ratkea vielä yhden hankkeen aikana. Useiden ESR-hankkeiden jälkeen tai rinnalla kulkee myös esimerkiksi Tekes-rahoitteisia kaupallistamista tukevia tutkimushankkeita.

Moniin keskeisiin osaamis- ja innovaatorakenteiden kehittämisiin on saatu hankkeilla ratkaisuja, mutta todellisten pysyvien vaikutusten arviointi jää myöhemmäksi. Rakenteiden uudistus tulee tutkimuslaitoksissa ja yrityksissäkin jatkumaan. Ilman toimintaympäristöä, johon kiinnittyä ja juurruttaa osaaminen ja palvelut, eivät myöskään hankkeiden tulokset jää Itä-Suomessa elämään.

Esimerkkejä kehittämistoiminnasta

Innovaatio- ja oppimisympäristöt

Yrityksiä ja muita organisaatioita hyödyttäviä innovaatioympäristöjä on kehitetty hankkeilla, joissa lähtökohtana on innovaatiotoiminnan kehittäminen tuotantolähtöisestä asiakaslähtöiseksi, etupainotteiseksi ja monialaiseksi. Tällaisia hankkeita ovat esimerkiksi Pohjois-Karjalassa toteutetut *Monialainen innovatiivinen tuote- ja palvelukehitysympäristö, Arkipäivän käyttäjät yritysten innovaatiotoiminnassa. Itäsuomalaiset ammattikorkeakoulut Living lab -toiminnan kehittäjinä* ja *Nopea kokeileva kehittäminen* palvelukokonaisuus.

PROMIS Centre -kokonaisuus on Itä-Suomen yliopiston, VTT:n ja Savonia-ammattikorkeakoulun muodostama tutkimuskonsortio, joka keskittyy lääketieteellisuuden prosessien ja laitteiden kehittämiseen. Toiminta perustuu kansalliseen ja kansainväliseen yritys yhteistyöhön. PROMIS Centre mahdollistaa poikittieteellisten kansainvälisten tutkimushankkeiden ohella myös koulutusten järjestämisen kansainvälisellä tasolla. Kokonaisuutta on kehitetty sekä ESR- että EAKR-varoin. Rahoittajatahoina on toimineet Pohjois-Savon Liitto, Pohjois-Savon ELY-keskus, Tekes sekä noin 20 yritystä. Kokonaisuudesta PROMIS Centre -kokonaisuuteen on satsattu n. 8 milj. €. Tavoitteena

on luoda Itä-Suomeen kehitysympäristö, joka palvelee koko Euroopan lääkevalmistuksen tutkimusta.

**PROMIS Centre
-kokonaisuuden tavoitteena
on luoda Itä-Suomeen
kehitysympäristö, joka
palvelee koko Euroopan
lääkevalmistuksen tutkimusta.**

Etelä-Savossa on kehitetty useassa hankkeessa yritysten tarpeista lähtevää yliopistotaseista tutkimusta. Lappeenrannan teknillisen yliopiston Mikkelin yksikön ASTRaL -laboratoriossa on tehty lukuisia innovaatioita atomikerroskasvatuksen alalla. Merkittävin on ollut jatkuvatoimisen atomikerroskasvatusmenetelmän kehitys, mikä on johtanut ensimmäisen kaupallisen laitteen kehittämiseen. Edelleen tämä on johtanut kyseisen teknologian jalostamiseen ns. rullalta-rullalle pinnoitusmenetelmäksi, josta on odotettavissa maailman ensimmäinen kaupallinen rullalta-rullalle ALD-laite.

Savonlinnan Kuitulaboratoriossa (Fiberlaboratory) on puolestaan kehitetty uusia, innovatiivisia tutkimus-, mittaus- ja pilotointimenetelmiä sekä kansainvälisen tason tutkimusverkostoja. Laboratorio on ollut mukana esim. uuden sellunpesurisukupolven sekä uuden massan virtausnopeuden mittausjärjestelmän kehitystyössä. Projektin tutkimusalueeseen on kuulunut myös innovatiivisen biomassakuivurin integroiminen ORC-voimalaitokseen sekä uudenlaisen teollisuuslaitoksen savukaasun hiilidioksidin poistomenetelmän simulointi ja kehitystyö. Projektissa on kehitetty myös uusia kuvantamiseen perustuvia mittausmenetelmiä, joilla on saavutettu huomattavia parannuksia muun muassa sellun ruskean massan pesun hallinnassa sekä maailman ensimmäisiä tuloksia MC-massan sekoitusprosessin dispersioasteen määrittämisessä.

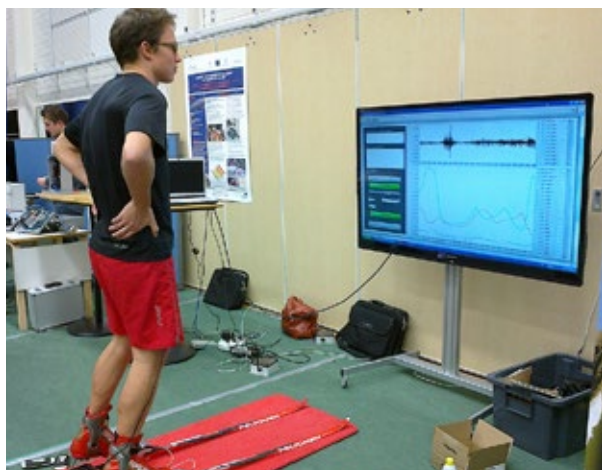
Etelä-Savossa on kehitetty myös oppilaitosten innovaatio-osaamista. Opetuksen työelämäläheisyyttä ja -lähtöisyyttä on pyritty vahvistamaan lisäämällä opettajien innovaatio-osaamista sekä ottamalla opiskelijoita mukaan innovaatioaihioiden työstämiseen niiden hyödyntämisen edistämiseksi. Samalla kehitetään toimintamallia eri koulutusorganisaatioiden välisen innovaatiotoiminnan mahdollistamiseksi.

Pohjois-Savon liiton rahoittamassa *Runway*-projektissa parannetaan ja nopeutetaan energia-, ympäristö-, hyvinvointi-, ja elintarvike- sekä mittaus- ja niihin läheisesti liittyvien alojen tutkimusryhmien ideoiden ja

osaamisen tuotteistamis- ja kaupallistamisprosessia. Projektissa on saavutettu hyviä tuloksia uusien palveluiden ja tuotteiden kehittämisessä. Seurantatietojen mukaan projektissa on onnistuttu luomaan projektin toimenpiteillä useita uusia työpaikkoja sekä kaksi uutta yritystä.

Mittaustekniikan ja tietojärjestelmien tutkimus- ja koulutuskeskus CEMIS (Centre for Measurement and Information Systems) on elokuussa 2010 Kajaaniin perustettu kahden yliopiston (Oulun ja Jyväskylän yliopistot), kahden tutkimuslaitoksen (MIKES ja VTT) sekä Kajaanin ammattikorkeakoulun yhteinen sopimusperustainen tutkimus- ja koulutuskeskus. CEMISin toimintaa on rahoitettu Kainuussa mm. ESR-varoin CEMIS-kehittämisohjelmia tukemalla. Kehittämisohjelmissa on lisätty toimijoiden ja toimintojen koordinoitua, kehitetty osapuolten välistä yhteistyötä ja työnjakoa, lisätty yhteisten resurssien käyttöä, vahvistettu toiminnan näkyvyyttä sekä kehitetty keskuksen yritystoimintaa tukevia T&K -palveluita, yrityslähtöistä teknologian kehitystoimintaa ja yritys yhteistyötä alueellisella ja kansallisella tasolla. *CEMIS-kehittämisohjelmat* ovat tukeneet Kainuun alueella toimivien mittaus- ja tietojärjestelmäalan yritysten sekä teknologioita soveltavien ja hyödyntävien yritysten kehittämistarpeita. Ohjelmissa on keskitytty Kainuun alueen kasvavien sovellusalojen kuten kaivannaisteollisuuden ja uusiutuvan kemiallisen metsäteollisuuden, Kainuun vahvan sovellusalan ajoneuvotietojärjestelmien sekä tulevaisuuden kannalta lupaavan peli- ja simulaatiotekniikan tukemiseen.

Etelä-Savossa digitaalinen osaaminen ja digitaalisten palveluiden kehittäminen on nostettu yhdeksi keskeiseksi kehittämisen kärkialueeksi. Digitalimikkeli-klusterin alla on toteutettu useita digitointiin, sähköiseen tiedonhallintaan ja hyödyntämiseen liittyviä hankkeita. Hankkeilla on edistetty klusteriin kuuluvien koulutus- ja tutkimuslaitosten, muiden julkisten or-

ganisaatioiden ja yritysten osaamista kehittämällä ja tuottamalla mm. arkistointiin, digitointiin ja sähköiseen asiointiin sekä sisältöliiketoimintaan liittyviä palveluita ja tuotteita sekä tietojärjestelmiä ja -sovelluksia. Verkostomaisella toimintatavalla on pystytty luomaan digitoinnin ja arkistoinnin uudenlaista osaamista sekä nostamaan Etelä-Savoa valtakunnallisesti merkittäväksi digitaalisuuden osaamis- ja palvelukeskittymäksi.

SMARC innovations, InFotonics Center ja BioMater-keskus -hankkeiden muodostaman kokonaisuuden konkreettisin tulos on SIB-labs -osaamiskeskittymä Itä-Suomen yliopistossa. Keskuksen Science, Innovation ja Business -toiminnan ytimessä ovat kansainvälisesti korkeatasoinen materiaalitutkimus, materiaalikemia, fotonikka, optinen väritutkimus, biomateriaalitutkimus sekä digitointi. Yrityslähtöisen huipputason tutkimus- ja kehittämistoiminnan tukena on myös uudistetut laitteistot, joiden hankkimista on tuettu EAKR-rahoituksella. Laittepalvelut ja osaamisverkostot tukevat sekä perustutkimusta että tutkimustyöstä syntyvien tuotteiden kaupallistamista asiakas- ja markkinalähtöisesti. Yliopiston huippututkimuksen yhdistäminen yritys yhteistyöhön toteutuu monissa hankkeissa. Esimerkiksi fotonikassa on lähdetty kehittämään alan opiskelijoiden ja tutkijoiden yritys- ja työelämäntuntemusta yhteistyössä kauppatieteilijöiden kanssa. Hankkeessa myös haetaan yrityksiä, jotka voisivat hyödyntää optiikan ja fotonikan sovelluksia sekä teknologiainnovaatioissaan että perusprosesseissaan.

Luonnontieteellisten kokoelmien digitointiosaamisen kehittämishanke Itä-Suomen yliopisto -hankekokonaisuuteen liittyy Pohjois-Karjalan maakuntaliiton rahoittama EAKR-hanke, jonka kautta on rahoitettu etenkin hankkeen infrastruktuurin kehittämiseen liittyviä investointeja. Hankkeen tavoitteena on kehittää luonnontieteellisten kokoelmien digitointiosaamista. Digitointityön edistyminen edellyttää kustannustehokkaan ja yhtenäiseen laatuun tähtäävän digitointimenetelmän kehittämistä ja uudentyyppisen erikoisosaamisen kartuttamista, sekä digitointitoimintaan ja palvelujen tuottamiseen erikoistuneen infrastruktuurin rakentamista. Hanke on toteuttanut kaksi työvoimakoulutusta, joiden avulla maakuntaan on saatu uusia osaajia digitointityöhön. Hankkeen tekemä kehittämistyö digitointityön kustannustehokkuuden kehittämiseksi on ollut merkittävää. Tuloksena on kansain-

Hiihdon mittausjärjestelmän kehitystyötä Vuokatissa Cemis-kehittämisohjelman 2011–2012 puitteissa.
Kuva: Anni Hakkarainen.

SIB-labs kokoaa huippu-osaamisen yhteen. Kuvassa vasemmalta lukien Hannu Saarenmaa, Mika Suvanto, Arto Koskinen ja Markku Hauta-Kasari Itä-Suomen yliopistolta Joensuusta.

Kuva: Mainostoimisto Fabrik, Annika Sutinen.

välistä kiinnostusta herättänyt herbaarionäytteiden massadigitointiin kehitetty suurteholinjasto. Seuraava haaste on Digitaliumin kaupallistaminen ja ensimmäiset askeleet on otettu myös sillä saralla. Digitalium voitti Oslon yliopiston kilpailutuksen noin 170 000 kasvinäytteen digitoimisesta.

Venäjä-yhteistyö

Venäjän läheisyys nähdään Etelä-Savossa merkittävänä potentiaalina ja sen hyödyntämiseen on panostettu monissa hankkeissa. Muun muassa *Etelä-Savon teknologia-asiamies Pietarissa* -hanke on kartoittanut yritysten yhteistyömahdollisuuksia Venäjän suuntaan sekä ollut linkkinä toimijoiden välillä. Toiminnan kautta on pystytty tunnistamaan useita siirtokelpoista innovaatio- ja teknologia-aihiota, joita työstetään eteenpäin yhdessä yritysten kanssa.

Pohjois-Karjalassa *VERA – Itä-Suomen yliopiston Venäjä- ja rajatutkimuskeskuksen toimintamallin rakentaminen* -hankkeen kautta tuetaan VERAn perus-

tamista ja sen joustavien toimintamuotojen ja -tapojen kokeilua. Hanke juurruttaa toimintamallin, jolla vahvistetaan Venäjään ja raja-alueisiin kohdistuvaa tutkimus- ja koulutustoimintaa sekä Venäjä-yhteistyön valmiuksia. Hanke kohdistuu yliopiston osaamisraakenteiden ja joustavien toimintamallien kehittämiseen edistämällä verkostoitumista ja Venäjä-osaamisen kansainvälistä ja kansallista tunnettuutta. Lisäksi edistetään yliopiston ja alueen muiden Venäjä-yhteistyötahojen (eri hallintoalat, elinkeinoelämä, kansalaisyhteiskunta) välistä vuorovaikutusta, kartoitetaan sopivia tiedonsiirron toimintamuotoja ja sisältötarpeita sekä kehitetään keinoja vastata näihin tarpeisiin.

TOIMINTALINJA 4: Jäsenvaltioiden ja alueiden välinen yhteistyö ESR-toiminnassa

Toimintalinjan 4 tavoitteena on tukea työperusteista maahanmuuttoa ja turvata työvoiman saatavuus tulevaisuudessa. Itä-Suomen alueella hankkeita toimintalinjassa on ollut verrattain vähän, kuten myös muualla maassa. Itä-Suomessa on toteutettu 24 hanketta, joihin on myönnetty tukea vajaat kahdeksan miljoonaa euroa. On huomioitava, että monet hankkeet ovat tehneet kansainvälistä yhteistyötä osana toimintaansa ilman, että kansainvälisestä yhteistyöstä olisi muodostettu erillistä hanketta. Kansainvälisiä kumppaneita

ja toimintamalleja on haettu opetuksen kehittämiseen ja työllistämismalleihin, mukaan lukien ulkomaalaistaustaisten henkilöiden työllistymisen tukeminen. Vahvaa panostusta on suunnattu työperäisen maahanmuuton edistämiseen varautuen tuleviin osaavan työvoiman saatavuuden haasteisiin. Kansainvälisen yhteistyön hanke- ja toimijaverkostojen tavoitellaan vahvistuvan. Pitkäjänteistä kehittämistyötä on edelleen tehtävä, jotta kansainvälinen yhteistyö eri toimintojen kehittämiseksi olisi enemmän arkipäivää kuin mitä se tällä hetkellä on.

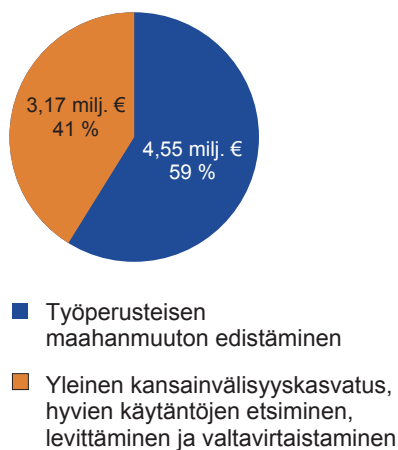
Taulukko 4:
Toimintalinjan 4 erityistavoitteet

Tavoite 1	Tuotosindikaattori	Tulosindikaattori
Työperusteisen maahanmuuton helpottaminen	Osallistuneiden maahanmuuttajien lukumäärä (tavoite: 7 000 henkilöä v. 2013 lopussa)	Indikaattori 1: Maahanmuuttajien työllistyminen yrityksiin (mukana olleiden rekrytointivaikeuksiinsa ratkaisun löytäneiden yritysten osuus)
	Itä-Suomessa 2 022 henkilöä (tilanne vuoden 2012 lopussa)	Indikaattori 1: Erillisarviointi ohjelmakauden päätyttyä
		Indikaattori 2: Maahanmuuttajien integroitumista tukeva opastusjärjestelmä
		Indikaattori 2: Erillisarviointi ohjelmakauden päätyttyä
Tavoite 2	Tuotosindikaattori	Tulosindikaattori
Hyvien käytäntöjen levittäminen ja etsiminen	Hyvien käytäntöjen levittämiseen ja etsimiseen liittyvät tapahtumat	Hyvien käytäntöjen levittäminen (ESR-toiminnalla kehitettyjen hyvien käytäntöjen määrä)
	Erillisarviointi ohjelmakauden päätyttyä	Erillisarviointi ohjelmakauden päätyttyä

Toimintalinjan tavoitteena on luoda opastusjärjestelmä, jolla perehdytetään ulkomaalainen kieleen, työelämään ja yhteiskuntaan sekä luodaan hyvät valmiudet kotoutumisprosessin jatkamiseen tarvittaessa. Lisäksi tavoitteena on lisätä työnantajien ja työyhteisöjen valmiuksia vastaanottaa työperusteisesti maahan muuttavia kehittämällä osaamista monimuotoisuuden johtamiseen. Toimintalinjan tavoitteena on tuottaa lisäarvoa suomalaiseen työvoima-, elinkeino- ja koulutuspolitiikkaan. Toimintalinjassa etsitään uusia näkökulmia ja ratkaisuvaihtoehtoja jäsenmaiden kohtaamiin yhteisiin ongelmiin.

Toimintalinjassa on kaksi erityistavoitetta, joita seurataan Manner-Suomen ohjelma-asiakirjan määrittelemien kriteerein ja niille on asetettu määrälliset tavoitteet valtakunnallisella tasolla. Molempien erityistavoitteiden tulosindikaattorit, eli se mitä hyötyä kehittämistoimet ovat kohderyhmälle tuoneet, selvitetään erillisselvityksellä ohjelmakauden päättyessä. Ensimmäinen erityistavoite on työperusteisen maahanmuuton helpottaminen. Sen tuotosindikaattorina käytetään toimenpiteisiin osallistuneiden maahanmuuttajien määrää, joka on Itä-Suomessa yhteensä 2 022 henkilöä (tilanne vuoden 2012 lopussa). Tavoitetaso koko Manner-Suomen ESR-ohjelmassa on, että osallistuneiden maahanmuuttajien määrä olisi 7000 henkilöä. Toisena erityistavoitteena on kansainvälisten käytäntöjen etsiminen ja levittäminen tukemaan työllisyys- ja koulutusratkaisujen kehittämistä. Sen tuotosindikaattorina käytetään hyvien käytäntöjen etsimiseen ja levittämiseen liittyvien tapahtumien määrää, jota seurataan erillisarvioinneilla. Ensimmäisen erityistavoitteen tulosindikaattori, eli se mitä hyötyä kehittämistoimet ovat kohderyhmälle tuoneet, selvitetään erillisselvityksellä ohjelmakauden päättyessä.

Kaavio 8:
Toimintalinja 4: Myönnetyn rahoituksen jakautuminen kehittämistavoitteittain

Kehittämistavoite: Työperusteisen maahanmuuton edistäminen

Työperusteisen maahanmuuton edistämässä on painotettu hankkeita, joilla kehitetään jo olemassa olevaa työvoimapalveluja täydentävää opastus- ja neuvontajärjestelmää. Hankkeissa on kehitetty menetelmiä, joilla on tuettu Itä-Suomeen töihin muuttavia jo heidän lähtömaassaan. Muuttajille on annettu tietoa ja valmennusta suomalaisesta työelämästä, työelämän pelisäännöistä ja kulttuurista sekä tarjottu ammattialakohtaista koulutustietoa ja kielikoulutusta. Koulutusta jatketaan työpaikoilla. Työpaikoilla on järjestetty myös monikulttuurista koulutusta kehittämällä työyhteisön valmiuksia työskennellä eri kulttuuritaustaisten henkilöiden kanssa.

Tärkeää kehittämistyötä on tehty myös työnantajien kanssa kehittämällä toimintamalleja ulkomaalaisten ammattilaisten rekrytoimiseen suoraan lähtömaasta. Erityisesti toimintaa on pilotoitu sosiaali- ja terveysalalla, jossa odotetaan yhä kasvavaa työvoiman tarvetta.

Hankkeita on kohdistettu myös tukemaan jo maassa olevien ulkomaalaistaustaisten henkilöiden työllistymistä kehittäen jo olemassa olevia toimintamalleja. Lisäksi hankkeissa on haettu muista EU-maista toimivia malleja ulkomaalaistaustaisten henkilöiden kotoittamiseen ja työllistämiseen. Monella EU-maalla on Suomeen verrattuna pidempi kokemus ulkomaalaistaustaisten henkilöiden vastaanotosta ja integroinnista osaksi yhteiskuntaa. Työperusteisen maahanmuuton edistämisen kehittämiseksi on toteutettu kahdeksan hanketta, joihin on myönnetty tukea noin 4,5 miljoonaa euroa.

Esimerkkejä kehittämistoiminnasta

Itä-Suomesta aktiivinen toimija maahanmuuttopolitiikassa

Itä-Suomi aktiiviseksi maahanmuuttopolitiikan pilotti-alueeksi -hanke oli yksi Itä-Suomen tulevaisuuden kysymykset -ohjelman neljästätoista makrohankkeesta. Hanke toteutettiin ylimaakunnallisesti Itä-Suomessa neljän maakunnan yhteishankkeena. Hankkeen hallinnointivastuu oli Etelä-Savon ELY-keskuksella. Hanke toteutti sekä maakuntakohtaisia että kaikkia maakuntia yhteisesti koskevia toimenpiteitä. Yhteisesti

ja erikseen toteutetut hankeosiot palvelivat koko Itä-Suomen tarvetta.

Hankkeen kohderyhminä olivat työnantajat (julkinen, yksityinen ja kolmas sektori), työperusteiset maahanmuuttajat ja viranomaiset ja vastaavat yhteistyötahot. Hanke palveli myös jo maassa olevia maahanmuuttajia. Alueet kehittivät yhdessä yli maakuntarajojen monipuolista maahanmuuttoasioiden toimintaa sekä loivat uusia ratkaisuja tulevaisuuden maahanmuuttajatyöhön. Hanke toimi ensisijaisesti verkostotoimijana ja kehittäjänä. Tavoitteena oli etsiä maahanmuuttoon pohjautuvia ratkaisuja elinkeinoelämän ja julkisen sektorin työvoimatarpeisiin, edistää jo maassa olevien maahanmuuttajien työllistymistä, nopeuttaa maahanmuuttajien kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan, jalkauttaa ulkomailta rekrytoinnin osaamista maakuntien toimijoiden keskuuteen, valmentaa työyhteisöjä monikulttuurisuuteen, edistää maahanmuuttajien yrittäjyyttä sekä jakaa tietoa yhteistyötahoille ja suurelle yleisölle.

Haasteena hankkeessa oli laaja maantieteellinen alue ja laaja hankesisältö. Kolmivuotisesta toimintakaudesta jäi elämään konkreettisia hyviä toimintakäytäntöjä, koulutusmalleja ja tapahtumaformaatteja, joita on osittain hyödynnetty myöhemmin toteutetuissa maahanmuuttohankeissa ja maahanmuuttajien kotoutumistyössä.

Hankkeen tuloksia ovat olleet mm. erilaiset koulutukset, uudet työkäytännöt, maahanmuuttajien yhteiskunnallista asemaa ja työmahdollisuuksia koskevat selvitykset sekä julkaisut. Lisäksi hankkeessa edistettiin alan toimijoiden välistä yhteistyötä, yritysyhteistyötä sekä myös EU:n ja muiden lähialueiden maiden välistä yhteistyötä

Jälkikäteen arvioituna hanke oli hyvissä ajoin liikkeellä mm. ulkomaisen työvoiman rekrytoinnissa ja työyhteisöjen monikulttuurisuuden kehittämisessä. Nämä teemat tuntuvat olevan vasta nyt ajankohtaisia. Hanke toimi kehittämisalustana hankekauden loppuosan eri maakuntien omille maahanmuuttohankeille. Hanke mallinsi ylimaakunnallisia toimintamalleja ja loi pohjan yhteiselle Itä-Suomen maahanmuuttotyön strategialle.

Itä-Suomi aktiivisen maahanmuuttopolitiikan pilot-tialueeksi -hanketta on toteutettu koko Itä-Suomen alueella vuosina 2008–2010. Yhteisen Itä-Suomen hankkeen päättymisen jälkeen työperusteisen maahanmuuton edistämistyötä jatkettiin Kainuussa *Kansainvälinen työvoima* -hankkeessa. Hankkeen toteuttajana toimii Kainuun ELY-keskus ja päätavoitteena siinä on kehittää kainuulaisten organisaatioiden ja

toimijoiden osaamista ja yhteistyötä maahanmuuttoasioissa ja työperusteisessa maahanmuutossa. Hanke on mm. järjestänyt koulutuksia sekä luonut toimijoiden välisessä yhteistyössä Kainuun maahanmuuttotyön linjaukset 2012–2015. Kansainvälisen rekrytoinnin toimintamallia on kehitetty yhdessä mm. metallialan yritysten kanssa. Varsinaisiin rekrytointeihin ei ole kuitenkaan vielä päästy vuoteen 2012 mennessä. Kansainvälinen rekrytointi kuitenkin nähdään mm. metallialan yrityksissä yhtenä varteenotettavana vaihtoehtona työvoimahaasteiden ratkaisemisessa.

Työperäinen maahanmuutto, maahanmuuttajien kotoutuminen ja työllistyminen

Itä-Suomen yliopiston toteuttama *Doktor – Lääkäreiden työperäisen maahanmuuton edistäminen* -hanke lievitti maakunnan terveyskeskusten lääkäripulaa. Hankkeeseen osallistuneet venäläiset lääkärit saivat suomen kielen koulutuksen lisäksi ammatillista täydennyskoulutusta ja tukea suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumiseen. Osa hankkeeseen osallistuneista lääkäreistä on jo päteväntynyt toimimaan lääkärinä myös Suomessa. Osalla hankkeeseen osallistuneista kahdeksasta lääkäristä on vielä pätevytymisprosessi kesken. Hankkeessa valmistettiin runsaasti oppaita ja muita materiaaleja tukemaan Suomeen muuttavien lääkäreiden sopeutumista työyhteisöihin. Pääsääntöisesti hankkeessa mukana olleet lääkärit työskentelevät edelleen alansa työtehtävissä Pohjois-Karjalassa.

Joensuun kaupunki toteutti *Joensuun maahanmuuttajapalveluiden kehittäminen* -hankkeen tavoitteenaan kehittää maahanmuuttajapalveluita sekä uuden kotouttamislain mukaista kuntayhteistyötä. Joensuun seudun kuntayhteistyössä on valmisteltu kuntien kotouttamisohjelmia, joihin liittyy seudullinen osio maahanmuuttajapalveluiden kuntayhteistyöstä. Sen ytimenä tulee olemaan maahanmuuttajia palveleva keskus. Hankkeen tuloksena syntyi maahanmuuttajapalvelumalli yhteisesti toteutettavista maahanmuuttajatoiminnoista ja niiden sisällöstä. Eri asiakasryhmien palveluprosessit selkiytyvät ja maahanmuuttajapalveluissa on valmius järjestää maahanmuuttajien alkuhaastattelut ja -kartoitukset sekä kotouttamissuunnitelmat ja niiden toteuttamisen seuranta yhteistyössä TE-hallinnon ja muiden kuntien kanssa.

Pohjois-Karjalassa hankkeissa on keskitytty erityisesti maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllisty-

DOKTOR-hanke toi lääkäreitä pohjoiskarjalaisiin terveyskeskuksiin.
Kuva: Mainostoimisto Fabrik, Annika Sutinen.

misen tukemiseen. Toimintalinjan hankkeissa on toteutettu useita koulutuksia, kursseja, tapahtumia ja oppaita, jotka tukevat maahanmuuttajien työllistymistä ja työperäisen maahanmuuton edistämistä.

Pohjois-Savossa toteutetun *Maahanmuuttajien osaaminen käyttöön, MOK* -hankkeen toiminnassa keskeisellä sijalla on ollut kansainvälisen rekrytointin mallin kehittäminen erityisesti sosiaali- ja terveysalalle. Kehittämistyössä on ollut tiiviisti mukana EURES-palvelut. Mallin pohjalta toteutettiin sairaanhoitajien rekrytointikokeilu Virossa ja rekrytointikokeiluja jatketaan eri maista työnantajien tarpeisiin perustuen. Rekrytointeihin liittyen on testattu eri tapoja toteuttaa sekä lähtömaassa tapahtuvaa koulutusta että kielikoulutusta. Hankkeessa on järjestetty yhteistyössä eri kumppaneiden kanssa kohtaamis- ja rekrytointitapahtumia, jossa työnantajat, viranomaiset ja maahanmuuttaja voivat tavata toisiaan. Hanke on ollut myös tukemassa Itä-Suomen maahanmuuttostrategian valmistelua, järjestänyt erilaisia tapahtumia ja koulutuksia mm. monikulttuurisen asiakaspalvelusta.

Maahanmuuttajien työllistyminen – Kansainväliset mallit työllistymispalveluiden kehittämisessä (INTO) -hankkeen kohderyhmänä olivat työllistymispalveluita tuottavat organisaatiot ja niiden henkilöstö sekä

työllistymispalveluita ostavat ja tilaavat organisaatiot ja niiden henkilöstö. Hankkeessa kartoitettiin Euroopan työllistymispalveluita tuottavia organisaatioita, joiden toiminta oli työllistymisen näkökulmasta vaikuttavaa. Kartoitusten perusteella valittiin opintomatkojen kohteet. Lisäksi hankkeessa kartoitettiin kansallisia toimintamalleja. Opintomatkojen tavoitteena oli löytää hyviä toimintatapoja, jotka olisivat siirrettävissä Pohjois-Savoon. Hyviä toimintatapoja ja käytänteitä käsiteltiin hankkeeseen perustetussa kehittämistyöryhmässä. Toimintamallien ja -tapojen soveltavuutta arvioitiin myös työyhteisöissä. Arviointityön perusteella käynnistettiin kaksi pienimuotoista kokeilua mentoroinnista sekä kalenterin käytöstä suomen kielen opetuksessa. Kummastakin kokeilusta saatiin erinomaisia, maahanmuuttajia hyödyntäviä kokemuksia. Matkoilta löydettiin myös käytänteitä, joita ei pystytty hankkeen toiminta-aikana testaamaan. Tällaisia käytänteitä olivat esim. Ruotsista Solnan kunnan malli toteuttaa maahanmuuttajatyötä, matching (työntekijän osaamisen ja työnantajan tarpeen kohtaanto eli ”mätsääminen”) sekä shadowing (”varjostaminen”). Näistä käytänteistä mm. mätsäämistä sekä Solnan mallin toimintatapaa kehitetään Kuopiossa ja Varkaudessa kuntakokeilujen yhteydessä vuosina 2012–2015. Opintomatkoiilla löydetty maahanmuuttajien työllistymisen edistämiseksi käyt-

Kuva: Ville Kinnunen.

tetyt hyvät menetelmät on koottu Hyvät käytänteet – Maahanmuuttajien työllistymisen edistäminen -kirjaseksi. Hankkeen toteutti Itä-Suomen yliopiston Koulutus- ja kehittämisspalvelu Aducate.

Kehittämistavoite: Yleinen kansainvälisyyskasvatus, hyvien käytäntöjen etsiminen, levittäminen ja valtavirtaistaminen

Tässä kokonaisuudessa on tuettu kansainvälisellä yhteistyöllä tapahtuvaa eri painopisteisiin kohdistuvaa kehittämistä 16 hankkeessa, joita on tuettu noin kolmella miljoonalla eurolla. Hankkeissa on haettu yhteisesti hyviä käytäntöjä oman kehittämistyön osaksi vieden ja ottaen opiksi muista EU-maista. Yhteistyötä on tehty kansainvälisten kumppaneiden kanssa koulutuksen ja tutkimuksen kansainvälistämisessä sekä koulutusliiketoiminnan edistämisessä. Yhteistyöhankkeissa on luotu toimintamalleja mm. oppilaitosten kansainväliseen yhteistyöhön, oppimisen ja työllistymisen käytänteiden parantamiseen, syrjäytymisen ehkäisemiseen sekä työssäoppimiseen. Hanketyön myötä niin toimijoiden kuin mukana olevien opiskelijoidenkin taidot ja rohkeus ovat kehittyneet kansainväliseen yhteistyöhön, tukien suvaitsevaisuuden ja monikulttuuristen työ- ja opiskeluympäristöjen rakentumista.

Esimerkkejä kehittämistoiminnasta

Kansainvälisyysosaaminen

Toisen asteen ammatilliseen koulutukseen on haettu hyviä käytäntöjä eurooppalaisista yhteistyöoppilaitoksista itäsuomalaisessa yhteishankkeessa *Opimme Euroopassa*. Hankkeessa keskityttiin erityisesti elinikäisen oppimisen avaintaitojen edistämiseen, syrjäytymisen ehkäisemiseen, työllistymisen edistämiseen, kouluviihtyvyyden edistämiseen sekä opetuksen ja työssäoppimisen käytänteiden parantamiseen. Hankkeessa muokattiin ja sovellettiin toimintamalleja itäsuomalaisiin ammatillisiin oppilaitoksiin sopiviksi. Hanke vahvisti opetushenkilöstön kansainvälisyysosaamista ja oppilaitosten kansainvälisiä verkostoja.

Kajaanin ammattikorkeakoulun kansainvälistymistä on tuettu *Kajaanin ammattikorkeakoulun kansainvälisen TKI-toiminnan edellytykset* -hankkeella. Tavoitteena oli uusien, oppilaitoksen ydinosaamista vastaavien kansainvälisten verkostojen etsiminen ja yhteistyön rakentaminen verkostoissa. Hankkeeseen osallistunut oppilaitoksen henkilöstö osallistui järjestettyihin oman alansa seminaareihin ja tilaisuuksiin. Henkilökunnan kv-hanketoiminnan osaamista lisättiin myös esim. koulutusten ja työpajatyöskentelyn avulla.

Savonia-ammattikorkeakoulun ja Savon ammattija aikuisopiston *Verkostohanke VerBi* -hankkeessa luotiin toimintamalleja oppilaitosten kansainväliseen yhteistyöhön. Hankkeessa oli mukana yhteistyökumppaneina oppilaitoksia Ranskasta, Saksasta ja Romaniasta. Hankkeessa mallinnettiin oppilaitosyhteistyötä yhteisen tuoteprojektin avulla. Tuoteprojektissa mukana olleet opiskelijat saivat projektista kokemusta työskentelystä kansainvälisessä tiimissä, kulttuurien tuntemusta ja kielitaitoa. Tätä kautta hankkeen hyö-

dyt näkyvät tulevaisuudessa myös yrityksille. Hanke on avannut mukana olleille oppilaitoksilla uusia ovia kansainväliseen koulutusyhteistyöhön.

Yhteistyö Itämeren alueella

Best Practices in the Baltic Sea Area -hankkeen tavoitteena on ollut edistää hyvien käytäntöjen vaihtoa ja juurruttaa uusia toimintamalleja kehittämistyössä mukana oleville tahoille Pohjois-Savossa. Hankkeen aikana on luotu pohjoissavolaisille toimijoille kansainvälisiä kumppanuuksia sekä etsitty hyviä yhteistyöverkostoja, joiden kautta voidaan yhtäältä markkinoida maakunnassa olevaa osaamista sekä toisaalta luoda uusia yhteistyömahdollisuuksia, joista hyötyisi pitkällä tähtäimellä myös alueen elinkeinoelämä. Osallistujatahoina hankkeessa ovat olleet mm. alueen EU-rahoittajaviranomaiset, kehittämissyhtiöt sekä koulutusorganisaatiot. Hankkeessa on ollut vahva koulutuksellinen näkökulma ja alueen toimijoille on tarjottu mahdollisuuksia mm. hanketoiminnan kriittiseen pohdiskeluun yhteisen työnopajatyöskentelyn kautta sekä pyritty vuorovaikutteiseen toimintatapaan sosiaalisen median avulla. Hankkeen aikana joukko maakunnan eri toimijoita on tutustunut Itämeren alueen maihin. Vierailujen tuloksena on löydetty erinomaisia malleja esimerkiksi siitä, miten Ruotsissa Taalainmaalla on tehokkaalla yhteistyöllä onnistuttu rakentamaan toimivia konsepteja energiatehokkaan maakunnan malliksi. Itämeren alueen maista on tuotu myös hyviä esimerkkejä Pohjois-Savoon hankkeen järjestämän kansainvälisen energiaseminaarin muodossa. Lisäksi on tutustuttu eri maiden tarjoamiin projektitoiminnan tukimalleihin. Tällaisten esimerkkien kautta toivotaan nousevan yhteistyömahdollisuuksia tulevaa ohjelmakautta varten. Konkreettisia yhteistyömahdollisuuksia

Best Practices in the Baltic Sea Area -hankkeessa on luotu kansainvälisiä kumppanuuksia pohjoissavolaisille toimijoille.
Kuva: Jari Sihvonen.

onkin hankkeen kautta jo aktiivisesti viety eteenpäin. Maakunnan toimijoille on hankkeen aikana myös tarjottu tietoa Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmista ja muista EU:n rahoitusohjelmista. Hankkeessa on myös tuotu esille ohjelmista rahoitettuja hyviä hankkeita, joissa pohjoissavolaiset toimijat ovat olleet partnereina. Yhteistyön ja tiedon jakamisen merkitys on korostunut. Hankkeella on pyritty ennen kaikkea aktivoimaan uusia toimijoita kehittämistoiminnan pariin sekä verkottamaan maakunnan toimijoita niin paikallisesti kuin kansainvälisestikin.

Venäjään liittyvää osaamista on kehitetty Kainuussa Woodpolis Oy:n *Venäjä-verkosto* -hankkeessa. Lähtökohtana oli luoda kontakteja venäläisiin puualan yrityksiin ja sitä kautta kehittää kainuulaisten puualan yritysten liiketoimintaa. Lisäksi haluttiin lisätä yhteistyötä oppilaitosten, tutkimuslaitosten, viranomaisten ja kehittämisorganisaatioiden kesken. Eroavaisuudet yritysten toimintatavoissa vaikuttivat siten, että yritysten kiinnostus rajat ylittävään yritys yhteistyöhön väheni. Hankkeen tuloksena syntyi kuitenkin mittava määrä lupaavia kontakteja useisiin eri tahoihin eri puolille Venäjää, erityisesti Luoteis-Venäjälle. Hankkeen tuloksia hyödynnetään Woodpoliksen koulutuspalveluiden tuottamisessa. Venäläiset toimijat ilmaisivat kiinnostuksensa Woodpolis Oy:n koulutuspalveluiden käyttöä kohtaan.

Lähteet

Hankkeiden tarkemmat tiedot ovat saatavilla rakennerahastotietopalvelusta, joka on työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämä internet-pohjainen palvelu. Sen avulla voi hakea tietoa ohjelmakaudella 2007–2013 toteutettavista EAKR- ja ESR-projekteista.

Tietopalvelun pääsivulla on nähtävissä rahaston ja ohjelmien/osioiden mukaan nimetyt linkit. Linkkien perässä oleva numero ilmaisee kyseiseen kokonaisuuteen kuuluvien projektien lukumäärän. Valitsemalla ohjelma-/osiokohtaisia linkkejä avautuu luettelo kyseiseen tavoiteohjelmaan kuuluvista toimintalinjoista ja ESR:n valtakunnallisen osion ollessa kyseessä näytetään listaus myös valtakunnallisen osion kehittämisohjelmista. Lisäksi tietopalvelussa on tekstihaku, jonka avulla yksittäisten hankkeiden tietoja voi hakea esim. liitteenä olevien taulukoiden projektikoodeilla. Tarkemmat ohjeet tekstihaun käyttöön löytyy tietopalvelusta.

Tietopalvelun osoite on:

<http://www.eura2007.fi/rrtiepa/>

Selaimen ns. URL-kenttään osoitetta kirjoittaessa tulee huomioida, että myös viimeinen "/" kauttaviivamerkki tulee kirjoittaa, koska ilman sitä tietopalvelun etusivu ei aukea.

Liitteet

Taulukot 5-15:

Itä-Suomen ESR-hankkeet toimintalinjoittain.

Taulukot on koottu hankkeista, jotka ovat vuoden 2012 loppuun mennessä saaneet rahoituspäätöksen. Taulukot on jaoteltu toimintalinjakohtaisesti ja kehittämistavoitteittain.

Hankkeet on luokiteltu rahoittajaviranomaisten toimesta, niiden pääasialliseen toimintaan perustuen.

Taulukko 16:

Indikaattoritiedot maakunnittain, kaikki toimintalinjat yhteensä (5.3.2013 tilanne).

Taulukko 17:

Hankkeiden määrä ja myönnetty tuki maakunnittain Itä-Suomessa

(vuoden 2012 loppu).

Taulukoiden tiedot on otettu EURA 2007 -järjestelmästä.

Taulukko 5

Toimintalinja 1: Työyhteisöjen joustavuuden ja monimuotoisuuden lisääminen; monimuotoistuvat työyhteisöt ja työhyvinvoinnin turvaaminen

Projektikoodi	Projektin nimi	Tuki
S10019	Kuntosavotta	1 230 700 €
S11869	Työhyvinvointia kansainvälistyvällä työpaikalla – Case Pohjois-Savo	633 270 €
S12030	Kaikilla on ikä – ikäjohtamisen mahdollisuudet työurien pidentämisessä ja työhyvinvoinnin kehittämisessä	662 501 €
S10092	SEITTI 2010	404 543 €
S10160	Työhyvinvointia ja kuntoutumista työssä mikro- ja pienryityksissä	238 356 €
S10220	Hyvinvoinnissa maaseudun voima	372 290 €
S10525	Työhyvinvointia kulttuurista -hanke. Työhyvinvointia tukevan kulttuuritoiminnan kehittäminen, pilotointi ja arviointi.	350 000 €
S10858	Tuettu uusi opettajuus ammatillisessa koulutuksessa (TUO)	459 100 €
S11211	Työyhteisöliikunnan kehittämishanke Pohjois-Karjalassa	434 775 €
S11528	KNOT	549 050 €
S11544	Vaske-hanke Väljästi asuttujen alueiden palveluiden kehittäminen	298 736 €
S11689	Taiten tuottoa – työhyvinvointia kulttuurista -toiminnan vakiinnuttaminen	410 000 €
S12167	Luova ja oppiva organisaatioverkosto Pohjois-Karjalassa (Love2)	269 320 €
S10084	Maaseutuyrittäjien työhyvinvointi	277 718 €
S10095	Haasta Itsesi Kunnolla – Maakunnallinen työpaikkaliikunnan ja henkilöstön hyvinvoinnin kehittämishanke 2008-2010	276 873 €
S10262	Tasa-arvo Kainuun hyvinvoinnin, työllisyyden ja kilpailukyvyn edistäjänä	234 211 €
S10993	Työhyvinvoiva Kainuu -esiselvitys	30 600 €
S11600	Hyvinvointi Hyrrä – räätälöidyt yritysten hyvinvointi- ja liikuntapalvelut	523 622 €
S12016	RKTL Kainuun tutkimusaseman toimintaedellytysten kehittäminen	222 609 €
S12039	MENESTY – hanke	223 100 €
S10101	Voimansiirto	593 859 €
S10227	Voimavuodet – Hyvinvoivat työyhteisöt	225 784 €
S10806	iTYÖLÄS – Työlähtöisen työterveyshuollon ja kuntoutuksen Itä-Suomen oppimisverkosto sosiaali- ja terveydenhuollon muuttuvien työorganisaatioiden ja pk-yritysten tukena	166 187 €
S11554	"Voi hyvin yrittäjä – Hyvinvointiohjelma Etelä-Savossa"	346 704 €
S11635	HYMY – hyvä maatalousyrittäjä	217 170 €
	Tuki yhteensä	9 651 077 €

Taulukko 6**Toimintalinja 1: Pk-yritysten johdon ja henkilöstön osaamisen vahvistaminen sekä tuottavuuden ja innovatiivisuuden kehittäminen yrityksissä**

Projektikoodi	Projektin nimi	Tuki
S10027	Futuuri Tulevaisuuden naisyrittäjä ja -johtaja	683 486 €
S10032	PK-yritysten kasvu ja kansainvälistyminen	2 462 525 €
S10033	Tuotteistetut palvelut	1 547 000 €
S10193	Oppimalla uudistuvat PK-yritykset	54 600 €
S10195	Infrarakentamisen ja kaivannaisalan työnjohdon koulutus	532 800 €
S10196	Ammattiosaajasta yrittäjäksi	655 000 €
S10256	Intl Practicum – kansainvälinen työharjoittelu yritysten kansainvälistymisen työkalu	592 469 €
S10661	Kaivannaisteollisuuden maapatojen sekä läjitysalueiden rakenteet ja turvallisuusnäkökohdat	54 260 €
S10677	Oppiva yritys	2 967 497 €
S10853	Itä-Suomen rakennusalan kehittämishanke	1 873 125 €
S10989	Yksikään ei huku – tuki pk-yrittäjille taantuman vaikutusten torjunnassa	526 400 €
S11112	Energiatekniikan teollisuusharjoittelu- ja täydennyskoulutushanke	240 000 €
S11148	Yhteishankintakoulutuksen kehittämisprojekti	352 688 €
S11268	Hyvinvointialan liiketoiminnan kehittäminen Pohjois-Savossa: esiselvitys- ja pilotointivaihe (vaihe 1)	466 170 €
S11290	Itä-Suomen Verkostoveturi	203 000 €
S11358	SaWe – Sairaanhoidtajaksi verkostoissa ja verkoissa	585 915 €
S11452	Metsäkylvöjen osaamiskeskittymä	250 000 €
S11559	YES-NYT	450 000 €
S11759	SENNI: sosiaalialan työllistämisen- ja tuotekehitysprojekti Green Care-menetelmin	380 800 €
S11817	Lupaosaajaksi – lääkkeiden, diagnostiikan ja lääkinnällisten laitteiden lupa- ja valvonta-asiat haltuun	199 941 €
S11937	TUUMA -hanke (Työvoima, urakointi ja ulkoistaminen maataloudessa -hanke)	219 097 €
S12050	Lomamaa Savo	26 945 €
S12054	TRIOplus – Teknologia-alan pk-yritysten kansallisen kasvuohjelman toteuttaminen Pohjois-Savossa	364 170 €
S12206	Vanhusten perhehoidon voima -hanke	211 200 €
S10008	Carelian Business Booster -kasvuohjelman koulutuspalvelut (KOUPA)	1 061 035 €
S10010	Pienyritysten koulutustuki – Protek	1 367 200 €
S10052	Outokummun hitsaus- ja koneistuskeskuksen ja muiden kehitysympäristöjen palvelujen tuotteistaminen ja pilotointi yrityksille, HiKo-palvelut	294 000 €
S10060	GLOBRO – Koulutuksella kohti kansainvälistä projektitoimintaa	350 000 €
S10343	Yritysten kehittämisen ja avainhenkilöiden koulutus- ja konsultointiohjelmat	4 398 825 €
S10434	Yrityskohtaiset asiantuntijaneuvontapalvelut	427 000 €
S10483	Pienyritysten koulutustuki – Protek; työvoimapolitiittisen koulutuksen hankinta hakemukseen 701299	858 289 €
S10674	Tulevaisuuden tuotteet ja tuotanto yrityskehitys- ja koulutusohjelma	327 244 €
S10849	Osaamisen hallinnan uudet innovaatiot kehittyvien sosiaali- ja terveyspalvelujen tukena	428 328 €
S10884	Tonal Innovation Center – TONIC	520 000 €
S11006	Sähköisen liiketoiminnan kehittämisohjelma	1 131 970 €
S11036	Creative Managers – Luovan talouden kansainvälinen erikoisosaaja- ja tuottajavalmennus	547 840 €
S11274	Metsä-, rakennus- ja puuteknologia-alan aasiaosaamisen kehittäminen	637 500 €
S11404	Itäsuomalaisten pk-yritysten markkinointiosaamisen kehittäminen	526 630 €
S11526	Itä-Suomen teknologiakeskusten hyvät käytännöt ja toimintamallit	278 200 €
S11529	Lisää potkua Venäjän kauppaan	521 900 €
S11591	TäsmäProto – osaamista sote-, palvelu- ja uusiutuvan energian alan yrityksille	1 514 000 €
S11696	Uudistuvan liiketoiminnan osaajat -ohjelma	1 063 200 €
S11867	Metsäpalveluyrittämisellä työpaikkoja ja palveluja maaseudulle	101 129 €
S11971	Julkisten hankintojen strateginen osaaminen	413 105 €

S12135	Asiakaslähtöisten omahoitoa ja etähoitoa tukevien sähköisten palveluiden ja palveluprosessien käyttöönoton innovaatiot perusterveydenhuollossa – ASSI-hanke	615 549 €
S12196	Ikäosaamisen ABC-Ikäosaamista pohjoiskarjalaiseen asiakaspalveluun	42 500 €
S12197	SIMO- simulaatio-oppiminen -kehittämishanke	42 500 €
S12198	Fotoniikan kaupallistamista tukevan koulutuksen kehittäminen.	204 000 €
S10167	SYKE-projektin esiselvityshanke	28 815 €
S10199	Liikkeenjohdon PD-koulutus VIII	12 415 €
S10302	Sähköisen hoitotyön kirjaamisen ja asioinnin käyttöönotto ja kehittäminen kainuulaisissa kolmannen sektorin asumis- ja hoiva-alan toimintayksiköissä	76 230 €
S10367	Mittalaitelaboratorion osaamisen kehittämisohjelma, KETO-ES	1 316 272 €
S10382	Nature Craft Finland	316 087 €
S10400	Pk-yritysten osaamisen kehittämispalvelut Kainuussa	3 463 806 €
S10617	Simulaatio- ja peliteknologian sekä peliliiketoiminnan osaamisen kehittäminen Kainuussa	532 832 €
S11000	ORDER	1 023 302 €
S11019	Kainuun Liikunnan kehittämisshanke eli Kainuun LIKE-hanke	312 562 €
S11035	Hyvinvointialan yritysten liiketoiminnan ja johtamisen valmennusohjelma	54 070 €
S11564	Mittalaitelaboratorion ja Biotekniikan laboratorion palvelututkimuksen ja innovaatiokyvykkyden kehittäminen (PALi)	580 477 €
S10070	Menestyvä luovuus	471 440 €
S10085	PRO-OSA – Tuottavuuden ja osaamisen proaktiivinen kehittämisshanke Etelä-Savossa	1 186 490 €
S10105	Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen kehittämisohjelma	5 302 000 €
S10212	HYVÄ JOHTAJA 2020, Johtamisosaamisen tuki -kehittämisshanke	500 527 €
S10213	RUSSIA SERVICES	547 673 €
S10304	Yritysten ympäristötietopalvelu osana YritysSuomi-palvelujärjestelmää	258 257 €
S10404	Etelä-Savon Kasvuyritysvalmennusohjelma	161 215 €
S10411	Tiedolla ja taidolla tavoitteisiin	596 981 €
S10616	Asiakkuudet ja myyntityö yritysten kilpailukytekijänä	652 750 €
S11075	Nature Craft Finland, Etelä-Savon osa-aluehanke	296 405 €
S11222	PROMOOTTORI – Tapahtumatuotannon tulevaisuuden palvelumallit Mikkelin seudulla	191 968 €
S11382	Lakeland Events – Savonlinnan seudulla tapahtuu	234 800 €
S11579	Luova Suomi Etelä-Savossa	185 538 €
S11628	Vesi liikuttaa ja kuntouttaa (VESKU) Vesiliikunnan ja vesiterapian kehittäminen Etelä-Savossa	218 382 €
S11634	Laadukasta liiketoimintaa luonnosta	367 265 €
S11655	BIZNES PO-RUSSKI	382 530 €
S11734	Uudistuva johtajuus – pk-yritysten kehittymisen tuki	415 100 €
S11836	LUONTOHOIVA -palvelukonseptien ja monitoimijaisen verkostojen kehittäminen Etelä-Savon alueella	458 770 €
S11853	Etelä-Savon kasvuyritysten huippuvalmennusohjelma	97 418 €
S11898	Ikäosaavat palvelualueet Etelä-Savossa	332 630 €
S11906	YY Living Lab – Yhteiskunnallinen yrittäjyys Etelä-Savossa	299 600 €
S12073	Kumppanuuspöytä – hyvinvointialan innovaatio- ja kehittämisrakenteen luominen Etelä-Savoon	167 345 €
	Tuki yhteensä	54 612 985 €

Taulukko 7

Toimintalinja 1: Yrittäjyyden edistäminen, alkavien yritysten tukeminen ja erityisryhmien yrittäjyyden tukeminen

Projektikoodi	Projektin nimi	Tuki
S10029	Omistajanvaihdosten tukeminen ja jatkajien hakeminen Pohjois-Savossa	1 155 424 €
S10035	SARKA Luova Pohjois-Savo	700 000 €
S10056	Osaamisintensiivisen yrittäjyyden edistäminen ja uuden liiketoiminnan kehittäminen	525 070 €
S10162	Startti yrittäjäksi	1 595 000 €
S10254	Laadukas tuote – laadukas tuotantoketju	342 681 €
S10305	Sähkökä-hanke, Testausprosessit nykyaikaisessa tuotekehitysprojektissa	244 836 €
S10469	Tietomalli rakentamisessa ja talotekniikassa, (TIRTA)	610 000 €
S10681	Startti yrittäjäksi, työvoimapolitiiset toimenpiteet	8 530 000 €
S10705	Terveyttä ja hyvinvointia edistävät hyvät käytännöt	537 712 €
S10949	Itä-Suomen Liikunnan kehittämishanke eli LIKE-hanke	870 828 €
S11009	Art Hub -hankekokonaisuus	692 598 €
S11159	TUAS	160 000 €
S11501	Musiikin erityispedagogiikan osaamiskeskittymä (MEOK)	190 000 €
S11593	Perhehoitoverkosto kantaa	138 312 €
S11683	Uusiutuvan energian osaamisen kehittäminen ja energia-alan täydennyskoulutus alueen nuorille sekä alan vaihdosta kiinnostuneille aikuisille	367 000 €
S11722	Yrityskummitoiminnan käynnistäminen Pohjois-Savossa	176 780 €
S11756	Osaamisesta liiketoimintamalliksi – Itäsuomalaisen toimijoiden tukeminen kriiseistä tai katastrofeista toipuvien ja kehitysmaiden toimintaympäristössä	526 000 €
S11915	HUOM!nen museossa – Kirkkomuseo kulttuurimatkailemijana	249 468 €
S12041	Tapahtumien yhteistoiminnan ja tapahtumamatkailun kehittäminen Kuopio-Tahko -alueella	42 500 €
S12057	Nuorten yrittäjien verkostoitumis- ja valmennus-hanke	218 310 €
S12061	Metsätaimiutuotannon integroidun kasvinsuojelun osaamispaketti	42 000 €
S12134	Konsepteista liiketoimintaa	42 160 €
S12138	Lääkehoidon yksilöllinen hallinta	40 000 €
S12164	Makers' House	159 570 €
S10006	Osaamisintensiivisten yritysten käynnistämisen tukeminen Joensuun seutukunnan alueella	762 613 €
S10316	Outokummun Sisältökaivos – Kansainvälinen peli- ja simulaatiostudio sekä yrityshautomotoiminta (kehittämisosio)	575 573 €
S10920	Advanced Collaboration for Entrepreneurship – ACE (Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden aluemalli)	350 000 €
S11536	Uusien yritysten perustamisen tukeminen yrityshautomotoiminnalla Joensuun ja Keski-Karjalan seutukunnissa	962 000 €
S11872	Pohjois-Karjalan pelialan kehittäminen, selvityshanke	41 735 €
S11873	Yrittäjyys ammatillisessa koulutuksessa	314 800 €
S12066	Hallittuja yrittäjäpolvenvaihdoksia Pohjois-Karjalassa	326 399 €
S12121	KIRKASTAMO	42 500 €
S12130	Oasis Game Inc. – selvityshanke	37 400 €
S10412	Kulttuuriyrittäjyyden kansainvälinen maisteriohjelma	694 460 €
S10510	Kainuun alueen seudulliset yrityspalvelut	2 670 119 €
S10848	TULISIELUT – Yrittäjyyden ABC luoville aloille YAT	45 000 €
S11464	Innovaatio- ja yrittäjyyskeskus Innova	464 780 €
S12174	SPARK (Kipinä)	221 916 €
S10062	Ideasta liiketoiminnaksi – aloittavan yritystoiminnan tukeminen	203 000 €
S10063	Yritystä Itä-Savoon – Alkavien yrittäjien neuvonta- ja tukipalvelu Savonlinnan Seudulla	392 250 €
S10074	Miktech yrityshautomo	550 862 €
S10257	KYY – Kohti Yrittäjyys Yhteiskuntaa: Ideasta liiketoiminnaksi – aloittavan yritystoiminnan tukeminen	396 963 €
S10267	Nuoren yrityksen tuki – NYT täydennettynä Senioriyrittäjyyden tuella SYT (lyhenne: NYT SYTY)	1 482 404 €

S10524	LOVE, Luova ja oppiva organisaatioverkosto Etelä-Savossa	572 783 €
S10633	NYT- työvoimapolitiiset toimet	296 800 €
S10690	FIRMA- Yrittäjyyteen valmentaminen toisella asteella	728 338 €
S11031	Luovien alojen yrittäjyys Etelä-Savon vahvuudeksi	198 100 €
S11045	YES-keskus – tukemaan Etelä-Savon oppilaitosten yrittäjyyskasvatusta -	378 500 €
S11371	Yhdessä yrittämään! – Itä-Suomi	312 200 €
S11586	Start Up -valmennus uuden yrityksen kasvun tukena	256 514 €
S11763	Nuorten Yrittäjyystalo/Yrittäjyysvalmennus	164 493 €
S12020	FIRMAXI – yrittäjyyttä vahvemaksi	269 344 €
	Tuki yhteensä	31 868 096 €

Taulukko 8

Toimintalinja 2: Työmarkkinoiden toimivuuden edistäminen sekä työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannon varmistaminen

Projektikoodi	Projektin nimi	Tuki
S10133	Osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen – Työvoimaresurssit käyttöön	1 038 264 €
S10326	Osaavaa työ- ja työhönvalmennusta: työ- ja työhönvalmennuspalveluita tarjoavien organisaatioiden toiminnan ja henkilöstön osaamisen kehittäminen	755 798 €
S10744	Varkauden seudun äkillinen rakennemuutos -hanke (Äkkimuutos-hanke)	726 800 €
S10968	Kohti nousua	423 200 €
S11146	Reiska – ratkaisuja rakennemuutokseen	496 480 €
S11164	Työvoimapolitiisten toimien hallinnointihanke, Pohjois-Savo	375 500 €
S11729	PARTNERI- tulosta ja tulevaisuutta työelämään	206 844 €
S11765	PARTNERI- tulosta ja tulevaisuutta työelämään/ Työvoimapolitiiset toimet	140 000 €
S11794	Navitas Rekry	658 471 €
S11812	Työvoimakoulutuksen työelämäläheiset mallit	265 115 €
S11815	Työvoimakoulutuksen työelämäläheiset mallit – työvoimapolitiiset toimet	1 260 000 €
S11914	Työtä ja koulutusta Pohjois-Savossa	388 635 €
S11916	Työtä ja koulutusta Pohjois-Savossa/ Työvoimapolitiiset toimet	885 000 €
S12127	ETAPPI open -hanke	502 022 €
S12128	ETAPPI open / Työvoimapolitiiset toimet	150 000 €
S12171	Navitas Rekry / Työvoimapolitiiset toimet	670 000 €
S12179	Selvitys luonnon-, metsä- ja ympäristötieteellisen osaamisen tarpeista ja työllistymisen/työllistämisen mahdollisuuksista Itä-Suomen alueen yrityksissä	42 000 €
S12225	Työurien jatkaminen	39 804 €
S10051	Työtieprojekti -tie työhön Pielisen Karjalassa	325 400 €
S10054	Työvoimaa metsäalalle	187 600 €
S10219	Hakijasta tekijäksi	767 863 €
S10315	Keski-Karjalan työvoimapörssi	259 776 €
S10555	Profiloidu osaajaksi / Työvoimapolitiiset toimet	920 673 €
S10556	Hakijasta tekijäksi / Työvoimapolitiiset toimet	791 007 €
S10557	Keski-Karjalan työvoimapörssi / Työvoimapolitiiset toimet	492 481 €
S10558	Työtieprojekti -tie työhön Pielisen Karjalassa / Työvoimapolitiiset toimet	987 004 €
S11076	Pohjois-Karjala TL2 rinnakkaishankkeiden hallinto ja tukirakenne	540 335 €
S11160	Äkillinen rakennemuutos Joensuu	547 746 €
S11166	Innovaatioassistentti – korkeakoulupohjaista osaamista yrityksiin ja työorganisaatioihin	493 725 €
S11281	Innovaatioassistentti – korkeakoulupohjaista osaamista yrityksiin ja työorganisaatioihin / työvoimapolitiiset toimet	209 000 €
S11324	Nuorten tuki / Työvoimapolitiiset toimet	1 900 000 €

S11437	Akseli	617 350 €
S11530	Uusi SeutUra – Uudet seututyömallit äkillisestä väestörakennemuutoksesta johtuvien työvoimaongelmien ratkaisussa	408 947 €
S11664	Työvoima 2013+	1 738 000 €
S11793	Korkeastikoulutettujen työllistymis- ja ohjauspalvelut Pohjois-Karjalassa	431 800 €
S11904	Hyvinvoinnin alueellisen tiedontuotannon kehittäminen SOHVI-hanke	272 000 €
S11938	Koulutus- ja työsiirtymät, toimijuus ja ohjaus: Esivaihe	42 500 €
S12140	Toimijuuden tuki: Koulutus- ja työsiirtymät, toimijuus ja ohjaus	567 032 €
S10073	Kainuulainen työ- ja terveystuon toimintamalli -projekti	1 563 560 €
S10179	Kaira-projekti – Vaikuttavuutta Kainuun rakennetyöttömyyden purkamiseen	832 905 €
S10210	Työtä kaikille-hankkeen valmisteluhanke	74 025 €
S11029	Vankilaopetuksen hyvät käytännöt ja kehittäminen; Vakes Kainuu	195 984 €
S11816	Näytön aika	348 877 €
S11298	Työkuntovalmennus ja työllistymismallin kehittämis- ja pilotointihanke; TyöKuntoValmennus	235 716 €
S11300	Työvoimakoulutusosio, TyöKuntoValmennus	311 284 €
S12072	Osallistuva ohjaaja-menetelmä	50 000 €
	Tuki yhteensä	25 136 523 €

Taulukko 9

Toimintalinja 2: Sosiaalisen osallisuuden edistäminen yhdenvertaisten työmarkkinoiden kehittämiseksi

Projektikoodi	Projektin nimi	Tuki
S10083	VÄLKE – Väilyömarkkinoiden kehittämishanke 2008-2010	1 800 000 €
S10127	VIRE	1 235 358 €
S10138	ETAPPI – Iisalmen seudun väilyömarkkinahanke	1 521 423 €
S10323	VASTAANOTTAVA POHJOIS-SAVO	974 583 €
S10477	Pohjois-Savon YTY / Työvoimapolitiittiset toimet	1 640 000 €
S10478	Vire / Työvoimapolitiittiset toimet	1 119 197 €
S10480	Välke – Väilyömarkkinoiden kehittämishanke 2008-2010 / Työvoimapolitiittiset toimet	918 000 €
S10481	Etappi -Iisalmen seudun väilyömarkkinahanke / Työvoimapolitiittiset toimet	1 289 796 €
S10736	KUTSU – Kuntouttava työtoiminta, suuntana työelämä (Kuntouttavan työtoiminnan kehittämisprojekti)	158 533 €
S10897	Savon nuorisotiedotus	555 380 €
S10962	Asumisen tuki työllistymisen edistäjänä (ATTE)	560 897 €
S11098	ISKE – Itä-Suomi kohtaa Euroopan	147 263 €
S11205	Vankikoulutuksen kehittämishanke	40 450 €
S11210	Vankikoulutuksen kehittämishanke/työvoimapolitiittiset toimet	140 000 €
S11320	Venäläisille maahanmuuttajille suunnatun Mosaiikki-lehden julkaiseminen Pohjois-Savossa	44 000 €
S11460	Työpäivä-hanke	311 000 €
S11470	Lähde – voimaa matkalle -projekti	700 000 €
S11785	Kunnolla ammattiin!	300 000 €
S12133	Startti opinnollistamiseen	417 000 €
S12139	Luovat Erot -verkoston kehittämishanke	40 000 €
S12208	VAKAA -hanke	139 304 €
S12214	Ylä-Savon TOIMI-työvalmennussäätiön kumppanuuden ja vaikuttavuuden kehittämishanke	42 000 €
S10157	VETÄVÄ 2	194 901 €

S10314	Profiloidu osaajaksi	292 673 €
S10334	Vaikeavammaisten yhteiskunnallisen tasa-arvon ja osallisuuden kehittäminen	1 071 431 €
S10734	Tieto hanksaan – Tiedonhallintataitoja verkossa ja livenä	246 136 €
S10946	Työtä ja restaurointiosaamista Joensuun maaseudulle	562 000 €
S10948	Työtä ja restaurointiosaamista Joensuun maaseudulle / Työvoimapolitiittiset toimet	1 001 460 €
S10952	Helppi	300 000 €
S10953	Helppi / Työvoimapolitiittiset toimet	500 000 €
S10976	Oppimisvaikeudet työelämässä	320 400 €
S11193	MONIKKO – monikulttuurisen kasvatustyön, kotoutumisen ja opetuksen kehittäminen	410 800 €
S11527	Monikulttuurinen Lieksa	300 000 €
S11862	Kohtaamo nuorten virtuaalisen ja fyysisen kohtaamisen uudet ympäristöt	207 652 €
S12166	Omakielisten koto-valmentajien kokeiluhanke	50 000 €
S10089	Sytyke; Hyrynsalmen sosiaalisen työllistämisen ja työpajan kehittämishanke	157 412 €
S10100	Juuret ja siivet – Maahanmuuttajat aktiiviseksi osaksi kainuulaista yhteiskuntaa	1 417 013 €
S10229	Perkuu Kainuun rakennetyöttömien kuntoutushanke	330 849 €
S10621	Perkuu-hanke (S10229)/ Työvoimapolitiittiset toimenpiteet	186 685 €
S10626	Sytyke-hanke (S10089)/ Työvoimapolitiittiset toimenpiteet	89 000 €
S11086	Työvalmennuskeskus Työsilta-hanke	1 024 300 €
S11087	Työvalmennuskeskus Työsilta -hanke (S11086) /työvoimapolitiittiset toimenpiteet	1 687 900 €
S11088	Töihin-hanke	295 847 €
S11091	Töihin -hanke (S11088) /työvoimapolitiittiset toimenpiteet	712 112 €
S11232	Puhevammaisen henkilön työhön paluun esteiden poistaminen	165 691 €
S11277	TALAS- kehittämishanke	364 896 €
S11308	TALAS- kehittämishanke(S11277)/Työvoimapolitiittiset toimenpiteet	622 279 €
S11889	KOTVANEN, kohdennettu työelämään valmentautuminen	353 616 €
S10012	MEET -hanke	801 124 €
S10049	Liike Luo Elämää	538 800 €
S10192	Työyhteisöjen monimuotoisuus	231 519 €
S10209	Maahanmuuttajat työvoimaksi Etelä-Savossa	2 504 342 €
S10241	Väylä-hanke	1 199 400 €
S10403	"Vaaksa" – Mikkelin seudun välityömarkkinoiden kehittämishanke	2 046 766 €
S10549	SISARMEET -hanke	895 673 €
S10559	Voimavuodet – Takaisin työelämään	153 619 €
S10562	Miehet ja syrjäytyminen	210 154 €
S10603	Näkymiä ympäristöön – tienvarsien kunnostustöitä Etelä-Savossa	823 242 €
S10629	Väylä-hanke, työvoimapolitiittiset toimet	1 100 000 €
S10630	Vaaksa-projekti, työvoimapolitiittiset toimet	1 748 055 €
S10632	POINTTI – työvoimapolitiittiset toimet	137 300 €
S11370	Ympäristöhoitotyöt Etelä-Savossa	397 547 €
S11502	MEETIT	693 345 €
S11537	KANAVA – työvoimaa avoimille työmarkkinoille	940 100 €
S11823	MARTHA, maahanmuuttajanaisten integroitumisen tukeminen	436 948 €
	Tuki yhteensä	41 817 171 €

Taulukko 10**Toimintalinja 2: Nuorten työllisyysvalmiuksien kehittäminen**

Projektikoodi	Projektin nimi	Tuki
S11178	Nuorille töitä	971 650 €
S11181	Nuorille töitä/työvoimapoliittiset toimet	702 800 €
S11918	Uraohjaamo	956 255 €
S11919	Uraohjaamo – työvoimapoliittiset toimet	300 000 €
S10231	AmmattiURA -hanke	669 797 €
S10232	AmmattiURA -hanke, muut seutukunnat	440 000 €
S10797	UraKompassi – Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden uraohjauksen kehittäminen	232 507 €
S10909	JOUTUKE – Joensuun Urheiluakatemia oppilaitosyhteistyö- ja tukipalvelumallin kehittäminen	204 636 €
S11207	Nuorten tuki -hanke	3 097 413 €
S11691	Hyvinvoiva oppilaitos – Hyvä Amis	309 300 €
S11974	Nuorten yhteiskuntatakuu todeksi (Takuu todeksi)	541 259 €
S10335	Erityisryhmien työnhaun ja koulutusedellytysten parantaminen hyödyntäen taiteen eri osa-alueita, Matkakumppanit	244 873 €
S11286	Nuorten ammatinvalintaan ohjaava toiminta Kainuussa	585 855 €
S12191	Pop Rock -Voimaantumisen ja syrjäytymisen ehkäisy osana ammatinvalintaa Kainuussa	584 543 €
S10079	Etelä Savon urheiluakatemia	336 833 €
S10087	VENTTIILI – Etelä-Savon toisen asteen opiskelijoiden ammattiurien kehittämishanke	924 626 €
S10308	Verkko	1 450 980 €
S10608	Pajalta tutkintoon – uusien työpajamallien kehittäminen	486 054 €
S11378	NUORTEN TEKO-PAJA	410 958 €
S11381	Nuorten ammattilaisten valmennushanke NASEVA	856 495 €
S11389	Nuorten ammattilaisten työvoimapoliittinen koulutushanke NOHEVA	302 100 €
S11489	Iskussa Inttiin	204 000 €
S11512	NÄYTÖN PAIKKA – Pajat ammattitutkinnon näyttöpaikoiksi	185 055 €
S11524	"Vartti" – Mikkelin työpajojen uudistamishanke	574 845 €
S11534	URAOHJAUS – joustavasti toiselta asteelta ammattikorkeakouluun	419 967 €
S11739	Nuorten ohjauspalvelujen kehittämishanke Olkkari	500 100 €
S11959	KYTKIN	227 149 €
	Tuki yhteensä	16 720 050 €

Taulukko 11**Toimintalinja 3: Alueellisten osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointi**

Projektikoodi	Projektin nimi	Tuki
S11265	Pohjois-Savon alue-ennakoinnin kehittämishanke 2010-2013	288 801 €
S10169	AlueEnnako Alueellinen ennakointi työkaluksi Pohjois-Karjalassa	578 833 €
S10688	Kotti-East	349 070 €
S11130	Kaivosalan työvoiman turvaaminen ja osaamisen parantaminen	154 900 €
S11429	Työelämän koulutusneuvojat	155 400 €
S11663	POKETTI – Pohjois-Karjalan ennakointityön yhteinen toimintamalli	423 300 €
S10303	Ennakoimalla eteenpäin Etelä-Savossa	345 435 €
S11504	(T-hanke), TENHO – Työllisyyden, ennakoinnin, nuorten työllisyyden, hankinnan ja osaamisen kehittämisen hanke	1 989 000 €
S10341	Keski-Karjalan II asteen koulutusstrategia	36 050 €
S10342	Metsäalan uuden liiketoiminnan ennakointi	395 877 €
	Tuki yhteensä	4 716 666 €

Taulukko 12

Toimintalinja 3: Työelämälähtöisten ja -läheisten palvelu- ja koulutusjärjestelmien kehittäminen

Projektikoodi	Projektin nimi	Tuki
S10020	ENTERPRISE DEVELOPMENT HIGHWAY	459 450 €
S10021	Panosta Palveluun -kehittämishanke	541 295 €
S10022	Yritys-Suomi -hanke	244 000 €
S10269	Aikuisopetuksen kompetenssin toteuttamisohjelma II	1 010 000 €
S10282	Siviilikriisinhallinnan asiantuntijuuden alueellinen kehittämisshanke 2008–2012	1 249 863 €
S10348	Metallialan Oppimistehdas ja digitaalisen tuotannon tutkimusyksikkö	1 441 500 €
S10349	PeLE – Henkilökohtaisten oppimisympäristöjen kehittäminen	558 270 €
S10796	Virtukampus	665 194 €
S10838	Savon Taitajat	998 000 €
S10902	Osaamo – osallistumistalous ammattioppilaitoksissa	441 878 €
S10905	IV-PUHTAAKSI -hanke	349 108 €
S10959	Educa Learn	676 101 €
S10961	Hammaslääketieteen koulutuksen käynnistäminen Itä-Suomen yliopistossa	262 500 €
S11225	e FORA	400 000 €
S11226	Muovikomposiittituotteiden ja valmistusmenetelmien kehittäminen	321 570 €
S11239	Teollisen pintakäsittelyn koulustehdas	439 580 €
S11240	Laadukkaat kotityöpalvelut Itä-Suomessa	660 200 €
S11243	Kansainvälistymis- ja innovaatiopalvelujen toimintamalli	490 000 €
S11380	Insinööriopetuksen uusi toteutustapa CDIO-mallia soveltaen	250 000 €
S11408	Ylä-Savon toisen asteen koulutuksen kehittämistä koskeva yhteistyöhanke MAHIS+	286 800 €
S11423	Virtuaalinen ikääntyvän ideaalikota oppimis- ja kehitysympäristönä (HIMA)	739 999 €
S11427	Sosiaalityön koulutuksen työelämälähtöisyyden kehittämisshanke Itä-Suomessa	170 604 €
S11467	Työelämässä hankitun osaamisen tunnustaminen Itä-Suomen korkeakouluissa	370 000 €
S11469	Myynnin johtamisen osaaminen, MYYJO	585 000 €
S11486	Rautaa rajoitta – toiminnan kehittäminen, ESR	140 000 €
S11490	Ammatillisen koulutuksen työelämävastaavuuden kehittäminen yhteistyössä yritysten kanssa -projekti	491 374 €
S11643	Eläinterveyden tekijät	635 970 €
S11881	Yhteisöllisen toiminnan kehittäminen tehostettua läsnäoloa vaativissa tilanteissa (Viekku)	149 529 €
S11890	Konetaito: Koneistutuksen taimituotanto- ja huoltoketju	160 500 €
S11936	"Yhessä" – Ylä-Savon yhden luokun yrityspalvelut	255 406 €
S11956	Plan C	368 620 €
S12063	Rakenna polkusi ammattikorkeakouluun	150 000 €
S12109	Kansainvälisen liiketoiminnan ja myynnin johtamisen kehittämisshanke -KALIMY	39 560 €
S12119	AUKOPA – ESR, Konepaja-automaation koulutuksen ja työmenetelmien kehittäminen	250 000 €
S12142	Kokonaisarkkitehtuurin osaaminen hyvinvointipalveluissa	350 000 €
S12145	Mestari-tapahtuman kehittämisshanke	42 000 €
S12212	Työelämäntulkauksen asema työelämässä ja tulkikoulutuksessa	46 155 €
S10007	Osaamisen kehittäminen sähköisessä liiketoiminnassa	400 000 €
S10009	Osaamisperustaisen yrittäjyyden ja uuden liiketoiminnan synnyn edistäminen Pohjois-Karjalassa	500 000 €
S10108	Alueellisen opiskelun resurssikeskuksen perustaminen, "Kampus"	256 002 €
S10126	Tarkkuustekniikan koulutuksen kehittäminen	300 000 €
S10128	AIVO – Aikuisopiskelun tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut	990 000 €
S10130	Vahvaa osaamista Pohjois-Karjalaan työyhteisöistä	779 187 €
S10137	VYÖHYKE – nuorisovaltuuston osaamisyyhteisö	402 196 €
S10239	Kaivannaisteollisuuden osaamispalvelut -kehittämisshanke	581 000 €
S10429	Yritys-Suomi -palvelujen kehittämisen hanke	164 678 €
S10670	Itä-Suomen Taitaja -osaaminen	493 321 €

S10730	Hyvinvointialan oppimis- ja kehitysverkosto	283 216 €
S10865	Pohjois-Karjalan Verkko-Opisto	570 000 €
S10958	Korkeakouluista uutta osaamista Keski-Karjalaan (KUOKKA)	300 000 €
S11188	Keski- ja Itä-Euroopan metsätietopalvelu (KIEMET)	510 000 €
S11208	Työllistymispalveluiden kehittäminen Pohjois-Karjalassa (TYPKE)	1 039 000 €
S11313	KOMEET – Kone- ja metalliteknikan osaamis- ja koulutusverkosto	400 000 €
S11318	DIGIREGION – Digitaalisen sisältöliiketoiminnan kansainvälistämisen alueelliset kehittämis- ja tukipalvelut	350 260 €
S11407	Uusiutuvat liikennepolttoaineet Pohjois-Karjalassa – osaamisen kehittäminen	330 290 €
S11442	KOPSU – Korkeasti koulutettujen oppisopimustyyppisen koulutuksen kehittämishanke – Työssä ja Työstä oppien	940 000 €
S11541	Itä-Suomen yliopiston LUMA-toiminnan käynnistäminen	280 000 €
S11542	Metsänhoitotöiden koneellistaminen, kehittämishanke	328 724 €
S11688	Kumppanit –Työelämä korkeakoulun kumppanina	212 565 €
S11690	Hajautetut biojalostamot	345 800 €
S11698	UEF International – Itä-Suomen yliopiston koulutusosaamisen vienti: palvelujen tuotteistaminen kansainvälisille markkinoille	500 000 €
S11865	Prosessiteollisuuden koulutuskeskus, kehittämishanke	145 600 €
S11871	Tuloksetas työllistäminen – työllisyyspalvelujen vaikutusten arvioinnin ja tulosindikaattorien kehittäminen.	327 000 €
S11900	Opetuskaivos, kehittämishanke	103 200 €
S11993	Itäsuomalaista osaamista urheilijan polulle	209 308 €
S12065	Kulttuurimatkailullinen Venäjä-pilotti	42 500 €
S12146	Kannattava työllistäminen – työllisyystoimien yksilöllisten tavoitteiden ja taloudellisten seurausten arviointi	244 257 €
S12157	Suurtapahtumat ja Joensuun laulurinne	42 500 €
S12158	Harjoitus- ja työtilahotelli	42 500 €
S12180	Metsäbiotalouskeskus -selvityshanke	42 500 €
S10234	Ajoneuvotietojärjestelmien osaamisen ja opetuksen integroinnin kehityshanke Kajaanin ammattikorkeakoulussa	426 100 €
S10265	Liikuntateknologian maisteri- ja tohtorikoulutus (Vuotech)	719 670 €
S10272	Englanninkielisen liikunnanohjaajakoulutuksen suunnittelu ja integroiminen Kainuuseen	95 962 €
S10329	Tulevaisuuden työvoima	3 481 453 €
S10353	Työt ja yrittäjyyttä Taiteen ja kulttuurin Senioriakatemiassa	174 460 €
S10471	Elintarvikebiotekniikan maisterikoulutus ESR	613 460 €
S10609	Uuteen työhön	1 391 000 €
S10695	VuokattiCampusTube	348 100 €
S10889	Aikuiskoulutuksen ohjauspalvelut – Kainuu-verkosto	230 658 €
S10922	KAVERI verkko-oppijan tuki	118 153 €
S10991	Runolaulun pottku (pedagogiikan, opetusmodulien, taiteellisten, tutkimus- ja koulutusmenetelmien ulottuvuuden kehittämishanke)	342 090 €
S11017	Kansainvälisten opiskelijoiden integrointi Kainuuseen	75 941 €
S11095	KIVI – Kainuun lukioiden pedagoginen yhteistyöhanke	196 711 €
S11150	Liiketalouden saumaton urapolku aikuisopijoille	544 949 €
S11184	Sähköisen liiketoiminnan osaamisen ja palvelujen kehittäminen Kajaanin ammattikorkeakoulussa	103 387 €
S11234	MoSpa Moniammatillisuutta sparraamassa, Kainuu	70 363 €
S11394	Sotshin olympialaiset, koulutuksen valmisteluhanke	46 758 €
S11399	Sosiaalityön koulutuksen työelämälähtöisyyden kehittämishanke Kainuussa	61 572 €
S11414	Laadukasta kotityöpalvelua Kainuussa	252 463 €
S11474	Liikuntateknologian kansainvälisen tutkimustoiminnan ja yritysysteistyön kehittäminen Vuokatissa (Vuotech)	925 650 €
S11570	Eco Training	378 938 €

S11811	ArtTavis-esiselvitys	123 747 €
S11818	Kaivannaisalan osaamisen kehittäminen Kajaanin ammattikorkeakoulussa osana Pohjois-Suomen korkeakouluverkostoa	304 057 €
S11879	TYÖELÄMÄÄN VALMISTUMISEN JÄLKEEN -TELMA	110 797 €
S12010	Toimintamalli ja rakenne sosionomikoulutukselle Kainuussa	68 110 €
S12042	IB SPORT	235 098 €
S12151	VAKA -kehittämishanke	441 702 €
S12205	Ohjaushenkilöstön ammatillisen osaamisen koulutus- ja kehittämishanke	206 143 €
S10094	Juvenia – Nuorisoalan osaamiskeskittymä	586 800 €
S10306	Toimivat välityömarkkinat Etelä-Savoon. Välityömarkkinoiden tukirakenne-hanke.	621 095 €
S10307	Työtä ja Elämää Etelä-Savossa TEESA	1 560 047 €
S10332	Aikuislaskutuksen ohjauspalveluhanke	1 725 865 €
S10694	eAmmattipolut	545 850 €
S10996	Etelä-Savon teollisuuden osaajat	581 000 €
S11215	POVERI , voimaa logistiikka-alan koulutukseen Itä-Suomessa	827 408 €
S11309	Itä-Suomen kirjastohenkilöstön pätevöittämisskoulutus KIPA	386 930 €
S11622	Avoin ammattiopisto Etelä-Savossa	575 186 €
S11627	TaTu 2 – Taide- ja taitopainotteisen opettajankoulutuksen tutkimuksen vahvistaminen	340 000 €
S11720	Erityisen hyvää oppia	321 500 €
S11721	Koulutusvienti kasvuun !	511 186 €
S11822	Sulautuvan oppimisen tutkiminen – opetusteknologia ja oppimisympäristöt opettajankoulutuksessa	257 771 €
S11960	Luomulla etumatkaa Etelä-Savolle valmennusohjelma	507 465 €
S11966	Versoverkko Etelä-Savoon	119 072 €
S10111	Aluekehityksen strategisen osaamisen vahvistaminen	354 211 €
S12165	Kaivannaisalan strategian 2010 – 2014 toteutuksen aktivointi Pohjois-Karjalassa	60 000 €
S10908	Palvelujen kehittäminen ja prosessijohtamisen käyttöönotto	122 564 €
S10778	Taide- ja taitopainotteisen opettajankoulutuksen tutkimuksen ja pedagogiikan kehittämisen hanke TaTu	210 000 €
S11025	Tehokas ja vaikuttava hyvinvointipalvelutuotanto	275 764 €
	Tuki yhteensä	51 722 835 €

Taulukko 13

Toimintalinja 3: Innovaatioympäristöjen ja -verkostojen luominen ja tukeminen

Projektikoodi	Projektin nimi	Tuki
S10088	ENC- pinnoitusohanke	355 998 €
S10181	Oppimistori-toiminta – avaimia Pohjois-Savon väestön hyvinvoinnin edistämiseen	589 672 €
S10183	PROMIS-keskuksen toimintamallin ja -rakenteen sekä prototyypipalveluiden kehittämishanke	600 000 €
S10266	Toimintaedellytysten luominen bioenergian tuotannon ja käytön vaikutusten tutkimuskeskukselle	502 028 €
S10268	Biokeskus Kuopion innovaatio toiminnan ja verkostoitumisen kehittäminen	640 688 €
S10319	Korkeakouluverkoston innovaatiopalveut (KIP)	675 153 €
S10392	Mobiiliteknologia tuutoroinnin tukena	384 472 €
S10565	Ympäristöriskinarvioinnin koulutuksen huippuyksikön kehittäminen Itä-Suomeen	876 600 €
S10628	Metsäpalvelun osaamiskeskittymän ja tutkimus- ja kehittämisverkoston luominen Itä-Suomeen	399 000 €
S10659	MEDIPOJKU, Lääketieteellisen teknologian tuotekehityspolku	380 000 €
S10699	Puhdastila tutkimus- ja koulutuskeskus	600 250 €
S10863	Tapahtumamatkailuosaamisen uudet rakenteet	136 500 €
S10901	Nanokokoluokan läpäiselektronimikroskopian kehittämishanke 2009-2011 (NANOTEM)	415 620 €
S11021	Kestävyyttä Itä-Suomen ruokapalveluihin -KestITÄ	615 395 €
S11105	SuuPIRSSI	348 925 €
S11212	Monimuotoisen röntgendiffraktiotutkimuksen käynnistämishanke Kuopion kampuksella 2010–2011 (Multi-XRPD)	178 600 €
S11247	RFID-tekniikan soveltaminen tuotantoteollisuudessa	494 000 €
S11297	Vesialan tutkimuksen ja koulutuksen yhteistoiminnan kehittäminen ja yhteisen toimintamallin määrittäminen	130 551 €
S11334	NYT Nykyaikainen navetteknologia osaamisverkostohanke	470 000 €
S11432	Alzheimerin taudin tutkimus-, koulutus- ja innovaatioverkosto	400 000 €
S11448	JUTI-julkisten tilojen innovatiivisten sisäpintamateriaalien tuotteistaminen sekä verkottuneen asiantuntijuuden tuomat liiketoiminnan mahdollisuudet	480 000 €
S11451	R&D Riskiturva -hanke	343 000 €
S11468	Open Innovation Space	600 000 €
S11609	Litium-ioni akkuteknologian opetuksen ja tutkimuksen kehittäminen Varkaudessa	266 300 €
S11740	PK-yritykset innovaatioilla kasvuun PIK	450 000 €
S11826	Teknologiakeskuksen ja teollisen mittakaavan energiateknologian kehitysympäristön toimintamallin kehittäminen ja osaamisen vahvistaminen	610 000 €
S11924	PRONEXT – PROMIS Centren toiminnan ja koulutuksen kansainvälistämishanke	249 984 €
S12013	Simulaatiopedagogiikan kehittäminen – Simupeda	234 339 €
S12074	Kuopion Biopankin perustaminen, laatujärjestelmän kehittäminen ja verkostoituminen	244 304 €
S12075	Kuopion tiedepuiston vesiturvallisuusosaamisen koonti ja liiketoimintamahdollisuuksien tunnistaminen	353 102 €
S12143	Tuoreita ruokaelämyksiä kokouksiin ja tapahtumiin -Tuore	167 853 €
S12155	SEKE-hanke, eli seurakehittämö hanke, sisältäen liikunta- ja urheilutapahtuma koulutuksen	275 000 €
S12211	Tietävä – kehittynyt data-analytiikka johtamisessa	277 566 €
S10120	Monialainen innovatiivinen tuote- ja palvelukehitysympäristö	460 000 €
S10252	InFotonics Center Joensuu – palvelutoiminnan kehittäminen	400 000 €
S10286	SMARC innovations (lyhenne SMARCI)	469 618 €
S10363	METSÄENERGIA – Metsäenergian ja -biomateriaalien kehittämis- ja tutkimuskeskus	776 900 €
S11018	Pohjois-Karjalan työllisyysfoorumi	225 191 €
S11278	Nanotech North-Karelia	74 489 €
S11317	Luonnontieteellisten kokoelmien digitointiosaamisen kehittämishanke	860 300 €
S11598	Arkipäivän käyttäjät yritysten innovaatio toiminnassa. Itä-Suomalaiset ammattikorkeakoulut Living lab -toiminnan kehittäjinä.	214 751 €
S11868	Pohjois-Karjala Nanolla Paremmaksi	80 000 €

S12137	Kuvantamiskeskus: Kasvien kuvantaminen ja mallintaminen uusin teknologisin menetelmin	266 588 €
S12227	Kansainvälistä metsäoppimista pelin avulla sosiaalisessa mediassa	42 500 €
S10270	Bioalan tutkimustoiminnan kehittämisohjelma BIOKEHO SOTKAMO ESR	1 035 634 €
S10461	Woodpolis-osaamisverkosto	435 181 €
S11194	Osaamispalvelun kehittäminen soluviljely- sekä antimikrobiologiseen tutkimukseen, MIKROSOLU ESR	264 973 €
S11383	Liikkumisesta kansalaistaito	200 978 €
S11384	Vuokatti-Urheiluakatemia	391 605 €
S11584	CEMIS-kehittämisohjelma 2011–2012	1 965 973 €
S11882	Liikkumisesta kansalaistaito II	454 977 €
S12096	Elintarvikealan innovatiiviset high value -tuotteet biomassaraaka-aineista (BIOHIVA -hanke)	245 600 €
S12163	CEMIS kehittämisohjelma 2013–2014	2 041 382 €
S10065	Bioenergiateknologian professuuri	274 242 €
S10140	Viva3	540 795 €
S10141	Ephemera (osana Digitalian käynnistämistä)	916 784 €
S10146	TUOTEKEHITYSSTUDIO – Teollisen muotoilun ja materiaalitekniikan monialainen tuotekehitysympäristö	320 052 €
S10148	World class materials technology in Mikkeli	1 065 768 €
S10289	Muovitekniikan verkostoprofessuuri Mikkelin tutkimusyksikkö (Muovepro)	403 564 €
S10330	East Side Story – Puhtia itäsuomalaiseen tapahtumamatkailuun	123 000 €
S10438	KOSKE/Kuitu-energia-elinkaari kärkihanke 2008–2010	899 973 €
S10452	TUKI – Tutkimuksesta kilpailukykyä	380 000 €
S11615	DM ohjelmajohtaja	324 224 €
S11616	Real Case Lab Etelä-Savo	175 950 €
S11629	Comellus	548 888 €
S11692	Kuvatalkoot	150 875 €
S11768	Living Labs: käyttäjälähtöinen palvelukehitys Etelä-Savossa	283 834 €
S11821	KINOS -koulutuksen innovaatio-osaamisen kehittämishanke	501 816 €
S11845	Etelä-Savon teknologia-asiamies Pietarissa	389 300 €
S11883	Ruokapalvelujen energiatehokkuudesta ja prosessien kehittämisestä kilpailukykyä – Ekoälykäs keittiö -toimintamallin rakentaminen	125 290 €
S11712	VERA – Itä-Suomen yliopiston Venäjä- ja rajatutkimuskeskuksen toimintamallin rakentaminen	590 000 €
S10081	Laajakaista hyödyksi II Kainuun sähköisten palveluiden kehittämis- ja tukihanke, jatko	249 558 €
S11562	OSKU – osaaminen kuntoon seuroissa	54 544 €
S10221	LaatuSavo, Pohjois-Savon matkailukeskusten laadullinen kehittäminen	142 163 €
S11332	Runway, Innovaatioiden kaupallistamiskiitotie	499 000 €
S11341	Yritysten kansainvälinen osaaminen (YKO)	500 500 €
S11813	Itä-Suomen korkeakoulujen koulutusosaamisen vieni: kaupallisen toiminnan aktivointi	444 462 €
S12062	GreenSavo	125 693 €
S11135	Muuttuva Venäjä -hallintokoulutus	145 372 €
S11557	Kumppanuuspöytä – hyvinvointialan kehittämisrakenne	82 210 €
	Tuki yhteensä	34 909 396 €

Taulukko 14

Toimintalinja 4: Työperusteisen maahanmuuton edistäminen

Projektikoodi	Projektin nimi	Tuki
S11426	Maahanmuuttajien työllistyminen – Kansainväliset mallit työllistymispalveluiden kehittämisessä (INTO)	150 000 €
S11547	Maahanmuuttajien osaaminen käyttöön (MOK) – Tehokkaiden työllistymis- ja kv-rekrytointikäytäntöjen kehittäminen	645 300 €
S12136	INTOA – Maahanmuuttaneiden työllistymispalveluiden kehittäminen	615 850 €
S10259	Lääkäreiden työperäisen maahanmuuton edistäminen	462 529 €
S11531	Maahanmuuton mahdollisuudet ja käytännöt	490 000 €
S12064	Joensuun maahanmuuttajapalveluiden kehittäminen	42 500 €
S11602	Kansainvälinen työvoima	502 800 €
S10592	Itä-Suomi aktiivisen maahanmuuttopolitikan pilotialueeksi – Makrohanke 14	1 639 342 €
	Tuki yhteensä	4 548 321 €

Taulukko 15

Toimintalinja 4: Yleinen kansainvälisyyskasvatus, hyvien käytäntöjen etsiminen, levittäminen ja valtavirtaistaminen

Projektikoodi	Projektin nimi	Tuki
S11077	Ole aktiivinen Läpi Elämän	236 384 €
S11376	Best Practices in the Baltic Sea Area	497 100 €
S11587	Verkostohanke "VerBi"	145 417 €
S11714	Ikä-aktiivi	233 946 €
S12110	Itä-Suomen lukiokoulutuksen kansainvälistyminen -selvitystyö	41 367 €
S11149	Eurooppalaiset hyvät käytännöt Itä-Suomen ammatilliseen koulutukseen	522 125 €
S12131	WES2013 -tapahtuman osallistava valmistelu ja järjestäminen	42 500 €
S12173	Kansainvälistyminen ammatillisessa koulutuksessa, kansainvälisyyskoulu	329 700 €
S10472	Woodpoliksen Venäjä-verkosto	87 291 €
S11885	KAMK:n kansainvälisen TKI-toiminnan edellytykset	76 678 €
S12182	POLKU – maahanmuuttajan polku kotoutumisen kautta työelämään	310 484 €
S10485	Aikuiskoulutuksen eurooppalaiset parhaat käytännöt	89 670 €
S11279	Nanotech South-Savo	74 611 €
S11487	Mediavaikuttamisen parhaat eurooppalaiset käytännöt	235 692 €
S11533	Ulkomaalaiset opiskelijat Etelä-Savon voimavaraksi	166 821 €
S11961	Etelä-Savo Nanolla Paremmaksi	85 000 €
	Tuki yhteensä	3 174 786 €

Taulukko 16

Indikaattoritiedot maakunnittain, kaikki toimintalinjat yhteensä (5.3.2013 tilanne)

	Etelä-Savo	Kainuu	Pohjois-Karjala	Pohjois-Savo	Yhteensä
HENKILÖITÄ KUVAAVAT TIEDOT					
Aloittaneiden henkilöiden työmarkkina- asema ennen projektia					
Työssä avoimilla työmarkkinoilla (mukaan luettuna yrittäjät) yhteensä	11 177	7 697	13 747	20 409	53 030
Työssä muualla kuin avoimilla työmarkkinoilla	377	505	261	111	1 145
Työttömänä yhteensä	5 106	3 813	3 366	7 767	19 027
Työelämän ulkopuolella	3 565	1 906	3 714	5 219	16 414
Aloittaneet henkilöt yhteensä	20 225	13 921	21 088	33 506	89 616
Aloittaneiden ikä					
15-24-vuotiaita	4 623	1 880	3 669	6 450	16 622
25-44-vuotiaita	7 524	5 628	8 999	14 306	36 457
45-54-vuotiaita	5 147	4 032	5 660	8 318	23 157
55-64-vuotiaita	2 669	2 246	2 393	4 058	11 366
yli 64-vuotiaita	262	135	367	374	1 138
Aloittaneiden koulutustaso					
Perusasteen koulutus	3 660	3 116	4 795	11 461	8 393
Keskiasteen koulutus	7 083	6 196	10 266	23 366	24 234
Keskiasteen jälkeinen koulutus, joka ei ole korkea-asteen koulutusta	2 109	2 017	2 445	4 242	7 965
Korkea-asteen koulutus	4 486	4 573	6 523	12 373	20 934
Aloittaneista heikossa työmarkkina- asemassa olevia					
Maahanmuuttajia	519	704	485	314	2 022
Vähemmistöjä	40	0	16	9	65
Vammaisia	281	34	355	128	798
Muita heikossa asemassa olevia	1 306	53	987	605	2 951
Lyhytkestoiset toimenpiteet ja tiedotustilaisuudet					
Lyhytkestoisissa toimenpiteissä aloittaneet	21 777	8 310	18 133	26 956	75 176
Lyhytkestoisiin toimenpiteisiin käytetty aika (päivinä)	9 293	4 854	7 011	15 952	37 110
Tiedotustilaisuuksiin osallistuneet	57 608	59 466	56 965	93 641	267 680
Suoritetut tutkinnot ja osatutkinnot					
Suoritetut tutkinnot	66	85	72	83	306
Suoritetut osatutkinnot	63	12	133	169	377
Koulutus- ja henkilötyöpäivät					
Lähiopetuspäiviä	67 268	59 872	117 415	147 010	391 565
Etäopetuspäiviä	25 236	15 738	26 751	60 827	128 552
Tukityöllistämispäiviä	101 843	52 677	43 718	323 700	521 938
Ohjaus- tai konsultointipäiviä	30 261	8 042	19 764	22 785	80 852
Muita henkilötyöpäiviä	57 304	16 560	16 493	32 528	122 885
Koulutus- ja henkilötyöpäivät yhteensä	281 912	152 889	224 141	586 850	1 245 792

ORGANISAATIOITA KUVAAVAT TIEDOT					
Projektiin mukaan tulleet yritykset					
alle 5 henkilöä	2 497	1 104	2 276	4 047	9 924
5-9 henkilöä	545	275	638	903	2 361
10-19 henkilöä	421	245	531	776	1 973
20-49 henkilöä	404	171	408	692	1 675
50-99 henkilöä	184	72	176	222	654
100-249 henkilöä	133	44	133	207	517
250-499 henkilöä	66	26	67	97	256
500 henkilöä tai yli	98	39	133	171	441
Projektiin mukaan tulleet yritykset yhteensä	4 348	1 976	4 362	7 115	17 801
Projektiin mukaan tulleet muut organisaatiot	1 542	691	1 367	1 973	5 573
TYÖLLISYYSVAIKUTUKSET					
Uusien työpaikkojen määrä	1 416	531	141	1 343	3 431
Uusien yritysten määrä	1 001	399	49	1 144	2 593

Taulukko 17, Hankkeiden määrä ja myönnetty tuki maakunnittain

		Etelä-Savo		Kainuu		Pohjois-Karjala		Pohjois-Savo		Itä-Suomen ohjelma-alue yhteensä	
		Projektien määrä	Myönnetty tuki	Projektien määrä	Myönnetty tuki	Projektien määrä	Myönnetty tuki	Projektien määrä	Myönnetty tuki	Projektien määrä yhteensä	Myönnetty tuki yhteensä
Toimintalinja 1		41	21 077 340 €	23	13 601 876 €	43	24 871 134 €	51	36 581 808 €	158	96 132 158 €
	Työyhteisöjen joustavuuden ja...	5	1 549 703 €	7	1 788 733 €	10	3 786 170 €	3	2 526 471 €	25	9 651 077 €
	Pk-yritysten johdon ja henkilöstön...	22	13 325 085 €	11	7 716 868 €	24	17 671 944 €	24	15 899 088 €	81	54 612 985 €
	Yrittäjyyden edistäminen...	14	6 202 552 €	5	4 096 275 €	9	3 413 020 €	24	18 156 249 €	52	31 868 096 €
Toimintalinja 2		33	22 334 096 €	21	11 838 221 €	40	23 452 604 €	44	26 048 822 €	138	83 673 744 €
	Työmarkkinoiden toimivuuden...	3	597 000 €	5	3 015 351 €	20	12 500 239 €	18	9 023 933 €	46	25 136 523 €
	Sosiaalisen osallisuuden edistäminen...	17	14 857 934 €	13	7 407 599 €	13	5 457 453 €	22	14 094 184 €	65	41 817 171 €
	Nuorten työllisyysvalmiuksien...	13	6 879 162 €	3	1 415 271 €	7	5 494 912 €	4	2 930 705 €	27	16 720 050 €
Toimintalinja 3		38	19 939 311 €	39	19 427 896 €	54	19 423 582 €	77	32 558 109 €	208	91 348 897 €
	Alueellisten osaamis- ja työvoima...	2	2 334 435 €			7	2 093 430 €	1	288 801 €	10	4 716 666 €
	Työelämätahtojen ja -lähteiden...	17	9 952 939 €	28	12 087 491 €	35	12 869 815 €	38	16 812 590 €	118	51 722 835 €
	Innovaatioympäristöjen ja -verkostojen...	19	7 651 937 €	11	7 340 405 €	12	4 460 337 €	38	15 456 718 €	80	34 909 396 €
Toimintalinja 4		6	2 291 136 €	4	977 253 €	6	1 889 354 €	8	2 565 364 €	24	7 723 107 €
	Työperusteisen maahanmuuton...	1	1 639 342 €	1	502 800 €	3	995 029 €	3	1 411 150 €	8	4 548 321 €
	Yleinen kansainvälisyyskasvatus...	5	651 794 €	3	474 453 €	3	894 325 €	5	1 154 214 €	16	3 174 786 €
Kaikki yhteensä		118	65 641 883 €	87	45 845 247 €	143	69 636 674 €	180	97 754 103 €	528	278 877 906 €

Julkaisusarjan nimi ja numero Raportteja 76/2013				
Vastuualue Elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri				
Tekijät Astikainen Tuija, Hilpinen Merja, Huotari Anne , Kaipiainen Juha, Lappeteläinen Raisa, Marttila Sari, Mustonen Verna, Ollila Timo, Pirskanen Pia, Raassina Sirpa, Roivanen Jussi, Sillanpää Pekka, Sokka Irja, Tuomela Tuija, Tuomisto Santtu		Julkaisu-aika Syyskuu 2013		
		Kustantaja /Julkaisija Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus		
		Hankkeen rahoittaja / toimeksiantaja Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus		
Julkaisun nimi Itä-Suomen ESR-ohjelman 2007-2013 välikertomus				
Tiivistelmä Tämä raportti on välikatsaus Itä-Suomen ESR-toimintaan ohjelmakaudella 2007–2013 ja se on kirjoitettu alueella rahoitusta välittävien tahojen, ELY-keskusten ja maakuntien liittojen, yhteistyönä. Suomessa ESR-toimintaa ohjaava Manner-Suomen ESR-ohjelma 2007–2013 on jaettu neljään eri suuralueeseen. Yksi näistä on Itä-Suomen suuralue, joka muodostuu Etelä-Savon, Kainuun, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakunnista. Raportti keskittyy Itä-Suomen ohjelmakauden tuloksien tarkasteluun tuoden niitä esille hanke-esimerkkien sekä indikaattoritietojen kautta. Ohjelman kehittämis-toimet on jaettu neljään eri toimintalinjaan ja toimintalinjojen sisällä on määritelty erityisiä kehittämistavoitteita. Itä-Suomen suuralueen hankkeille on myönnetty 290 miljoonaa euroa ESR-rahoitusta. Lisäksi kunnat ja muut julkiset toimijat sekä yritykset ovat osallistuneet hankkeiden rahoitukseen 72 miljoonalla eurolla. Itä-Suomi on pysynyt kansallisessa vertailussa rahoituksen kohdistamisessa hankkeisiin hyvällä tasolla. Euroopan sosiaalirahaston rahoitus (ESR) on Itä-Suomessa merkittävä, muttei ainut, alueen elintaso ja kilpailukykyä kohottava rahoitusväline. Muista rahoitusmuodoista Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) sekä maaseuturahastojen alueellinen merkitys korostuvat etenkin yritysten kilpailukykyyn ja maaseudun toimintaedellytysten kehittämisessä Itä-Suomessa. Vaikuttavuus on noussut keskeiseksi hanketyötä ohjaavaksi tekijäksi. Hankkeita ei toteuteta ohjelman vuoksi, vaan niillä täytyy olla aina alueellinen vaikuttavuusnäkökulma ja selkeä päämäärä. Mitä vahvempi hankeorganisaation ja toimijoiden sitoutuminen on, sitä parempia tuloksia saadaan aikaan. Erilaisten rahoitusvälineiden yhteensovitus, viestinnällinen osaaminen ja sitä kautta syntyvä tehokkuus korostuvat tuloksekkaiden hankkeiden toteutuksessa. Alueen mikro- ja pk-yritysten osaamisen kehittäminen, osaamistarpeisiin vastaaminen sekä yritysten kansainvälistyminen vahvistavat Itä-Suomen hyvinvointia myös tulevaisuudessa. Indikaattoritiedot Itä-Suomen suuralueen ESR-ohjelman toteumasta puhuvat paljon puolestaan; 89 600 hankkeissa aloittanutta henkilöä, 343 000 lyhytkestoisissa toimenpiteissä ja tiedotustilaisuuksissa ollutta, lähes 18 000 hankkeisiin osallistunutta yritystä ja 5 600 muuta organisaatiota, 1 245 000 koulutus- ja henkilötyöpäivää. Uusia työpaikkoja on syntynyt noin 3 400 ja uusia yrityksiä lähes 2 600 kappaletta. Väliraportin indikaattoritiedoissa ja hankelistauksissa on mukana projektipäätöksen saaneet hankkeet ohjelmakauden alusta vuoden 2012 loppuun. Tulosten tulkinnessa tulee huomioida erilaiset rahoitus- ja kehittämiskyökset sekä alueelliset ESR-rahoituksen painotukset maakunnittain. Tarpeet ja alueelliset painotukset ovat vaihdelleet maakunnittain – on haluttu ja myös saatu erilaisia tuloksia. Hankkeilla on kehitetty yritysten henkilöstön osaamista eri toimialoilla ja erityisesti on haluttu kehittää maakuntien kannalta keskeisiä vahvuusaloja. Toimilla on pyritty edistämään työelämän kehittämistä joustavammaksi sekä parantamaan työssä jaksamista ja tuottavuuskehitystä, unohtamatta myös kääntäen yrittäjyyden tukemista ja uusien yritysten synnyttämistä. Rahoitusta on suunnattu toimiin, jotka parantavat alueen huoltosuhdetta ja pyrkivät korjaamaan rakennetyöttömyyttä. Ohjelma-asiakirjassa mainittuja tavoitteita on edistetty kehittämällä työmarkkinoiden toimintaa sekä erityisesti nuorten sijoittumista työelämään ja koulutukseen. Myös äkillisen rakennemuutoksen kouriin joutuneet alueet ovat saaneet merkittäviä resursseja muutosten hallintaan ja uusien työurien edistämiseen. Itä-Suomessa merkittävänä osa-alueena on myös elinkeinorakenteen uudistaminen ja kehittäminen, mikä on näkynyt panostuksina uusille osaamisalueille erityisesti korkeakoulujen yhteydessä. Myös ammatillisen koulutuksen työelämäyhteyksien kehittämistä on tuettu. Kehittämistoimien tavoitteena on lisäksi ollut kansainvälisyyden sekä työperäisen maahanmuuton edistäminen. Kesken ohjelmakauden tulleen taloudellisen taantuman vuoksi työperäistä maahanmuuttoa edistävät toimet ovat jääneet suunniteltua vähäisemmiksi.				
Asiasanat (YSA:n mukaan) Itä-Suomi, ESR, väliraportti, ohjelmakausi, 2007-2013, rahoitus, hankkeet, Etelä-Savo, Kainuu, Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo				
ISBN (Painettu) 978-952-257-842-6	ISBN (PDF) 978-952-257-843-3	ISSN-L 2242-2846	ISSN (painettu) 2242-2846	ISSN (verkkojulkaisu) 2242-2854
www www.ely-keskus.fi/julkaisut www.doria.fi		URN URN:ISBN:978-952-257-843-3	Kieli Suomi	Sivumäärä 68
Julkaisun tilaukset Pohjois-Savon elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus, PL 2000 (Kallanranta 11), 70101 KUOPIO Puh. 0295 026 500 (vaihe), sähköposti: tiedotus.pohjois-savo@ely-keskus.fi Julkaisu on saatavilla verkossa osoitteista: www.ely-keskus.fi/julkaisut www.doria.fi/ely-keskus				
Kustannuspaikka ja -aika Kuopio, syyskuu 2013		Painotalo Kopijyvä Oy		

Publication series and numbers Reports 76/2013				
Area(s) of responsibility Economy, Labour, Competence and Culture				
Author(s) Astikainen Tuija, Hilpinen Merja, Huotari Anne , Kaipiainen Juha, Lappeteläinen Raisa, Marttila Sari, Mustonen Verna, Ollila Timo, Pirkanen Pia, Raassina Sirpa, Roivanen Jussi, Sillanpää Pekka, Sokka Irja, Tuomela Tuija, Tuomisto Santtu		Date September 2013		
		Publisher Centre for Economic Development, Transport and the Environment for North Savo		
		Financier/commissioner Centre for Economic Development, Transport and the Environment for North Savo		
Title of publication Itä-Suomen ESR-ohjelman 2007-2013 välikertomus (Eastern Finland ESF Programme, Interim Report for 2007–2013)				
Abstract This is an interim report on ESF operations in Eastern Finland during the 2007–2013 programming period. It was drawn up as a collaboration between the bodies that manage the funding in the area – the Centres for Economic Development, Transport and the Environment, and the Regional Councils. The 2007–2013 ESF Operational Programme in Mainland Finland, which leads ESF operations in Finland, is divided into four major regions. One of these is Eastern Finland, comprising the regions of South Savo, Kainuu, North Karelia and North Savo. This report focuses on the results achieved in the programming period in Eastern Finland, considering them through project examples and barometers. The programme's development measures are organised according to four lines of action, and within each line there are specific development objectives. The projects in the major region of Eastern Finland have been granted EUR 290 million in ESF financing. Additionally, local councils, other public bodies and businesses have contributed EUR 72 million. Compared with other regions nationally, Eastern Finland has done relatively well in channelling the financing to projects. The European Social Fund (ESF) is a significant source of financing in Eastern Finland, but not the only one available for raising the region's living standards and competitiveness. Of the other sources of funding, the European Regional Development Fund (ERDF) and rural development funds are particularly important, especially in enhancing business competitiveness and developing rural conditions in the major region of Eastern Finland. Impact has become a major criterion according to which projects are evaluated. Projects are not conducted for the sake of the programme; they must have a regional impact perspective and a clear target. The stronger the commitment of the project organisation and its active members, the better the results. The most successful projects have in common a combination of various suitable funding sources, competence in communications and a resulting level of efficiency. A focus on developing competence among the region's micro-enterprises and SMEs, responding to competence needs and assisting in the internationalisation of enterprises will help to reinforce the future well-being of Eastern Finland. Revealing benchmark data is available on the results of the Eastern Finland ESF Programme so far, including 89,600 people having been involved in projects, 343,000 participants in short-term actions and information events, nearly 18,000 businesses and 5,600 other organisations taking part in projects, and 1,245,000 man-days of training and work. The outcomes include around 3,400 new jobs and nearly 2,600 new businesses. The interim report's benchmark data and project lists include all the projects approved between the start of the programming period and the end of 2012. In interpreting the data, the projects' diverse funding and development links and the regional distribution of the ESF funding should be taken into account. Each region has different needs and areas of focus, and they have aimed for and achieved diverse outcomes. The projects have been used for developing the competence of companies' personnel in various sectors, with a particular focus on some of the region's distinguishing strengths. Actions have been taken to promote the flexibility of the labour market, to enhance the coping ability and productivity of workers, to support entrepreneurship and to encourage the creation of new business. Funding has been channelled towards measures improving the region's dependency ratio and reducing structural unemployment. Achievement of the objectives listed in the programme document has been promoted by developing the operation of the employment market, especially in relation to the employment and education of young people. Regions affected by sudden structural changes have received significant resource injections in order to cope with change and promote new career paths. Another area of attention in Eastern Finland is reforming and improving the economic structure, for example by investing in new spheres of competence among higher education institutions. Support is also given to developing the links between vocational education and the labour market. A further objective of development measures has been to promote internationalisation and work-based immigration. Due to the economic recession that hit in the middle of the programming period, actions related to work-based immigration have not reached their anticipated extent.				
Keywords (according to YSA) Eastern Finland, ESF, interim report, programming period, 2007–2013, funding, projects, South Savo, Kainuu, North Karelia, North Savo				
ISBN (print) 978-952-257-842-6	ISBN (PDF) 978-952-257-843-3	ISSN-L 2242-2846	ISSN (print) 2242-2846	ISSN (online) 2242-2854
www www.ely-keskus.fi/julkaisut www.doria.fi		URN URN:ISBN:978-952-257-843-3		Language Finnish
				Number of pages 68
Distributor Centre for Economic Development, Transport and the Environment for North Savo, PO Box 2000 (Kallanranta 11), 70101 Kuopio, Finland Tel. +358 295 026 500 (switch), email: tiedotus.pohjois-savo@ely-keskus.fi Available online at: www.ely-keskus.fi/julkaisut www.doria.fi/ely-keskus				
Place of publication and date Kuopio, September 2013			Printing place Kopijyvä Oy	

Séries et numéros de publication Rapports 76/2013				
Champ(s) de responsabilité Économie, Population active, Compétence et Culture				
Auteur(s) Astikainen Tuija, Hilpinen Merja, Huotari Anne , Kaipiainen Juha, Lappeteläinen Raisa, Marttila Sari, Mustonen Verna, Ollila Timo, Pirkanen Pia, Raassina Sirpa, Roivanen Jussi, Sillanpää Pekka, Sokka Irja, Tuomela Tuija, Tuomisto Santtu		Date Septembre 2013	Publieur Centre pour le développement économique, les transports et l'environnement pour la Savonie du Nord	
		Financeur/commissionnaire Centre pour le développement économique, les transports et l'environnement pour la Savonie du Nord		
Titre de la publication Itä-Suomen ESR-ohjelman 2007-2013 välikertomus (Rapport intermédiaire du programme FSE Finlande de l'Est 2007-2013)				
Résumé Ce rapport constitue un compte-rendu intermédiaire sur les activités du FSE de la Finlande de l'Est pour la période de programmation 2007–2013 ; il a été rédigé par les instances qui coordonnent le financement dans la région, en tant que travail de coopération entre les centres pour le développement économique, les transports et l'environnement et les conseils régionaux. En Finlande, le programme FSE Manner-Suomi 2007-2013 qui oriente les actions du FSE 2007–2013 est réparti en quatre grandes zones. Une de celles-ci est la grande zone de Finlande de l'Est formée par la Savonie du Sud, la région de Kainuu, la Carélie du Nord et la Savonie du Nord. Le rapport porte essentiellement sur l'examen des résultats de la période de programmation des actions du FSE qui met en évidence des exemples de projets et des indicateurs. Les actions de développement du programme comprennent quatre lignes d'action et des objectifs spécifiques de développement ont été fixés dans le cadre de ces lignes d'action. Un montant de 290 millions d'euros a été octroyé par le FSE pour financer les projets de la grande zone de la Finlande de l'Est. De plus, les communes et les autres acteurs publics, ainsi que les entreprises ont participé au financement des projets avec un montant de 72 millions d'euros. La Finlande de l'Est s'est maintenue à un bon niveau dans la comparaison nationale en ce qui concerne le ciblage du financement. Le financement du Fonds social européen (FSE) est un instrument financier important, mais ne constitue pas le seul outil qui permet d'améliorer le niveau de vie et la compétitivité de la région. Parmi les autres formes de financement, le Fonds européen de développement (FEDER), ainsi que l'importance régionale des fonds ruraux sont soulignés, en particulier dans le développement de la compétitivité des entreprises et des bonnes conditions de vie rurale dans la grande zone de la Finlande de l'Est. Le principe d'efficacité s'est distingué comme un facteur central qui oriente le travail du projet. Les projets ne sont pas réalisés dans le seul but du programme, ils doivent avoir une perspective d'efficacité au niveau régional et un objectif précis. Plus l'organisation chargée du projet et les acteurs sont engagés, meilleurs sont les résultats obtenus. La compilation des divers instruments de financement, le savoir-faire en matière de communication et l'efficacité qui en découle sont soulignés dans la mise en œuvre des projets. Le développement des compétences des PME de la région, la satisfaction aux besoins en compétences, ainsi que l'internationalisation des entreprises renforcent le bien-être de la Finlande aussi pour l'avenir. Les indicateurs des actions réalisées dans le cadre du programme FSE de la grande zone de la Finlande de l'Est sont très révélateurs : 89 600 personnes engagées dans les projets, 343 000 dans les mesures de courte durée et les réunions d'information, près de 18 000 entreprises ayant pris part aux projets et 5600 autres organisations, 1245 000 journées de formation et homme-jours. Environ 3400 emplois et près de 2600 nouvelles entreprises ont été créés. Les indicateurs et listes de projet du rapport intermédiaire comprennent les projets achevés du début de la période de programmation jusqu'à la fin de l'année 2012. Dans l'interprétation des résultats, il faut prendre en compte les différents liens entre le financement et le développement, ainsi que les pondérations du financement régional FSE dans chaque région. Les besoins et les pondérations régionales varient selon les régions, différents résultats ont été voulus et obtenus. Les projets ont permis de développer les compétences du personnel des entreprises de divers secteurs, et le souhait a porté en particulier sur les points forts primordiaux du point de vue des régions. Les mesures ont visé à promouvoir le développement plus flexible de la vie active, ainsi que d'améliorer l'efficacité au travail et le développement de la rentabilité, sans non plus oublier le soutien à l'entrepreneuriat et la création de nouvelles entreprises. Le financement est orienté sur des mesures qui améliorent le rapport de dépendance et visent à corriger le chômage structurel. Les objectifs mentionnés dans les documents du programme sont promus en développant les actions des marchés du travail, et en particulier, l'insertion des jeunes dans la vie active et l'accès à la formation. Aussi, les régions qui se sont heurtées à un brutal changement structurel ont obtenu des ressources considérables pour gérer ces changements et promouvoir de nouvelles carrières professionnelles. En Finlande de l'Est, le renouvellement et le développement de la structure économique constitue un domaine important, ce qui s'est reflété par des efforts orientés vers de nouveaux domaines, en particulier dans les écoles supérieures. Aussi, un soutien a été fourni pour le développement des relations professionnelles de la formation professionnelle. Les mesures de développement ont de plus visé à promouvoir le côté international et la migration professionnelle. En raison de la récession économique survenue en cours du programme, les mesures promouvant la migration professionnelle n'ont pas pu être mises en œuvre de la manière souhaitée.				
Mots clés Finlande de l'Est, FSE, rapport intermédiaire, période de programmation, 2007-2013, financement, projet, Savonie du Sud, région de Kainuu, Carélie du Nord, Savonie du Nord				
ISBN (imprimer)	ISBN (PDF)	ISSN-L	ISSN (imprimer)	ISSN (en ligne)
978-952-257-842-6	978-952-257-843-3	2242-2846	2242-2846	2242-2854
www www.ely-keskus.fi/julkaisut www.doria.fi		URN URN:ISBN:978-952-257-843-3		Langue Finnois
				Nombre de pages 68
Distributeur Centre pour le développement économique, les transports et l'environnement pour la Savonie du Nord, PL 2000 (Kallanranta 11), FI-70101 KUOPIO, Tél. +358 (0)295 026 500 (standard), e-mail : tiedotus.pohjois-savo@ely-keskus.fi La brochure est disponible en ligne à l'adresse : www.ely-keskus.fi/julkaisut www.doria.fi/ely-keskus				
Lieu de publication et date Kuopio, September 2013			Imprimerie Kopijyvä Oy	

Publikationsserien und -nummern Berichte 76/2013				
Verantwortungsbereich/e Gewerbe, Arbeitskraft, Kompetenz und Kultur				
Verfasser Astikainen Tuija, Hilpinen Merja, Huotari Anne , Kaipiainen Juha, Lappeteläinen Raisa, Marttila Sari, Mustonen Verna, Ollila Timo, Pirkanen Pia, Raassina Sirpa, Roivanen Jussi, Sillanpää Pekka, Sokka Irja, Tuomela Tuija, Tuomisto Santtu		Datum September 2013		
		Herausgeber Zentrum für Gewerbe, Verkehr und Umwelt in Nord-Savo		
		Geldgeber/Beauftragter Zentrum für Gewerbe, Verkehr und Umwelt in Nord-Savo		
Titel der Publikation Itä-Suomen ESR-ohjelman 2007-2013 välikertomus (Zwischenbericht des ostfinnischen ESF-Programms für die Periode 2007-2013)				
<p>Abstrakt</p> <p>Dieser Bericht ist ein zwischenzeitlicher Rückblick auf die Arbeit des ESF in Ostfinnland in der Programmperiode 2007-2013, der von den in der Region tätigen Finanzierungsstellen, den ELY*-Zentren (*ELY-Zentrum = Zentrum für Gewerbe, Verkehr und Umwelt) und den Provinzverbänden gemeinsam erstellt worden ist. In Finnland wurde das kontinental-finnische ESF-Programm, unter dessen Leitung die Maßnahmen des ESF durchgeführt werden, für den Zeitraum von 2007-2013 in vier Großräume unterteilt. Einer dieser Großräume, der sich aus den Provinzen Süd-Savo, Kainuu, Nordkarelien und Nord-Savo zusammensetzt, ist Ostfinnland. Die zentrale Aufgabe dieses Berichts ist die Kontrolle der Ergebnisse der Programmperiode in Ostfinnland, wobei diese von Projektbeispielen und Indikationsdaten untermauert werden. Die Entwicklungsmaßnahmen des Programms wurden in vier Arbeitslinien unterteilt. Innerhalb dieser Arbeitslinien wurden spezifische Zielsetzungen festgelegt.</p> <p>Für die Projekte des Großraums Ostfinnland wurden 290 Mio. Euro Finanzierung durch den ESF bewilligt. Hinzukommend haben sich die Gemeinden, sonstigen öffentlichen Betreiber und Unternehmen an der Finanzierung der Projekte mit 72 Mio. Euro beteiligt. Ostfinnland befindet sich im nationalen Vergleich in Bezug auf die Kostenverteilung der Finanzierung der Projekte auf einem guten Niveau. Der Europäische Sozialfonds (ESF) ist in Ostfinnland ein bedeutendes, wenn auch nicht das einzige Finanzierungsmittel zur Steigerung der Lebensstandards und der Wettbewerbsfähigkeit. Von den sonstigen Finanzierungsformen über der Europäische Regionalentwicklungsfonds (EFRE) und die Provinzialfonds vorwiegend in Bezug auf die Wettbewerbsfähigkeit der Unternehmen und die Entwicklung der Arbeitsvoraussetzungen in der Provinz eine regionale Bedeutung aus.</p> <p>Die Wirksamkeit ist zum zentralen Faktor bzgl. der Steuerung der Projektarbeit erhoben worden. Die Projekte werden nicht aufgrund des Programms realisiert, sondern müssen stets aus dem Blickwinkel der Auswirkung auf die Region betrachtet werden und ein deutliches Ziel vor Augen haben. Je stärker die Bindung der Projektorganisation und der Beteiligten ist, desto bessere Ergebnisse werden erlangt. Die Kompatibilität der verschiedenen Finanzierungsmittel, die kommunikative Kompetenz und die darüber entstehende Effizienz werden über die fruchtbare Realisierung der Projekte intensiviert. Die Entwicklung der Kompetenz von Mikrounternehmen sowie kleinen und mittelständischen Betrieben, die Erfüllung von Kompetenzansprüchen und die Globalisierung von Unternehmen werden das Wohlergehen in Ostfinnland auch in der Zukunft stärken. Die Indikationsdaten der Realisierung des ESF-Programms im Großraum Ostfinnland sprechen für sich: 89.600 Personen haben in Projekten begonnen, 343.000 Personen haben an kurzzeitigen Maßnahmen und Informationsveranstaltungen teilgenommen, beinahe 18.000 Unternehmen und andere Organisationen haben sich an den Projekten beteiligt und es wurden 1.245.000 Schulungs- und Personenarbeitstage durchgeführt. Es wurden beinahe 3.400 neue Arbeitsplätze geschaffen und ca. 2.600 neue Unternehmen gegründet. In den Indikationsdaten und den Projektstatistiken des Zwischenreports sind die Projekte enthalten, für die ab Beginn der Programmperiode bis Ende 2012 ein Projektbeschluss erlangt werden konnte. Bei der Interpretation der Ergebnisse müssen die verschiedenen Finanzierungs- und Entwicklungsverbindungen sowie die Schwerpunkte der regionalen ESF-Finanzierung pro Provinz berücksichtigt werden. Die Anforderungen und die regionalen Schwerpunkte variieren von Provinz zu Provinz - es waren unterschiedliche Ergebnisse erwünscht, welche auch erlangt werden konnten.</p> <p>In den Projekten wurde die Kompetenz des Personals von Unternehmen in verschiedenen Branchen entwickelt. Hierbei sollten insbesondere die zentralen Stärken der Provinzen gestärkt werden. Es wurde darauf abgezielt, die Flexibilität im Arbeitsleben zu fördern sowie das Durchhaltevermögen auf Arbeit und die Entwicklung der Produktivität zu verbessern, wobei die Unterstützung der Unternehmerschaft und die Entstehung neuer Unternehmen nicht außer Acht gelassen wurde. Die Finanzierung wurde für Maßnahmen bewilligt, welche die Belastungsquote in der Region verbessern und auf eine Senkung der strukturellen Arbeitslosigkeit abzielen. Die in den Programmdokumenten genannten Ziele fördern die Entwicklung des Arbeitsmarkts und insbesondere die Bindung der Jugend an eine Ausbildung und das Arbeitsleben. Auch Regionen, die plötzliche strukturelle Änderungen erlitten haben, erhielten beträchtliche Ressourcen, um diese Umwandlungen unter Kontrolle zu bringen und neue Arbeitsbahnen zu fördern. Ein bedeutender Teilbereich in Ostfinnland besteht außerdem in der Erneuerung und Entwicklung der Wirtschaftsstruktur, welche insbesondere in Verbindung mit den Hochschulen als Beitrag für neue Kompetenzbereiche zu betrachten ist. Auch die Entwicklung der Arbeitsmarktverbindungen bei der Berufsausbildung wurde gefördert. Das Ziel der Entwicklungsarbeit bestand darüber hinaus in der Förderung der Globalisierung und der berufsbedingten Einwanderung. Aufgrund der inmitten der Programmperiode eingetretenen wirtschaftlichen Rezession erfolgten die auf die berufsbedingte Einwanderung bezogenen Fördermaßnahmen in geringerem Ausmaß als erwartet.</p>				
Keywords Ostfinnland, ESF, Zwischenbericht, Programmperiode, 2007-2013, Finanzierung, Projekte, Süd-Savo, Kainuu, Nordkarelien, Nord-Savo				
ISBN (drucken)	ISBN (PDF)	ISSN-L	ISSN (drucken)	ISSN (online)
978-952-257-842-6	978-952-257-843-3	2242-2846	2242-2846	2242-2854
www www.ely-keskus.fi/julkaisut www.doria.fi		URN URN:ISBN:978-952-257-843-3		Sprache Finnisch
				Anzahl der Seiten 68
Händler Zentrum für Gewerbe, Verkehr und Umwelt in Nord-Savo, PL 2000 (Kallanranta 11), 70101 KUOPIO Tel. +358 295 026 500 (Vermittlung), E-Mail: tiedotus.pohjois-savo@ely-keskus.fi Die Publikation finden Sie im Internet unter: www.ely-keskus.fi/julkaisut www.doria.fi/ely-keskus				
Ort und Datum der Publikation Kuopio, September 2013			Ort des Drucks Kopijyvä Oy	

Tämä raportti on välikatsaus Itä-Suomen ESR-toimintaan ohjelmakaudella 2007–2013 ja se on kirjoitettu alueella rahoitusta välittävien tahojen, ELY-keskusten ja maakuntien liittojen, yhteistyönä. Suomessa ESR-toimintaa ohjaava Manner-Suomen ESR-ohjelma 2007–2013 on jaettu neljään eri suuralueeseen. Yksi näistä on Itä-Suomen suuralue, joka muodostuu Etelä-Savon, Kainuun, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakunnista. Raportti keskittyy Itä-Suomen ohjelmakauden tuloksien tarkasteluun tuoden niitä esille hanke-esimerkkien sekä indikaattoritietojen kautta. Ohjelman kehittämistoimet on jaettu neljään eri toimintalinjaan ja toimintalinjojen sisällä on määritelty erityisiä kehittämistavoitteita.

Itä-Suomen suuralueen hankkeille on myönnetty 290 miljoonaa euroa ESR-rahoitusta. Lisäksi kunnat ja muut julkiset toimijat sekä yritykset ovat osallistuneet hankkeiden rahoitukseen 72 miljoonalla eurolla. Työperäistä maahanmuuttoa edistävät toimet ovat jääneet suunniteltua vähäisemmiksi.

Vaikuttavuus on noussut keskeiseksi hanketyötä ohjaavaksi tekijäksi. Hankkeita ei toteuteta ohjelman vuoksi, vaan niillä täytyy olla aina alueellinen vaikuttavuusnäkökulma ja selkeä päämäärä. Mitä vahvempi hankeorganisaation ja toimijoiden sitoutuminen on, sitä parempia tuloksia saadaan aikaan. Erilaisten rahoitusvälineiden yhteensovitus, viestinnällinen osaaminen ja sitä kautta syntyvä tehokkuus korostuvat tuloksekkaiden hankkeiden toteutuksissa. Alueen mikro- ja pk-yritysten osaamisen kehittäminen, osaamistarpeisiin vastaaminen sekä yritysten kansainvälistyminen vahvistavat Itä-Suomen hyvinvointia myös tulevaisuudessa.

RAPORTEJA 76 | 2013
ITÄ-SUOMEN ESR-OHJELMAN 2007–2013 VÄLIKERTOMUS

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

IISBN 978-952-257-842-6 (painettu)
ISBN 978-952-257-843-3 (PDF)

ISSN-L 2242-2846
ISSN 2242-2846 (painettu)
ISSN 2242-2854 (verkkójulkaisu)

URN:ISBN:978-952-257-843-3

www.ely-keskus.fi/julkaisut | www.doria.fi/ely-keskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto